

REVISTA DE PSIHLOGIE TEORETICĂ ȘI APLICATĂ

Vol. VII.

Julie—Septemvrie 1944.

No. 3.

INCERCAREA UNUI SISTEM DE PSIHOPATOLOGIE CONSTITUȚIONALĂ EVOLUTIVĂ

de S. P. Cupcea

Caracteristica fundamentală a oricărui colectiv biologic, considerat sub oricare aspect, este variația. Indivizii nu sunt egali: unii sunt înalți, alții sunt mici, unii au o memorie mai bună, alții au o memorie mai slabă, unii sunt mai puternici, alții sunt mai slabi, etc. Oricare însușire, fie somatică, fie mintală, departe de a prezenta o identitate de grad în interiorul unei grupări umane, variază între două extreme: polul realizării maxime și polul realizării minime. Variația însușirilor însă nu este neregulată, ci se supune unei norme: majoritatea indivizilor tind să se grupeze în jurul valorii medii, centrale, și sunt din ce în ce mai puțini cu cât ne depărtăm de valoarea centrală, fie spre polul de prezență maximă, fie spre acela de prezență minimă a însușirii. Dacă luăm de exemplu statura copiilor de 10¹/₂ ani, după Thorndike (12), vom constata că distribuția subiecților se face în jurul unei valori centrale (129—133 cm.), scăzând treptat, fie că ne depărtăm spre valorile mai mari, fie că ne depărtăm spre valorile mai mici:

109—113 cm.	2 copii
113—117 „	5 „
117—121 „	25 „
121—125 „	97 „
125—129 „	199 „
129—133 „	255 „
133—137 „	228 „
137—141 „	126 „
141—145 „	49 „
145—149 „	11 „
149—153 „	4 „

Am putea lua orice altă însușire fizică sau mintală, vom re-
găsi întotdeauna prezența aceleiași legi biologice ineluctabile:
variația în jurul tipului central. Ne vom opri însă o clipă asu-
pra exemplului dat, încercând să pătrundem ceva mai adânc în
mecanismul de producere al variației.

De ce copiii cercetați de Thorndike, deși au aceeași vârstă,
sunt inegali ca statură? Și de ce orice grupuri de copii și orice
grupuri de adulți, de orice vârstă și de oriunde ar fi, vor pre-
zenta aceeași variație a staturii, aceeași tendință de distribuire a
diferențelor în jurul unui tip central?

Inegalitatea însușirii este determinată de inegalitatea eredi-
tară modelată de inegalitatea factorilor de mediu. Cea mai im-
portantă contribuție în determinarea variațiilor staturii o dă
ereditatea; cercetările asupra gemenilor au demonstrat că peste
85% din realizarea staturii se datorește determinanților genetici.
Un mare număr de „gene“ — localizări cromosomice răspună-
toare de caracterele ereditare — își sumează acțiunea pentru a
ne da o statură mai mare sau mai mică, și variațiile staturii vor
fi în funcțiune de numărul de gene purtătoare ale dispoziției pen-
tru „înalt“ și de numărul de gene purtătoare ale dispoziției pen-
tru „mic“ care s'au întâlnit, prin fecundare, în structura crom-
somică a zigotului din care s'a dezvoltat individul.

Cum acționează aceste „gene“, aceste dispoziții ereditare în-
scrise în cromosomi, asupra staturii? În realitate „genele“, „ere-
ditatea“ nu determină statura ca atare ci determină impulsul de
creștere individual, ritmul creșterii ontogenetice. Un copil cu o
combinație genică medie, va crește într'un ritm mediu și va ajun-
ge ca la 5 ani să aibă statura medie a copiilor de 5 ani, la 6 ani
să aibă statura medie corespunzătoare vârstei de 6 ani, iar la
10^{1/2} ani să aibă statura medie a copiilor de 10^{1/2} ani, adică între
129 și 133 cm. Un alt copil, cu o combinație genică „pentru sta-
tură mică“, va avea un ritm de creștere mai încet, ceea ce va face
ca la 10^{1/2} ani să aibă, de exemplu, statura unui copil de 8 ani;
în timp ce purtătorul unei formule genice „pentru statură înaltă“,
în urma unui ritm de creștere mai accelerat, va avea de exemplu
la 6 ani statura corespunzătoare vârstei de 9 ani, iar la 10^{1/2} ani
statura pe care o are un copil normal de 15 ani. Iar mai târziu,
când maturizarea (și osificarea cartilagiilor) va opri procesul de
creștere, vor rezulta trei adulți diferiți ca statură: unul cu sta-
tura rămasă la nivelul de copil, altul cu statura la nivelul adultu-

lui mediu, și al treilea cu o statură mai mare decât a adultului mediu, corespunzătoare cu statura pe care ar avea-o adulții dacă procesul de creștere ar mai continua un număr oarecare de ani. Ritmul creșterii va mai putea fi influențat, într'o anumită măsură, de factorii de mediu care, prin sărăcia sau bogăția în unele substanțe (alimente, calciu, vitamine, etc.) sau prin diferiți factori patologici, îl vor încetini, sau, din contră, îl vor accelera. Măsura în care factorii de mediu pot acționa asupra impulsului organar de creștere, variază dela un caracter la altul.

Variațiile staturii nu sunt deci decât variații ale ritmului și impulsului de creștere individual: indivizii cu statură mică nu sunt decât indivizi care, din acest punct de vedere, s'au oprit la un nivel inferior de evoluție, în timp ce indivizii cu statură înaltă au crescut până la un nivel de evoluție superior nivelului mediu. Concepția evolutivă ne ajută deci să înțelegem mecanismul variației somatice și să explicăm diferențele interindividuale ca opriri, încetiniri, ritmuri normale sau accelerări ale evoluției individuale, ontogenetice.

Dar nu numai în studiul aspectului morfologic și-a dovedit valoarea explicativă punctul de vedere evolutiv. Interpretarea evolutivă a unor aspecte mintale a deschis în psihologie o perspectivă epocală. Ne gândim în special la lumina pe care această concepție a aruncat-o asupra variației inteligenței. Căci oamenii nu diferă numai ca însușiri morfologice, ca statură, perimetru toracic, etc., ci ei diferă și ca inteligență. Și ca orice manifestare biologică, inteligența se distribuie după aceleași norme pe care le-am amintit mai sus: cei mai mulți au o inteligență medie și scad treptat ca număr cu cât ne depărtăm de frecvența centrală spre polul celor foarte inteligenți sau al celor foarte puțin inteligenți.

Binet a fost acela care a identificat variațiile inteligenței cu fazele ei de creștere. Căci, într'adevăr, inteligența este o însușire (sau o grupă de însușiri) care, departe de a fi stabilă și născută complet înarmată ca o mult amintită zeiță, crește dela naștere, ca majoritatea aspectelor biologice. Și crește în cel mai simplu mod: așa zis ca o funcțiune liniară a vârstei. Aceasta însemnează că fiecare an de vârstă aduce o creștere de un an de inteligență: copilul la 2 ani are inteligența de 2 ori mai mare ca cel de 1 an, iar copilul de 4 ani are inteligența de două ori mai mare ca cel de doi ani, etc. Fiecărui an de vârstă îi corespunde deci un an de inteligență. Această creștere merge liniar până în apropierea pu-

bertății pentruca, după pubertate (14—16 ani) creșterea să înceteze și individul să se stabilizeze la nivelul său mental definitiv. (Fig. 1 din A. Roșca 8).

Variațiile interindividuale ale inteligenței sunt rezultate din variațiile ritmului ei de creștere. Indivizii a căror inteligență s'a

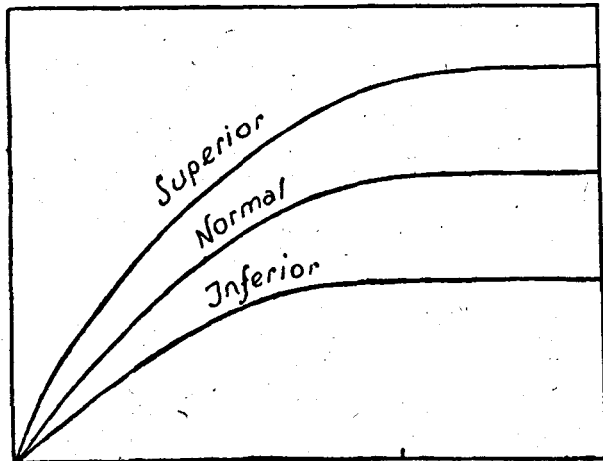

Fig. 1.

oprit în dezvoltare la nivelul de 2 ani vor forma categoria idiotilor; cei a căror inteligență a crescut într'un ritm atât de încet încât la maturizarea ei nu a făcut decât un drum de 7 ani, formează categoria imbecililor, etc. În schimb atunci când ritmul de creștere este atât de accelerat încât la maturizare ea a făcut un drum de câțiva ani în plus peste drumul obicinuit al normalității, vom avea categoria deșteptilor sau a eminentilor.

Variația inteligenței este deci rezultatul variației creșterii ei, rezultată din variația impulsului de creștere determinat în mare parte ereditar. Categoriile de inteligență nu sunt decât expresia finală a opririi, încetirii, normalității sau accelerării ritmului ei de dezvoltare. Pe acest principiu se bazează de altfel și măsurarea ei: fiecare individ are vârsta mentală corespunzătoare vârstei până la care inteligența lui s'a dezvoltat. Concepția evolutivă a demonstrat faptul că diferențele interindividuale ale inteligenței sunt în realitate diferențe de creștere ale ei sau, invers, că diferențele de creștere ale inteligenței își găsesc expresia finală în variabilitatea interindividuală a gradelor de inteligență.

Diferitele grade ale staturii nu sunt deci decât expresia statică, finală, a diferitelor ei etape de creștere, după cum diferitele grade ale inteligenței nu sunt decât expresia finală, statică a etapelor ei de creștere.

Se pune însă următoarea întrebare: Cunoscând nivelul de dezvoltare al unei însușiri, putem oare deduce și nivelul de dezvoltare al celorlalte însușiri ale unei persoane? Există un principiu sau un impuls unic de creștere, sau fiecare funcțiune și fiecare aspect somatic evoluează după, ca să zicem așa, un coeficient propriu de dezvoltare? În cazul concret: un copil de 10 ani, care are statura de 12 ani, va avea oare și inteligența de 12 ani? Sau unul, a cărui statură corespunde vârstei de 6 ani, va avea și nivelul mintal de 6 ani? Experiența ne arată că între statură și inteligență corelația este foarte redusă, aproape de zero. Aceasta însemnează că forța de creștere a staturii este diferită de forța de creștere a inteligenței, deci că e vorba de doi factori biologici cu dispoziții evoluționale independente.

Sunt însă aspecte — atât somatice, cât și psihice — care cresc împreună, deci care au o forță comună de dezvoltare și probabil determinanți ereditari în parte comuni sau subordonați unui factor superior comun. Astfel, de exemplu, lungimea membrului superior corelează cu lungimea membrului inferior într-o măsură foarte mare (peste 0.80). Hofstätter (5), a găsit că dimensiunile antropometrice se grupează în câțiva factori (până acum a descoperit trei factori analogi cu factorii psihici, prin același procedeu de analiză factorială) și probabil acestor grupări le corespunde și o grupare a determinantilor genetici, și deci a impulsurilor de creștere. Deci, în ceea ce privește caracterele antropologice, avem grupe cu un ritm comun de creștere, altele cu un paralelism parțial și unele care au un ritm propriu, independent de creștere.

În domeniul psihic s'au constatat corelații incontestabile între unele aspecte (de ex. între inteligență și o serie de însușiri cognitive: memorie, atenție, etc.), ceea ce presupune un anumit grad de comunitate a forței evolutive. Această forță comună de creștere a unor însușiri legate de inteligență este probabil exprimată prin factorul *g*. Nu este însă mai puțin adevărat că între aspectul cognitiv și aspectul afectiv există diferențe de ritm evolutiv izbitoare, și că un nivel intelectual ridicat nu implică același grad de maturizare emotivă, dupăcum un nivel mintal scăzut nu implică obliga-

tor un corespondent afectiv-emoziv de acelaș nivel. Un imbecil este un copil ca inteligență, dar *nu* ca structură emotivă. Pubertatea precoce deși maturizează înainte de vreme substratul motivațional (sexualitate, etc.), nu aduce și o dezvoltare corespunzătoare a inteligenței. Analiza factorială nu a făcut decât să confirme, sub formă statistică, aceste observațiuni atunci când a stabilit o quasi-independență a factorilor g și w . (11).

Deci, între impulsurile de creștere ale diferitelor aspecte ale individualității, putem avea raporturi diferite, dela paralelismul sau unitatea cea mai strânsă, până la o quasi-independență (căci o independență totală este greu de conceput în organism). Aceste raporturi dintre forțele de creștere ale diferitelor aspecte parțiale ale individualității le vom găsi — la maturitate — exprimate sub forma diferitelor grade de corelație a caracterelor pe care le determină. Și după cum vom vedea mai jos, forța de creștere comună formează singura modalitate de explicare a unor corelații psihosomatice, în actualul stadiu al cunoștințelor noastre biologice.

*

Concepția evolutivă, dovedită atât de fructuoasă în explicarea variațiilor inteligenței, a început abia în ultima vreme să fie utilizată ca principiu explicativ al variației configurațiilor emotiv-actieve, deci a tipurilor de orientare psihică generală.

Această întârziere este explicabilă prin complexitatea problemei. În timp ce inteligența crește simplu, liniar, în funcție de etate, în fiecare an de vârstă crescând cu o valoare echivalentă unui an de inteligență, în domeniul vieții emotiv-actieve nu poate fi vorba de o dezvoltare continuă și liniară. Aspectul emotiv-activ al individualității nu se dezvoltă printr'o creștere progresivă, ci prin realizarea de configurații succesive, legate de marile etape ale dezvoltării ontogenetice, care adesea sunt calitativ diferite unele de altele. Un exemplu va lămurii mai bine problema: inteligența unui copil de 14 ani este *aceiași inteligență*, însă de două ori mai mare decât cea pe care a avut-o la 7 ani. Vieța afectivă a unui copil de 14 ani însă *nu* este vieța afectivă dublată a vârstei de 7 ani. La 14 ani copilul are trăiri noi, calitativ diferite de cele pe care le-a avut la 7 ani, de exemplu sexualitatea. Deci copilul se dezvoltă din punct de vedere afectiv-activ în etape succesive, diferite atât ca conținut cât și ca structură unele de altele și despărțite uneori prin adevărate perioade de crize psihologice.

Nu vrem să spunem prin aceasta că viața afectiv-activă s'ar desvolta în salturi, în mutații bruște, căci între toate aceste etape de dezvoltare există legături și permanențe psihice. Nu este însă mai puțin adevărat că fiecare etapă de dezvoltare presupune un tip specific de organizare psihică, tip care nu reprezintă o simplă amplificare a organizării etapei precedente, ci o restructurare a elementelor psihice vechi împreună cu elementele nou apărute pe scena vieții afectiv-active.

Intreaga evoluție psihică individuală, în ansamblul ei, poate fi concepută ca o străduință a persoanei de a-și realiza o stare de echilibru cu lumea din afară. Diferitele etape ale dezvoltării psihice pot fi interpretate ca diferite forme de soluționare a raportului dintre persoană și realitatea extra-personală.

În prima copilărie lumea din afară este realitatea dominantă a vieții psihice. Copilul, născut cu o serie întregă de trebuințe și tendințe, poartă în sine istoria speciei, dar el nu are încă o istorie personală care să-i contureze eul. El va fi absorbit de mediul care-i satisface complexul său de trebuințe, va fi mai mult sau mai puțin un rezonator fidel al „situațiilor“. Emotivitatea lui labilă este o funcțiune a lumii din afară, nici un sistem de trăiri afective nu va persevera mult mai mult decât evenimentul cauzal și nici o rezervă sufletească nu-i va tulbura trăirea în prezent. Extravertit, copilul va gândi în realitatea concretă, perceptuală. Faza primei copilării este etapa sintropiei, a topirii persoanei — sau mai bine zis a nediferențierii ei — din mediul social și personal.

Treptat însă persoana începe să se contureze, să se delimiteze de mediu. Copilul începe să aibă o istorie personală, o continuitate de trăiri care nu sunt simple resfrângeri ale evenimentelor din afară. Din ce în ce mai mult copilul simte că este altceva decât tot ce există în jurul său. Persoana devine centrul de referință, centrul unui mic univers, iar lumea din afară nu este decât obiectul de satisfacere a universului personal. Delimitarea persoanei de către mediu aduce însă și un element de conflict: mediul nu se supune fără rezerve trebuințelor personale. Mediul este așa cum este, indiferent de dorință. Dar dacă, în etapa primei copilării, individualitatea a fost absorbită de mediu, acum individualitatea vrea să modeleze mediul după trebuințele sale. În fața rezistenței lumii din afară la încercările de a o subjuga, persoana va utiliza mai ales două mecanisme psihologice: atacul asupra me-

diului și plămuirea și corectarea realității prin proiectarea trebuințelor și dorințelor. În locul realității care nu se supune tendințelor și dorințelor, el va plămui o realitate modificată, o nouă realitate proiectată în afară și care-i permite jocul liber al persoanei lui. *Povestea, ficțiunea ca scenă a jocului, fabulația, vor da acestei vârste un aspect egocentric-mitoplastic.* Cum a arătat Dupré (după 1), a doua copilărie are ca o adevărată caracteristică dominantă mitomania.

Apropierea pubertății aduce schimbări fundamentale în viața mintală a copilului. Apariția sexualității, nuanțarea sexuală a raporturilor sociale, tendința de valorificare sexuală și socială, pun individualitatea în fața unor probleme dificile de adaptare. Viața interioară este din ce în ce mai bogată, iar realitatea din afară din ce în ce mai exigentă. Ficțiunile copilăriei nu mai pot satisface tendințele pubertății, iar până la încadrarea socială drumul este lung: puberul nu mai este copil și nu este încă adult. El a ieșit din lumea exterioară fictivă a copilului (din a doua copilărie) fără să între în lumea concretă a adultului. El a rămas cu sine însuși. *Cu o lume subiectivă, proiectată în interior, cu tendință la teoreticism și schematism, cu o scădere a contactului pragmatic cu realitatea, cum ar spune Minkowski. Hipersensibil și vulnerabil, viața lui se joacă pe scenă interioară, aici își satisface dorințele și aici își dăpână visele. El trăiește o etapă pe drept cuvânt considerată de toți autorii ca autistă, a evoluției individuale.*

Dacă până la pubertate orientarea generală psihică a evoluat dela identificarea cu lumea din afară spre formarea unei lumi subiective, după pubertate evoluția vieții psihice va avea o direcție contrară: dela lumea subiectivă spre un compromis adaptativ al persoanei cu lumea concretă. Am putea concepe evoluția până la pubertate ca fiind caracterizată prin conturarea progresivă a persoanei din câmpul nediferențiat subiect-obiect al primei copilării, iar evoluția după pubertate ca adevăratul proces de adaptare, proces în cadrul căruia persoana se acomodează mediului și caută la rândul ei ca, în oarecare măsură să influențeze mediul, pentru realizarea echilibrului adaptativ necesar funcționării vieții, — mai ales sub aspectul ei social. Realizarea acestui compromis adaptativ se face treptat, prin modelarea trăirilor personale și prin structurarea neîncetată a trebuințelor în funcție de influența formatoare — ca să zicem așa, de presiunea — ambian-

tei sociale. Persoana care, până acum, purta lumea întreagă în sine, trebuie să recunoască existența unei lumi concrete care nu e croită după necesitățile și particularitățile ei, și fără de care nu va mai putea trăi. Va trebui ca din centrul lumii subiective să devină o existență oarecare din lumea concretă-socială. De aici vor rezulta două tendințe caracteristice acestei etape: pe de-o parte, persoana, care a fost centrul lumii subiective, va încerca să fie acum centrul lumii obiective, iar pe de altă parte, antagonismele și corectivele realității sociale îi vor da sentimentul de frustrare, neîndreptățire și persecuție. O autofilie, un orgoliu fără margini și o tendință de a stăpâni și revoluționa totul, vor da naștere, în urma limitării și opoziției mediului, unei convingeri în ostilitatea celor din jur și a întregii lumi. Literatura ne-a descris de nenumărate ori aceste trăiri înmănușiate de orgoliu și frustrare ale adolescentului, și credem că nimic nu caracterizează mai bine raporturile cu lumea ale acestei etape pe care am putea-o numi *a autofiliei neîndreptățite*, bază a mentalității paranoide, după cum vom vedea.

Urmează apoi epoca renunțării parțiale. Persoana devine, din centrul existenței, o particulă încadrată a ei. Mediul social o înglobează fără a o nivela, ci acceptându-i — până la oarecare limite — particularitățile. Un echilibru relativ se realizează între individualitatea care se resemnează să fie detronată fără a renunța la sine și mediul social care-i tolerează și utilizează specificul personal. Autofilia se va transforma în încredere în sine, iar sentimentul de frustrare, de neîndreptățire va da loc luptei pentru afirmare și concurenței sociale. Copilul nu mai este copil. El a renunțat la o parte din sine și a ajuns adult. A intrat în *etapa compromisului adaptativ*, care-i asigură un echilibru suficient pentru a-și putea duce viața fără fricțiuni prea mari, în lumea în care este silit să trăiască.

Orientarea psihică generală evoluează deci în cursul vieții individuale ca orice caracter sau însușire biologică. Ea nu crește însă liniar, ci se dezvoltă în etape caracterizate prin structurarea mai mult sau mai puțin specifică a raportului persoană-realitate nepersonală. Dacă descrierea acestei evoluții a lăsat impresia unor limite tranșante între etapele succesive, aceasta nu a fost făcută decât cu intenția unei mai clare expunerii. În realitate etapele vieții afectiv-active, considerate sub aspectul raportului dintre persoană și lumea nepersonală, nu sunt succesiuni net de-

limitate ci deveniri continue, cu aspecte caracteristice fiecărei perioade de vârstă.

Majoritatea indivizilor parcurg aceste etape, ajungând în faza echilibrului adaptativ adult. Dar, dupăcum în dezvoltarea inteligenței există opriri la diferitele nivele de vârstă — fie prin insuficiența impulsului evolutiv, fie prin interacțiunea factorilor de mediu, tot astfel și în evoluția orientării psihice generale există opriri la nivelul diferitelor momente ale dezvoltării.

Insuficiența genetică a impulsului evolutiv în primul rând, apoi factorii de mediu fizic și psihosocial, pot determina oprirea evoluției psihice la una din aceste etape, permanentizându-se astfel caracteristicile uneia sau alteia din fazele psihoontogenetice în structura individualității mature. După cum opririle în evoluția inteligenței ne-au explicat variațiile ei, tot astfel opririle în evoluția afectiv-activă ne explică, o parte cel puțin, din variațiile acestui aspect.

Orice opriri în evoluția individuală dau naștere unor variante anormale în comparație cu colectivul normal evoluat. Oprirea în creșterea fizică ne dă anomalii de statură. Oprirea în creșterea inteligenței ne dă înapoiții și debilii mintali. Tot astfel oprirea în evoluția orientării psihice generale ne dă structuri psihologice anormale afectiv-actieve, structuri care datorită faptului că reprezintă substratul unor modalități mai mult sau mai puțin permanente de reacțiuni desadaptative s'au numit constituțiuni psihopatice. Constituțiunile psihopatice sunt structuri permanente de tendințe determinând modalități specifice de desadaptare. Este natural că *o structură psihică normală la un anumit nivel de adaptare, la o anumită etapă evolutivă, să fie anormală dacă s'a permanentizat și la alte nivele evolutive, care necesită alte structuri adaptative.*

Marile constituțiuni psihopatice își găsesc corespondența în fazele evoluției psihoontogenetice.

Constituțiunea cicloidă, caracterizată prin topirea în realitatea externă, rezonanța la mediu, lipsa de perseverență, sociabilitate, extraversiune, sintonie, oscilațiuni de dispoziție, poate fi explicată ca permanentizarea etapei sintrope (prima copilărie) a evoluției orientării psihice generale. Materialul dat de Willemse (13) și apoi de K. Conrad (2) susțin cu prisosință această identificare.

Constituțiunea mitomaniacă este caracterizată prin tendința

la creierea de mituri, de fabulațiuni, de travestire a realității, la alterarea adevărului prin vorbe și prin reacțiuni. Elementul ego-centric-utilitar este unanim recunoscut în aceste modalități reacționale. Dupră (după 1) a arătat de mult că această structură mintală este starea psihică normală a celei de a doua copilărie. Putem astfel considera constituțiunea mitomaniacă (și probabil și tendințele constituționale perverse, baza insanității morale) ca reprezentând permanentizarea etapei egocentrice-mitoplastice a evoluției raporturilor adaptative (a doua copilărie).

Constituțiunea schizoidă, caracterizată prin scăderea contactului pragmatic cu realitatea, trăirea pe un plan interior, hipersensibilitate, autism, introversiune, creierea unei lumi interioare fantastice și abstracte, nu este altceva decât permanentizarea etapei autiste a evoluției individuale (pubertate). Nenumărate argumente a adus în acest sens Willemse (13) demonstrând nu numai asemănarea psihologică dintre pubertate și schizoidie, ci și asemănarea fiziologică și somatică.

Constituția paranoidă, caracterizată prin hipertrofia eului, exagerarea personalității, orgoliu nemăsurat, morbid, ducând până la megalomanie, pe de o parte, și sentimentul de frustrare, de persecuție, pe de alta, este permanentizarea etapei pe care am numit-o a autofilei neîndreptățite, din evoluția psihoontogenetică (adolescență — începuturile maturității). În cursul expunerii vom mai da dovezi în sprijinul acestei apropieri.

Ar mai putea exista o constituțiune psihică pe care însă nu o putem numi psihopatică atâta vreme cât se găsește la adulți. Aceasta este *constituțiunea psihică adultă*, caracterizată prin *compromis adaptativ*. Totuși am putea considera și această structură mintală ca o constituțiune psihopatică atunci când o găsim într'o altă etapă evolutivă, deci în copilărie. Căci după cum atunci când a fost vorba de statură și de inteligență, deviația dela normă a rezultat nu numai din întârzierea sau oprirea evoluției, ci și din accelerarea ei (rezultând indivizi foarte înalți sau indivizi foarte inteligenți), tot astfel putem presupune (și realitatea clinică o dovedește), că uneori etapele evoluției emotiv-active sunt trecute cu o mai mare viteză și găsim, la vârste mai mici, structuri psihice specifice vârstelor mai mari. Această evoluție accelerată dă stări anormale, tot așa cum ni le-a dat oprirea sau întârzierea ei. Un copil de 5 ani, având autismul puberului, este anor-

mal, după, cum tot anormal este și copilul care prezintă, — printr'o prea accelerată evoluție — o structură psihică adultă. Constituțiunea psihică adultă poate deveni deci o constituțiune psihopatică atunci când o găsim la altă etapă de evoluție decât vârsta adultă (în copilărie). De altfel, ca o regulă generală putem spune că, în această concepție a noastră, *o structură mintală caracteristică unei anumite etape de evoluție psihoontogenetică este considerată ca anormală atunci când se găsește într'o altă perioadă de vârstă, caracterizată prin altă structură mintală. Atunci când această structură mintală anormală determină, prin permanentizarea ei, modalități specifice și durabile de reacțiuni desadaptative, o vom considera-o ca o constituțiune psihopatică.*

Granițele dintre constituțiunile psihopatice nu sunt tranșante, după cum nici trecerea dela o etapă psihoevolutivă la alta nu se face brusc, ci uneori pe nesimțite. Oprirea evoluției la nivelul unor momente evolutive intermediare, între două etape evolutive principale ar putea explica și formarea constituțiunilor psihopatice mixte și intermediare. Și probabil că tot aceste momente de trecere determină realizarea unor constituțiuni psihopatice secundare, discutabile ca unitate și mai puțin conturate, cum ar fi constituțiunea hiperemotivă (la începuturile etapei pubertății) sau constituțiunea perversă (între prima și a doua copilărie).

În linii mari, evoluția acestor structuri de orientare generală adaptativă se face independent de evoluția inteligenței. Astfel putem avea toate gradele de inteligență în cadrele oricărei constituțiuni psihopatice. Nu este însă mai puțin adevărat că, dacă nivelul inteligenței nu este influențat de structura adaptativă constituțională, în schimb tipul de inteligență, orientarea inteligenței (teoretică-practică; concretă-abstractă) nu poate scăpa coloritului special dat de conținutul emotiv-activ al structurii persoanei.

Dovezile legăturii dintre etapele evoluției ontogenetice și constituțiunile psihopatice sunt multiple. K. Conrad (2) arată că atât din punct de vedere psihologic, cât și ca substrat fiziologic și somatic, structura biologică ciclotipică se comportă față de structura biologică schizotipică ca și copilăria față de pubertate-tinerete. În lucrarea sa Conrad a adunat toate datele publicate în lite-

ratura științifică și care susțin această legătură. Vom aminti numai câteva din aspectele psihologice mai semnificative cercetate. Copilul, ca și cicloidul este caracterizat prin percepții și reacțiuni globale, în percepția lor domină culoarea și obiectul că atare, în timp ce schizoidul, ca și puberul, are percepții analitice și reacțiuni parțiale, iar în percepția lor domină forma. Tipul de gândire cicloid și infantil este obiectiv-asociativ, pe când tipul de gândire schizoid-puber este formalist-perseverativ. Același paralelism între copilărie-pubertate pe de-o parte și cicloidie-schizoidie de pe altă parte l-a găsit Willemse (13) în ceea ce privește motilitatea: copilul ca și cicloidul au o motilitate fluentă, rotundă, integrată, armonioasă, în timp ce puberul și schizoidul au o motilitate stângace, rău echilibrată ca ansamblu, însă superioară ca precizie controlată voluntar. Intre aspectele afective ale tipurilor constituționale și etapele evolutive există o atât de mare concordanță, încât Willemse se crede îndreptățit să afirme că ciclotipul a reținut o mare parte din faza de dezvoltare a copilăriei, iar schizotipul a încorporat și reținut o mare parte din faza de evoluție a pubertății. Atât Willemse cât și Conrad nu se ocupă de încadrarea celorlalte constituțiuni psihopatice, în special Conrad fiind convins că tipologia umană se reduce la cei doi poli: cicloid și schizoid, corespunzători la două tendințe evolutive: tendința conservativă și tendința propulsivă a ontogenezei.

Încadrarea constituției mitomaniace în etapele evoluției a fost făcută în mod izolat, după cum am amintit, de Dupré. Cu o deosebită bogăție de material clinic, el a dovedit că mitomania reprezintă structura mintală normală a celei de a doua copilării.

Un material documentar deosebit de important — rezultând dintr-o cercetare directă — îl reprezintă rezultatele chestionarului de instabilitate emotivă, realizat și aplicat de Ștefănescu-Goangă, Roșca și Cupcea (10). Acest chestionar, elaborat pe grupe simptomatice constituționale, și aplicat dela etatea de 10 ani în sus, ne arată că, în populația nepatologică, ierarhia frecvenței diferitelor constituțiuni psihopatice evoluează cu vârsta, și că această evoluție corespunde întru totul concepției și încadrărilor expuse mai sus. Astfel, constituțiunea mitomaniacă are o frecvență maximă la 10—11 ani, scăzând progresiv, paralel cu înaintarea în vârstă. În schimb constituțiunea schizoidă domină la etatea de 14—15 ani, iar constituțiunea paranoidă atinge și își menține frecvența maximă dela 16 la 24 ani, deci în perioada ado-

lescenței și a începutului maturității. (Fig. 2 exprimând grafic tabelul sinoptică din Ștefănescu-Goangă, Roșca și Cupcea (10) pg. 140).

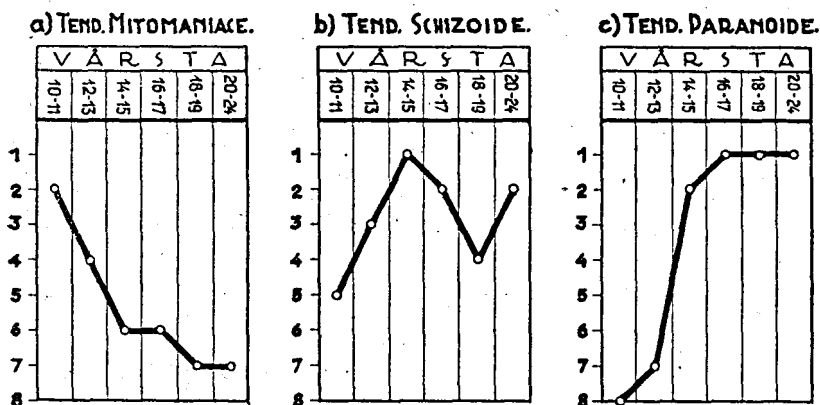

Fig. 2.

Vom arunca acum o privire asupra unui alt aspect interesant al problemei.

Cercetările lui Kretschmer (6) ne-au demonstrat existența unor afinități între tipurile constituționale psihice și forma corpului. Nenumărate cercetări de control au confirmat și unele au completat concepția kretschmeriană. Nu ne vom ocupa aici de amănunțele acestei concepții (vezi 9) ci vom arăta doar corelațiile psihosomatice descrise:

a) Există o afinitate biologică între dispoziția psihică cicloidă și structura corporală picnică (Kretschmer).

b) Există o afinitate biologică între dispoziția psihică schizoidă și structura corporală astenică și athletică (Kretschmer). Trebuie să amintim că în studiile sale Kretschmer a înglobat dispoziția psihică paranoidă în constituțiunea schizoidă.

Aceste corelații psihosomatice au fost ulterior completate cu următoarele:

c) Există o afinitate biologică între dispoziția psihică epileptoidă și structura corporală athletică (Kretschmer și Enke 7).

d) Există o afinitate biologică între dispoziția psihică paranoidă și structura corporală athletică (W. Freeman 4).

Vom elimina din discuțiunea noastră problema constituțiunii epileptoide, întrucât aceasta este, foarte probabil, de altă natură decât adevăratele constituțiuni psihopatică. Este problematică

chiar justificarea încadrării cercului ereditar al epilepsiei între constituțiunile psihopatică. Amintim doar că Willemse a încercat să stabilească oarecare analogii între structura mintală epileptoidă și etapa evolutivă a maturității, analogii a căror realitate nu a putut fi confirmată.

Cunoscând aceste afinități somato-psihice, ni se pune, în mod logic, problema următoare: Dacă într'adevăr constituțiunile psihopatică nu sunt decât expresii permanentizate, stabilizate, ale diferitelor etape de evoluție ontogenetică, va trebui ca aceste etape evolute să prezinte afinități față de aceleași structuri corporale ca și constituțiunile psihopatică respective. Adică: etapa cicloidă (a primei copilării) va trebui să prezinte din punct de vedere somatic afinități cu tipul picnic (ca și constituțiunea psihopatică cicloidă); etapa mitomaniacă (a doua copilării) în schimb nu va prezenta vre-o afinitate cu vre-un tip somatic (nici constituțiunea psihopatică mitomaniacă nu prezintă o astfel de afinitate); etapa autistă (puberă) va trebui să prezinte afinitate față de tipul somatic astenic (leptosom) ca și constituțiunea schizoidă; iar etapa autofiliiei (adolescența și începutul maturității) va pre-

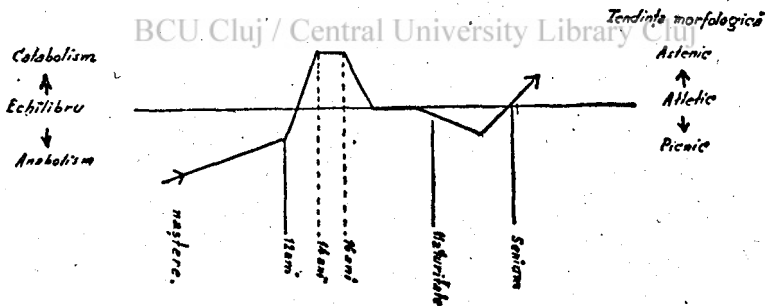

Fig. 3.

zenta tendințe atletoide, asemănătoare cu tendințele somatice ale constituțiunii paranoide.

Intr'o lucrare anterioară (3) am arătat că tipul morfologic nu este fix, ci evoluează cu vârsta. În Fig. 3 reproducem schema evoluției constituțiunii morfologice, bazată pe cercetările lui Willemse și pe date proprii. Aceleași tendințe evolutive somatice le-a constatat și K. Conrad în lucrarea amintită (2).

O privire asupra curbei de evoluție a formei corporale ne arată că această curbă corespunde întru totul cu evoluția psiho-

logică individuală, din punctul de vedere al afinităților psihosomate descrise mai sus.

Prima copilărie, etapa sintoniei, este caracterizată printr'o structură corporală picnică, tot așa cum constituțiunea psihopatică cicloidă este legată de această structură.

A doua copilărie, etapa mitomaniei, reprezintă din punct de vedere morfologic o fază de trecere, fără vre-o caracteristică corporală definită (ca și constituțiunea psihopatică mitomaniacă).

Pubertatea, etapa autismului, se leagă de cele mai accentuate tendințe morfologice astenice, tot așa cum tipul schizoid se în-gemănează cu structura somatică astenică.

Adolescența și începutul maturității, etapa autofiliei, este marcată prin tendințe atletoide și atletice, similare aceluiași tendințe față de care constituțiunea psihopatică paranoidă are afinitate.

Rezultă din aceste date că nu numai structura psihică a persoanei, ci întreaga constituțiune psihosomatică este o rezultată a evoluției ontogenetice individuale. Diferențele de structură — spune Conrad — nu sunt altceva decât diferențe de dezvoltare. Constituțiunea psihosomatică individuală este rezultatul permanentizării la nivelul unei faze oarecare evolutive, permanentizare care stabilizează nu numai aspectul psihologic ci și cel somatic al respectivei etape de dezvoltare.

În Tabela I, vom prezenta sinoptic etapele evoluției ontogenetice și rezultatul permanentizării acestor etape, considerând aceste permanentizări sub unghiul de vedere al vieții psihice adulte.

Etapile evoluției ontogenetice	Caracterele momentelor evolutive		Rezultatul permanentizării la nivelul momentului evolutiv
	psihice	somatice	
Prima copilărie	sintonă	picnoidă	constituțiunea psihopatică ciclică-picnoformă
A doua copilărie	mitoplastică	mixtă	constituțiunea psihopatică mitomaniacă
Pubertatea	autistă	astenoidă	constituțiunea psihopatică schizoidă-asteniformă
Adolescența	autofilă	atletoidă	constituțiunea psihopatică paranoidă-atletiformă

Este dela sine înțeles — după cum am mai amintit — că această schemă nu reprezintă decât un cadru sumar al etapelor evolutive și al constituțiilor psihopatice. Ea cuprinde însă într'o concepție unitară atât marile etape de dezvoltare ontogenetică, cât și constituțiile psihopatice fundamentale, împreună cu corelatul lor somatic. O mulțime de forme mixte și de graniță vor trebui însă să îmbogățească tabloul mult prea schematic pe care l-am trasat.

Concepția evolutivă ne-a ajutat să înțelegem mecanismul unitar de determinare a unor structuri psihologice care, din punct de vedere pur static, se prezentau ca variante izolate, mai mult sau mai puțin independente unele de altele. Aceste variațiuni ale orientării generale psihice sunt rezultate ale variațiunilor forțelor evolutive, tot așa cum diferitele nivele mintale sunt expresia impulsului evolutiv al inteligenței.

Importanța explicativă a acestei concepții nu se oprește însă aici. Conrad a arătat că în actuala fază a cunoștințelor noastre ereditare, nici o altă concepție nu poate explica atât de satisfăcător corelațiile ereditare psihosomatice kretschmeriene. Pentru ca două sau mai multe însușiri ereditare sau cu bază ereditară să coreleze este nevoie ca ele să fie determinate de aceiași „genă” (polifenie) sau, dacă sunt determinate de mai multe „gene”, acestea să fie plasate în același cromosom, pentru a evolua împreună (linkage). Toate cercetările asupra acestor modalități genetice în determinarea corelațiilor psihosomatice au dat rezultate negative. Acest lucru era de așteptat, căci corelațiile kretschmeriene interesează aproape majoritatea caracterelor psihice și somatice umane, ori este nelogic să presupunem că din cele 24 perechi de cromosomi ai omului, o pereche ar conține majoritatea determinantilor caracterelor morfologice, fiziologice și psihologice, în timp ce restul cromosomilor ar fi mai mult niște figuranți neutri în realizarea individualității.

Corelațiile psiho-fizio-morfologice nu pot fi înțelese decât dacă evoluția diferitelor gene determinante ale caracterelor parțiale este subordonată unei gene sau unui grup de gene organizatoare. Această genă (sau grup de gene) supraordonată nu este alt-

ceva de cât totalitatea determinanților creșterii individuale. Fiecare caracter — fizic, fiziologic sau psihic, — își are genele proprii determinante, însă peste impulsul propriu de creștere al determinanților parțiali se suprapune impulsul comun, unitar, de creștere al determinanților organizatori. În acest fel fiecare aspect biologic are un destin propriu evolutiv, care însă este în acelaș timp, cel puțin parțial, subordonat ritmului unitar de creștere. Vitezele similare de creștere, determină paralelismul aspectelor biologice. Măsura în care determinanții parțiali au fost subordonați impulsului central de creștere va fi exprimată fenotipic prin corelația respectivelor caractere.

Corelațiile psiho-fizio-somatice sunt deci datorite tendinței de paralelism al ritmurilor de creștere parțiale sub imperiul unui impuls central de evoluție ontogenetică, al unui principiu unitar genetic. Două proiectile lansate de-odată și cu aceeași forță, vor tinde să meargă împreună și să parcurgă „corelativ” toate etapele traiectoriei lor.

Vom aminti în trecere una din concluziile deosebit de importante la care ne duce concepția evolutivă. Constituțiunea umană, având baze ereditare, este în mare parte un destin biologic. Destin, dar *nu* fatalitate. Pentru a se realiza, ea urmează un lung drum, din care nenumărate influențe pot să o abată. Acesta este drumul evoluției ontogenetice. Cunoscând acest drum ni se deschid și posibilități de a interveni pe parcursul lui. Intre genă și fenă (caracterul actual realizat) este un șir lung de mecanisme de dezvoltare și creștere. Cunoașterea acestora va însemna și posibilitatea, în oarecare măsură, a modelării lor. Dar trebuie să știm că modelarea mecanismelor de dezvoltare nu va schimba cu nimic gena, dispoziția ereditară. Aceasta rămâne o fatalitate, în timp ce realizarea și exteriorizarea ei evolutivă poate intra treptat, parțial, în raza puterii noastre de acțiune.

BIBLIOGRAFIE

1. Achille-Delmas, F., Boll, M.: *La personnalité humaine*. Paris. Flammarion, 1925.
2. Conrad, K.: *Der Konstitutionstypus als genetisches Problem*. Berlin. Springer, 1941.

3. Cupcea, S. P.: *Constituție morfologică și etate*. Cluj. Cartea R., 1939.
4. Freeman, W.: *Human Constitution*. (In vol. *The Problem of mental Disorder*), p. 227—233.
5. Hofstätter, P. R.: *Die Faktorenanalyse somatischer Merkmale*. Ztschr. f. Menschl. Vererbungs und Konst.-lehre, 1944. 4. p. 579—602.
6. Kretschmer, E.: *La structure du corps et le caractère*. Paris. Payot, 1930.
7. Kretschmer, E., Enke: *Persönlichkeit der Athletiker*. Leipzig, 1936.
8. Roșca, Al.: *Măsurarea inteligenței și debilitatea mintală*. Cluj. Ed. Inst. de Psihologie, 1930.
9. Ștefănescu-Goangă, Fl., Roșca, Al., Cupcea, S.: *Instabilitatea emotivă*. Cluj. Ed. Inst. de Psihol. 1936.
10. Ștefănescu-Goangă, Fl., Roșca, Al., Cupcea, S.: *Adaptarea socială*. Cluj. Ed. Inst. de Psihol. 1938.
11. Stephenson, W.: *Spearman Factors and Psychiatry*. Br. Journ. Med. Psychol. 1934. 2. p. 101—136.
12. Thorndike, E. L.: *Individuality*. Houghton Mifflin, 1911.
13. Willemsse, W. A.: *Constitution-Types in Delinquency*. London. Kegan P. 1932.

EREDITATEA CONSTITUȚIEI PSIHOPATICE ÎN LUMINA CERCETĂRILOR GENEALOGICE

de G. Oancea Ursu

Rolul eredității în turburările psihonevrotice și psihopatice de adaptare este una din cele mai dificile probleme ale erodopatologiei umane. În primul rând, din cauză că manifestările psihopatiilor constituie puntea de trecere între domeniul normal și cel patologic, ocupând în curba de variație o anumită zonă intermediară. Această zonă a fost prea adesea diferit concepută de un cercetător la altul, fapt care a întreținut o anumită indeterminație pentru termenul de „psihopatie”. În al doilea rând, cercetările genealogice asupra bazelor ereditare ale turburărilor psihopatice nu s’au putut întreprinde decât simultan cu cercetarea eredității altui grup de turburări, înrudite și mult mai grave: psihozele endogene. Consecința a fost că între rezultatele, cari privesc ereditatea turburărilor psihopatice, au fost amestecate în mod inevitabil și rezultatele despre ereditatea turburărilor patologice, cu caracter de psihoze. La greutatea ce rezultă din sursele amintite — pentru cel ce încearcă o prezentare și o analiză aparte a datelor ce avem azi la îndemână despre rolul eredității în turburările psihopatice — se mai adaugă și alte greutăți, datorite caracterului strict tehnic al discuțiilor din domeniul eredopsihologiei și erodopatologiei umane. Acest caracter ar trebui mult diluat în dezvoltarea problemei noastre, lucru pe care îl vom și încerca în oarecare măsură.

Socotesc, în consecință, că înainte de a intra în analiza rezultatelor, este necesar să amintesc unele precizuni și distincții în câteva chestiuni introductive spre a evita astfel confuziile și obscuritățile de cari este susceptibilă oricând o problemă de complexitatea problemei eredității în legătură cu turburările psihopatice de adaptare. Astfel trebuie să lămuresc în câteva cuvinte prin

ce se deosebește o turburare psihopatică-psihonevrotică de una patologică, în ce fel poate colabora ereditatea cu mediul în desvoltarea ei și cum au evoluat concepțiile despre rolul eredității în desvoltarea și apariția ei.

Turburări psihopatice și turburări morbide.

Trebue să accentuăm mai întâi că domeniul turburărilor psihopatice este, din punct de vedere clinic, complet deosebit de acela al turburărilor morbide, al psihozelor. Acestea din urmă sunt realități ce pot fi prinse clar și definit ca procese despre al căror caracter medical nu poate încăpea nici o îndoială. Ele sunt turburări net patologice, rezultate dintr'un proces de depersonalizare, de *decadență a personalității*.

Psihopatia se prezintă altfel. La aceasta nu mai este vorba de depersonalizare, nici de diagnostic pur medical, ci de o *adaptare dificilă în mediul social-moral*. Este de ajuns să ne referim la consecințele sociale și morale, pe cari le atrage după sine deviația, turburarea personalității, spre a câștiga măsura de care avem nevoie ca să o apreciem în viață. Evaluarea social-morală, din punct de vedere general uman, este cea care aici ține locul de diagnostic medical. (Mai ales laicii obișnuiesc să evalueze pe psihopați ca valori negative din punct de vedere social-moral, pe când medicii se opun, teoretic (19, p. 109) acestei tendințe, cum relevă Luxenburger). Această evaluare nu se folosește numai în determinarea personalității psihopatice, ci și a celei normale. Prin ea noi „scoatem personalitatea din tabloul unei sume de caractere în sine fără valoare și o reprezentăm ca ceva ce este responsabil sieși și colectivității“. Deopotrivă cu acea personalitate, pe care la majoritatea oamenilor de rând — majoritatea oferind limitele de oscilație ale normei — o vedem îmbinată așa cum suntem obișnuiți să o vedem, personalitatea psihopaților poate fi evaluată în toate împrejurările din punct de vedere social-moral, fiindcă psihopații ni se înfățișează — în opoziție cu bolnavii mintali — în prima linie ca personalități umane; ei nu sunt depersonalizați.

Și, dimpotrivă, medicului care reține tabloul clinic al unui paralytic, schizofrenic sau maniaco-depresiv i se impun în prima linie *simptomele boalei*. De altfel psihoticul este observat tot după particularitatea acestor simptome și de ceilalți oameni. Așa se vorbește de un schizofrenic cu un anumit delir bizar de no-

bletă de descendență, de un paralytic, care vorbește prin iluziile și halucinațiile lui sensoriale, de un epileptic cu anumite stări de somnolență etc. Numai arareori sunt în stare trăsăturile personalității lui să sprijinească observația medicală. De aceea, nici nu se vorbește de un schizofrenic asertiv, orgolios, de un epileptic sensibil ori de un paralytic încâpăținat (19 p. 110). Aceasta înseamnă că în considerarea medicală a psihozelor personalitatea dispare în umbra boalei.

La psihopați lucrurile sunt tocmai inverse. Aici personalitatea iese așa de exclusiv pe planul prim, încât tot ce observăm la psihopat reprezintă trăsături ale personalității sale. Ei pot fi caracterizați ca *desadaptați fără simptome (Bleuler)*, caracterizare ce exprimă perfect esența diferenței, dacă prin acestea înțelegem simptome morbide. Tabloul simptomelor unei psihopatii este „un grup mai mare sau mai mic de moduri de comportament inerente personalității (Luxenburger), *moduri cari ies deajuns din cadrul a ceea ce este obișnuit, spre a turbura astfel armonia personalității și adaptarea ei la mediu*“, spre a face pe om să sufere din cauza acelei turburări, iar mediul să sufere din cauza lui (34 p. 3). Desadaptarea aceasta are bazele în substratul emotiv-caracterologic, „substratul endotimic“, cum spune Gotschaltdt. In ea decide slăbiciunea social-afectivă, *insuficienta dezvoltare a valorilor de sentiment superior-etice*, altruist-sociale, estetic-religioase, cât și a dispozițiilor de natură cultural și social-superioare — întemeiate pe acele valori de emotivitate superioară — cari regulează acțiunea în sensul social-moral, împiedicând și corectând impulsurile nesociale.

Luând ca măsură a lucrurilor personalitatea obișnuită, putem stabili că de acolo, unde încetează personalitatea umană obișnuită, încep variantele ei minus: întâi personalitățile bizare, apoi cele psihopatică și de unde încetează acestea, încep psihoticiile, depersonalizării — aceia cari umple domeniul morbid, patologic. Domeniul psihopatiilor, deci, constituie o regiune-punte de legătură. Deviația dela medie cade sau în domeniul psihopatic sau în cel morbid, după cum este mai ușoară sau mai gravă, după cum împiedică adaptarea la cerințele zilnice ale mediului sau o face total imposibilă.

Psihopatul este altfel decât majoritatea oamenilor, dar nu din cauză că la el s'ar fi ivit în cursul vieții (19 p. 110) vre-o schimbare specifică, morbidă, în desfășurarea fenomenelor vitale,

ci numai fiindcă el deviază în personalitatea lui. El nu este bolnav în sens medical. De aceea judecarea lui justă presupune cunoașterea și determinarea personalității sale întregi și mai puțin stabilirea unui diagnostic în sens medical. Aici nu există niciodată o boală sau alta, acel ori-ori ce trebuie diagnosticat. Aici trebuie altceva: *trebuie determinat un tip sau altul de psihopatie*. Tipurile sunt folosite ca modele schematizate, după cări putem măsura și cu cari putem compara acel „mai mult sau mai puțin“ psihopatic, care este cuprins cu desăvârșire în personalitatea omului. Această determinare a tipului este adesea tot atât de dificilă ca și stabilirea unui diagnostic medical.

*Determinarea raportului Nature-Nurture (ereditate mediu)
prin cercetările eredobiologice.*

Pentru măsurile practice de vindecare terapeuticienii și eugenii trebuie să știe ce se poate și ce nu se poate îndrepta și vindeca în turburările psihopatice. Sigur, dispoziția — ca tot ce-i ereditar, de altfel — nu este curabilă; aceasta-i clar. Tratamentul nu se poate îndrepta decât spre ceea ce în personalitate este determinat prin mediu, spre ceea ce reprezintă supraadusul datorit mediului în structura psihopatiei. Inșă acest supraadus — partea de contribuție a mediului — nu se cunoaște exact pentru cele mai multe turburări psihopatice. El a scăpat nedeterminant chiar și în acele directive din psihologia medicală, care atribuie turburările psihopatice influenței predominante a mediului. Din această cauză, posibilitatea de influențare și tratament nu poate fi constatată decât pur empiric, adică prin încercări și erori, prin succese și insuccese probate în practică. Această metodă, spune Luxenburger, este departe de tratamentul medical cauzal, singurul în măsură să ne mulțumiască.

Așa fiind, cercetarea cauzelor este una din problemele cele mai însemnate ale eredopatologiei și științei medicale. Pentru crearea unui tratament cauzal trebuie să știm cari sunt acele moduri de comportament, în cari dispozițiile joacă rol relativ mic, după cum pentru luarea de măsuri eugenetice trebuie să știm, în mod asemănător, cari sunt acele moduri de comportament psihopatic, în cari dispoziția joacă un rol relativ mare. Deci, este hotărâtoare *cunoașterea și determinarea situației eredobiologice a psihopatiilor*.

Elucidarea raportului de forță a celor două grupe de factori contributivi, ereditari și peristatici (sau genotipici și paratipici) este pasul preliminar pentru orice luare de măsuri practice, fie igienice fie eugenetice. Numai după lămurirea acestui raport în termeni cantificați vom ști cari măsuri sunt cele mai adecvate: cele terapeutice-igienice sau cele eugenetice? Numai atunci vom ști cari din diferitele tipuri de constituție psihopatică sunt susceptibile de măsuri eugenetice și cari sunt susceptibile de măsuri igienice, curative.

În general, când privim psihopatia ca un fel inferior și extrem al personalității obișnuite, cauzele ei concordă cu datele, pe cari se bazează tiparul sau relieful unei personalități determinate: cauzele ereditare. Deja în lucrările lui Galton s'au ivit începuturile magistrale, neîntrecute până azi, ale cercetării statistic-genealogice asupra rolului eredității atât în domeniul capacităților intelectuale, cât și acela al calităților motivațional-caracterologice. Din acele lucrări știm că personalitatea, în toate componentele ei, este fundamental ereditară; intelectul, caracterul și temperamentul sunt considerate de Galton a fi ereditare deoptrivă. Noi am putea bănuî, în lumina datelor galtoniene, că și constituțiile psihopatiche de personalitate pot fi esențial ereditare. În orice caz, cercetările lui Galton ne-au asigurat pentru prima oară despre bazele ereditare ale personalității, cu ceva mai mult decât în sensul general, în care știm că totul în lumea biologică este ereditar, bazat pe dispozițiile transmise de înaintași. El ne-a oferit o bază de fapte genealogice, strânse din 300 familii, conținând 977 oameni eminenti. Elaborând faptele statistic, a demonstrat că nu numai calitățile intelectuale ale oamenilor geniali, ci și cele caracterologice derivă din ereditatea familiei, a spiței din care descind ei.

Intr'adevăr, în omul de mare succes, omul genial, afirmă Galton în monumentală sa lucrare *Hereditary Genius*, intelectul neobișnuit totdeauna se îmbină într'o configurație fericită cu alte calități, de egală valoare. Între acele calități trebuie numărate: 1. *independența de caracter și voință*, 2. *statornicia, tenacitatea extraordinară a voinței* și 3. *energiga extraordinară*. Fiecare eminent posedă aceste 4 calități în grad considerabil și cei mai mulți în grad extraordinar. Dacă una din aceste calități lipsește, succesul este pierdut pentru totdeauna, cu deosebire când absența ei nu poate fi compensată de altele. Mulți oameni încearcă succesul în

domeniile, în cari s'au distins cei 977 eminenti, pe cari se bazează rezultatele psihogenealogice galtoniene: în știință, magistratură, politică, artă militară, poezie, artă și teologie. Mulți din cei ce-l încearcă, au intelect superior și pot avea deasemeni energie superioară. Dar dacă au prea mare independență de caracter, denotând inconsistență de organizare în personalitate, ei își ratează perspectivele. Se ivesc adeseori inteligente strălucite, promițând mare succes la început. Inșă, nu-l ating niciodată, fiindcă lipsa calităților importante, necompensabile, de caracter de rang superior, distruge șansele create de celelalte componente ale personalității. (Asemenea exemplare produc cu deosebire familiile de emigranți). Spre a atinge cel mai înalt ordin de succes omenesc posibil, cum este descoperirea sau creația originală în care se manifestă orice geniu, trebuie ca în înzestrarea personalității să fie excepțional dezvoltate toate acele 4 calități superioare, pe cari le-am amintit și pe cari Galton le consideră ca cele mai importante.

După inteligență urmează, în ordinea de importanță, independența de caracter. Ea este o trăsătură remarcabil dezvoltată în toți oamenii eminenti, după constatările lui Galton. În toate domeniile, ei reprezintă, datorită acelei trăsături, caracterele cele mai independente ale timpului lor. Ei apar ca adevărate figuri de Iacobini, figuri eroice în stare să înfrângă obstacolele. Caracteristica lor cea mai pregnantă este aceea de a fi criticii încomози sau dușmanii ireductibili ai dogmelor și rutinei timpului lor; de a împărtăși cu fanatism credințe extremiste, cari descalifică pe ori cine îndrăznește să le apere; de a lupta pentru ele, girându-le adesea cu propria lor viață.

În lumina datelor statistice-genealogice ale lui Galton despre familiile eminentilor, asemenea manifestări desvăluie o tendință ereditară neîndoelnică. Datele sale statistice despre influența eredității sunt rezumate în concluzia că atât eminentii cât și părinții lor manifestă deopotrivă tendința spre independență sau, cum se exprimă Galton, „obișnuința de a face ce preferă, fără considerarea modei zilei“. Eminentii sunt cele mai independente caractere, datorită faptului că se dezvoltă din familii caracterizate printr'o neobișnuită independență de caracter, având bazele în ereditatea superioară.

Una din probele lui Galton despre existența unei baze ereditare pentru toate componentele personalității rezultă din analiza

statistică a înrudiților de sânge a 180 aminenți (oameni de știință) în opera sa *English Men of Science*. În familiile acestora Galton a constatat, statistic vorbind, că la 100 eminenți din cei cercetați mai există printre înrudiții lor: 280 tați eminenți, 36 frați eminenți, 20 moși eminenți și 40 unchi eminenți. În ordinea însușirilor caracterologice, aceste frecvențe desvăluie indiscutabil existența unui stil de caracter, propriu familiei și corespunzător calibrului intelectual asemănător din familie. În lumina lor Galton a pretins că sub nivelul la care începe celebritatea, eminența, se găsește baza ereditară, profundă, pe care se ridică inteligența și caracterul oamenilor geniali (*Hereditary Genius*).

Noi trebuie să adăugăm, însă, observația că Galton, mărginindu-se să stabilizeze simpla frecvență a marilor capacități și marilor caractere din spițele ereditare ale oamenilor geniali, eminenți, a trecut cu vederea faptul că în asemenea grupări oamenii luați în considerare au nu numai ereditate comună (similară), ci și mediu similar (28 p. 173). Influențele de mediu, cărora au fost supuse caracterele oamenilor eminenți, au putut determina orice însușire a organismului. Factorii externi și interni — ori mediul și ereditatea — au putut afecta în același timp dezvoltarea oricărei însușiri, uneori în același sens, alteori în sensuri diferite, uneori în direcția minus, alteori în direcția plus, astfel că orice trăsătură caracterologică sau de alt fel să fie în realitate un rezultat-mosaic. Deci constatarea simplei frecvențe a trăsăturilor de personalitate într-o spiță dată nu înseamnă prea mult; ea lămurește, de fapt, numai prezența influenței eredității, scăpând cu desăvârșire influența mediului.

Considerând influențele mediului, în care își duc existența ființele umane și la cari trebuie să se adapteze sau să le adapteze în lupta lor pentru existență, constatările lui Galton dovedesc numai un lucru: că în toate modurile de comportament ce putem observa în psihologia unui om, au însemnătate, pe lângă influențele mediului extern, și dispozițiile ereditare, capitalul biologic.

În lumina unei viziuni mai clare, câștigate prin metoda galtoniană a gemenilor, astăzi se recunoaște că nimic în personalitatea umană nu este determinat numai prin dispoziții și nimic nu-i determinat numai prin mediu. Totdeauna este necesară o cântărire a celor două grupe de factori, fiindcă orice însușire este produsul interacțiunii dinamice a mediului și eredității. Când dispozițiile ereditare au mai mare însemnătate pentru ivirea acelor

trăsături de personalitate, cari determină însușirile, pe care le observăm în modurile de comportament, atunci le numim *moduri ereditare de comportament*. Dimpotrivă, când precumpănește acțiunea mediului, vorbim de *moduri dobândite* (dependente de peristază, de mediu). Spre a ști care factor precumpănește, trebuie stabilită măsura specifică pentru fiecare trăsătură specifică.

La fel trebuie stabilită măsura contribuției mediului pentru fiecare fel de turburare psihopatică, odată cu stabilirea influenței eredității. Acest lucru nu-i posibil, cum vom vedea, decât prin metoda gemenilor. Datorită aplicării ei, astăzi dispunem de oarecari rezultate sigure, prin cari putem compara și retesta datele cercetărilor genealogice. Le rezervăm, însă, pentru o dezvoltare aparte, mărginindu-ne aici la o analiză a indicațiilor genealogice-statistice despre influența ereditării în familiile și spițele psihopaticilor.

Inceputurile ideii de ereditate în domeniul psihopatic.

În literatura epocii dinaintea de Galton, ideea de ereditate are o dezvoltare foarte înceată, mai ales în legătură cu interpretarea manifestărilor psihopatice. Aceasta din cauza interesului exclusiv al primilor psihiatri pentru turburările patologice, morbide, cari constituiesc prin natura lor probleme medicale evidente și de cari ei erau mai aproape. De altfel chiar ideea că manifestările psihice, bizarerile cât și bolile psihice, se găsesc în relație strânsă cu procesele cerebrale, nu este — ca bază a cercetărilor medicale — așa de veche. Până la începutul secolului trecut nici doctorul care avea de aface cu bolnavi mintali, nu se emancipase de categoriile tradiționale ale medicinei primitive — categoriile teologice sau demonologice. Aceasta cu deosebire în legătură cu stările durabile, cari sunt de domeniul psihopatic.

Dacă într-o familie bătea la ochi apariția frecventă de personalități bizare, doctorul se gândia îndată la păcatul original și la abaterea familială, conștientă și vinovată, dela drumul virtuții și nu atât la ereditate (30). Graupp (1905) a arătat, totuși, într-o expunere asupra delicventului înăscut, că deja în teoriile religioase-filosofice despre păcatul original dormitează un presentiment obscur despre originea endogenă a însușirilor etice, despre posibilitatea ce există ca natura etică să fie determinată deja la naș-

tere. Dar nimic mai mult decât acel presentiment despre ereditate nu se poate recunoaște în acele teorii.

Chiar după unele teorii din secolul nostru, ca aceea a lui Heinrit (1918), apariția unei turburări psihice nu pare posibilă decât când omul *se dedă căderii din rațiune* în mod voit, ceea ce înseamnă acelaș lucru ca dedarea la păcat. Heinrot caracteriza turburările psihice accentuate ca „lipsă de rațiune“. De acestea deosebia în mod definit acel grup de turburări, pe care noi trebuie să le considerăm, în parte, ca psihopatice (ipohondria, isteria și perversiunile). Despre ereditatea acestora nu ne oferă nici un fel de indicații.

Literatura științifică a secolului trecut a oferit, totuși, și unele indicații clare despre transmiterea pe cale de ereditate biologică a anomaliilor psihice. Friedreich (1832), unul din cei mai buni diagnosticieni în domeniul anomaliilor mintale, admitea că delirul s'ar putea moșteni și din liniile eredolaterale și că alte boli se înmulțesc per saltum. Anomaliile de caracter, cari sunt esențial turburări psihopatice, nu constituiesc la el o problemă de psihopatologie și nici de ereditate.

La Ideler (1835) găsim întâiaș dată întreagă psihopatologia despărțită tranșant de caracterologie. Un pas înainte face alt cercetător, Leupoldt (1837). Acesta diferențiază și limitează în mod radical acele turburări mintale, a căror natură consistă în păcate și patimi în toate direcțiile și gradele și sunt provenite din supraputerea și idiosincrasia diferitelor sentimente și instincte, cum sunt ciudățeniile din sfera vieții sexuale. Pe acestea le distinge în mod definit de bolile mintale adevărate.

Un progres mai remarcabil a marcat opera lui Iacobi (1825). Deopotrivă cu Friedreich, el privia bolile mintale ca abnormități în sfera vieții somatice și le aplica, în consecință, un tratament similar cu cel aplicat bolilor fizice; pe când deflexele morale și folosirea inversă a însușirilor și talentelor — considerate azi ca nevroze și psihopatii — erau privite ca deviații ce nu interesau pe neuropsihiatrii, fiindcă nu erau boli. Ii interesau numai când păreau a condiționa unele boli mintale. Tendinței lui Iacobi de a accentua mai mult decât oricare din precursorii săi factorii ereditari drept cauze ale delirului sau altor boli se datorește apariția istoricului familial, constituind o privire sistematică bazată pe descripții de caracter și personalitate, asupra familiei biologice. În concepția lui Iacobi, acele descripții ale antecedentelor psiho-

genealogice scot în relief ivirea psihozelor din mediul familial psihopatic și sunt susceptibile de elaborare psihogenealogică și de concluzii eredobiologice. Ideea aceasta va găsi la Galton (1864) cea mai largă și sistematică bază de fapte genealogice, elaborate statistic.

Alt fapt important din acelaș timp este stabilirea tabloului clinic al heboidului de către Kahlbraun (1890). Prin acesta se înțelegea un sindrom, în care după o dezvoltare pe nesimțite, apăreau schimbări de caracter și personalitate (amortirea afectivității, turburări în viața instinctivă, tendința criminală etc.), fără să se desvolte și un proces cu adevărat patologic (30 p. 1092). (Din punct de vedere patogenetic, heboidul era privit ca foarte aproape de hebefrenie). În legătură cu tipul heboid, Kahlbraun are meritul de a fi avertizat pe cercetători pentru prima oară asupra *legăturilor eredogenetice* ale anumitor feluri de caractere — forme fruste ale schizofreniei — cu psihozele endogene. Aceste legături constituiesc pentru cei mai mulți cercetatori de azi *problema centrală și unul din aspectele cele mai cercetate din eredopatologia constituțiilor*. Din analiza legăturilor ereditare ce există între deviațiile emotiv-caracterologice ușoare și psihoze au rezultat cele mai multe date despre bazele ereditare ale constituțiilor psihopatie. Aceste baze din ereditatea psihopatiilor s'au lămurit pentru prima dată prin strângerea de *indicații genealogice* despre psihopați, psihotici și afinitățile lor ereditare în anumite spițe umane și nu prin analiza indicilor individuale, clinice, despre psihopați — analiza folosită de clinicieni. Indicațiile genealogice cele mai importante vor fi reanalizate în studiul de față în mod detaliat.

Tot în acel timp își au originea și dezvoltarea termenii „moral insanity“, cari s'au ivit în legătură cu excentricitățile psihice ale celor rău educați și criminalilor, iar pe urmă a trecut în tipologia simptomatologică. Cercetătorii vedeau în ea un sindrom, consistând într'o pervertire a sentimentelor morale, a afecțiunilor, înclinațiilor, firii, obișnuințelor, dispozițiilor morale și impulsurilor, dar fără atingerea intelectului (30). Pe aceste tipuri Morel (1857) le-a cuprins în conceptul său general de „*degenerați*“, iar Kraft-Ebing între acele naturi, cari, fiind produse în condiții ereditare patologice, sunt predestinate răului *ab ovo, adică prin ereditate*. În ultimele decenii insanitatea morală a fost analizată mai deaproape, dovedindu-se că ea are *rădăcini eredogenetice pu-*

ternice. S'a ajuns la concluzia că în defectele morale, în general, este vorba de baze genetice diferite.

Cel care a demonstrat și susținut mai puternic, sistematic și cu date, cari au întrecut și eclipsat tot ce au produs precursorii săi, specialiști în domeniul neuropsihiatriei sau psihopatologiei, este Galton, intemeietorul științei eredității umane (1883). Lui îi se datorește descoperirea unui câmp nou de fenomene ereditare: *asemănările și diferențele gemelare*. Asupra acestora se îndreaptă toate cercetările eredobiologice de azi, când vor să câștige probe cruciale despre influența eredității și mai ales despre măsura ei specifică într'o trăsătură specifică. Datele de bază, folosite de el ca să scoată în evidență rolul eredității în turburările patologice de personalitate, sunt expuse în studiul său despre 80 perechi de gemeni, *History of Twins as a Criterion of the Relative Powers of Nature and Nurture* (1883). În această lucrare (7) discută în lumina datelor despre două grupe de gemeni (un grup de gemeni similari și altul de gemeni disimilari) două probleme: 1. *problema asemănărilor caracterologice* („*tastes and dispositions*“) *ale gemenilor* și 2. *problema paralelismului manifestărilor mintale patologice ale gemenilor* (discuția acesteia fiind limitată la rezultatele sale despre 4 perechi de gemeni similari bolnavi).

Această cercetare trebuie socotită pe drept cuvânt — și în ciuda faptului că absolut toți cercetătorii germani vor să ignoreze contribuția și impulsul dat de Galton în acest domeniu — ca *începutul strălucit al studiului eredității caracterologice și patocharacterologice*. Nici o contribuție din secolul trecut nu a adus ceva definit și autentic, comparabil cu această contribuție a lui Galton în legătură cu rolul eredității pe latura emoțiv-motivațională a personalității și nici cele experimentale de azi (în speță cele germane) nu deviază deloc dela concluziile lui Galton. Fiind primul cercetător, care a încercat prin metoda seriilor de gemeni — metoda de maximă garanție de obiectivitate posibilă în biologie — să lămuriască importanța *terenului* sau *dispoziției constituționale* pentru turburările psihopatologice, Galton a conturat și anticipat concepția, pe care o întâlnim în mod curent la cei mai de seamă cercetători germani de azi: Luxenburger, Lange J., Stumpfl, O. von Verschner, Hoffmann etc.

Intradevăr, el a arătat în *History of Twins* că „constituția organismului uman nu-i așa de elastică“ și așa de supusă influen-

țelor dinafară ale mediului, pe cât înclinăm noi să gândim și să credem. El admitea că uneori efectul bolilor este mare, că unele din ele lasă semne permanente, însă a accentuat cel mai apăsat faptul că „*prin aceste istorii ale gemenilor ni se revelează în mod dureros, prin boală și până la moarte, mersul statornic și nemilos al slăbiciunilor ascunse în constituția noastră*“ (7). Lui Galton reacțiunea organismului la boală îi lasă impresia ce face vederea unor curbe despre creșterea fizică a copiilor. În acele curbe se văd concomitent cu boala oarecari momente de oprire a creșterii, însă impulsul interior de creștere niciodată nu-i oprit prea îndelungat. Concluzia lui — care trebuie interpretată ca un punct de vedere sintetic, tipic galtonian — este aceea că noi nu avem nici un temei să credem boala și moartea ca *incidente capricioase*, ca întâmplări de pus în socoteala agenților (patogeni) ai mediului și nici să le atribuim efectului direct al unei influențe supranaturale. Aici nu este vorba de hazard și nici de influența mediului, ci de altă mare probabilitate: *influența eredității*. „Faptul bolilor a doi gemeni, cari totdeauna sunt similare, susține el, arată că *boala și moartea sunt incidente necesare într'o succesiune regulată de schimbări constituționale* cari încep dela naștere și asupra cărora circumstanțele externe au, în general, un foarte mic efect (7 p. 169).

În legătură cu această concepție, trebuie să adăugăm în treacăt că rezultatele noi (31), bazate pe grupe mai mari de gemeni, ce avem azi la îndemână despre ivirea și dezvoltarea multor caractere patologice (ca afecțiunile aparatului limfatic periferic la copii, infecțiile t. b. c. și bolile infecțioase acute) *au modificat și limitat în bună măsură punctul de vedere galtonian*. Astfel rezultatele lui Bosik (31) dela Institutul Maxim Gorki despre un grup de 130 perechi de gemeni monovitelini și 236 perechi biviteline au arătat că în acele afecțiuni au rol predominant factorii de mediu, pe când influența factorilor ereditari este cea minoră. Însă, o influență a eredității, coincidentă cu influența predominantă peristatică, poate fi afirmată totdeauna, în etiologia acestor 3 grupe de boli, ca influență prezentă: pentru primul grup, ca influență sigură, pentru al doilea, ca influență neînsemnată, iar pentru ultimul ca influență nedefinită, evidentă numai în măsura în care gemenii monovitelini prezintă indici superiori indicilor bivitelinilor în simultaneitatea îmbolnăvirii și simultaneitatea decursului (31 p. 56). Însă, este adevărat, există un domeniu, în

care vom vedea adeseori revenind nemodificată concepția galtoniană despre rolul predominant al slăbiciunilor și inferiorităților constituționale. Este domeniul în care Galton și-a susținut mai documentat punctul de vedere: turburările grave de adaptare și, ceva mai puțin, cele psihopatice.

Spre a înțelege *concepția de eredopatolog a lui Galton*, trebuie amintit și faptul că el a avut la îndemână ceea ce nici unul din precursorii săi nu a avut, când încerca să aprecieze rolul eredității: rezultatele cercetărilor sale eredopsihologice personale în alt câmp de fenomene — rezultate bazate pe un material imens de date, strânse din analiza a 300 de spițe genealogice. De acele spițe se leagă numele celor 977 oameni geniali (eminenți și iluștrii, în termeni galtonieni) analizate statistic-genealogic în opera sa monumentală *Hereditary Genius* (28 p. 36—71). Această operă de statistică genealogică este prima contribuție științifică temeinică și până azi cea mai importantă în acest domeniu. Introducând statistica pe scară mare în lumea faptelor de ereditate umană, el reușește să descopere primele reguli generale, științifice (cunoscute azi ca legile lui Galton) despre realitatea și forța eredității ca factor de bază în apariția capacităților oamenilor geniali: 1. *legea regresunii filiale* și 2. *legea eredității ancestrale*.

Fără îndoială, cele 300 de spițe ereditare ale oamenilor mari i-au furnizat date abundente și despre influența dispozițiilor morbide, patogene. El nu ne-a oferit, însă, elaborarea datelor medicale despre acele spițe, în legătură cu influența dispozițiilor în nașterea bolilor psihice și, în general, a afecțiunilor sănătății. Totuși, este primul cercetător, care afirmă că nu trebuie pierdut nici un moment de a încuraja și îndruma — ca practică metodică de familie — obișnuința de a-și analiza medical trecutul, și de a întruni datele istoriei personale cu cele familiale într'un album, într'un *Life History Album*. Este primul cercetător, care apreciază într'un mod mai mult decât just și într'o lumină nouă importanța acestui fel de date: în lumina problematicei eugeniei, știința întemeiată de Galton. El considera strângerea acelor date asupra spiței ca măsura preliminară de luat în interesul eugeniei și eugiștilor, dacă ei vor să contribuie efectiv la îmbunătățirea spițelor (stocurilor) ereditare umane.

Concepțiile fecunde ale lui Koch, Magnan, Kahlbraun și Morel etc. la cari s'a adăugat impulsul puternic dat de către Galton din alte direcții și alt câmp de fapte, au preparat drumul cer-

cetărilor statistic-genealogice asupra bazelor ereditare ale turburărilor psihopatie și psihonevrotice de adaptare.

Printre cercetările apărute înainte de introducerea metodelor statistice mai riguroase în problema eredității turburărilor (ori constituțiilor) psihopatie, trebuie amintite și câteva cercetări esențial sociale, dar cu accent eredobiologic. Mai importante sunt acelea ale lui Jörger, *Familia Zero* și *Familia Markus* în legătură cu problema vagabonzilor și a lui Monkemöller, *Familia Victoria*. În aceste familii se ajunsese, grație selecției matrimoniale a elementelor disgenice, la mari grupe de înrudiți cu trăsături asociale similare și foarte nefavorabile pentru ereditatea acelor familii. În ele s'a constatat un evident amestec de tot felul de manifestări patologice ereditare: debilitate, psihoze și alte deficiențe mai ușoare.

Într'o cercetare psihogenealogică însemnată Willman a arătat că *în ciudățeniile psihice ivite în familiile de acest tip „este vorba de procese schizofrenice nerecunoscute“* (30 p. 1094), *adică dispoziții schizofrenice ce se pot repercuta fenotipic în mod psihopatic*. Faptul a fost confirmat (Kemp) și într'un grup de 500 prostituate, atinse în cea mai mare parte de psihopatie: 18% din tații lor au fost găsiți bețivi, iar dintre surori 5% prostituate.

Datele psihogenealogice despre frecvența mare a constituțiilor psihopatie și dispozițiilor anormale de diferite feluri nu sunt fără însemnătate, când ele sunt bazate pe indicații privind puncte succesive din evoluția psihopatiilor — indicații longitudinale. Astfel ele au arătat că constituțiile psihopatie nu se manifestă toată viața în mod neschimbat; că și ele sunt supuse dezvoltării și că apogeul fenotipului psihopatic poate varia după felul psihopatiei. Mai târziu numai s'a arătat în mod clar că psihopatiile, deși pot fi dispozițional determinate, își au timpul lor de manifestare (Homburger, Hoffmann și alții). Astfel s'a cristlizat concepția — datorită acestor cercetări — că *individul nu reprezintă o constantă în structura sa biopsihică, ci că este supus unei dezvoltări dependente de ereditatea eterogenă ce posedă dela părinții săi*. S'a evidențiat faptul că-i posibil ca după apariția unor laturi de caracter, cu preponderența unor trăsături, să se manifeste în cursul ulterior al vieții unui psihopat, altă latură, cu alt accent, fie dela una fie dela cealaltă din cele două directive ereditare ale ascendenților săi. Mai ales curbele de manifestare ale unora din personalitățile psihopatie (ale tipului cicloid și celui

schizoid) le-a descris foarte plastic Kretschmer. În modul, în care caracterele somatice ale organismului se maturizează dinlăuntru înafară, tot așa și psihopatiile se pot arăta numai treptat, prin desvăluirea înceată din hlamida lor; sau, cum se exprimă Panse (30 p. 1095) „*psihopatiile au, în privința tipului și formei individuale de manifestare, prognoza lor, prognoză care — întrucât poate fi influențată de condițiile de mediu — determină educația, acțiunea terapeutică și toate măsurile*“.

Ereditatea constituției schizoide. Afinitățile ei eredobiologice.

O expunere asupra bazelor ereditare ale constituțiilor psihopatică ar fi foarte sumară, dacă ne-am mărgini numai la acele date, cari sunt sigure, definitive. Stocul acela este foarte restrâns. În comparație cu rezultatele, pe cari le-au acumulat cercetările eredobiologice despre caracterele antropometrice — caractere mai simple și cu ereditate mendeliană binedovedită adesea — sau în comparație cu cele acumulate de genetica experimentală, cercetările cu privire la ereditatea turburărilor psihonevrotice și psihopatică de adaptare nu au depășit prea mult stadiul începuturilor promițătoare. Puținătatea cunoștințelor existente cu privire la bazele lor genetice (30) are 4 cauze principale:

1. nedeterminația frecventă a conceptului de „psihopatie“, care a expus pe cercetători la o mulțime de sensuri și moduri de considerare;

2. legăturile strânse ale psihopatiei nu numai cu fiziologia și patologia cerebrală și extracerebrală, ci și cu fiziopatologia sistemelor extraneurale (endocrinal, cardiovascular etc.).

3. legăturile strânse ale psihopatiei cu psihologia și caracterologia deoparte, și cu tipurile de constituție morfologică, de altă parte;

și, în sfârșit, 4. inseparabilitatea psihopatiei de întreagă structura personalității și elementele ei constitutive.

Aceste dificultăți, inerente terenului psihopatic, au constituit obstacole serioase în calea progresului cercetărilor. Ele au făcut posibilă marea diversitate a punctelor de plecare și metodelor aplicate în diferitele cercetări și tot ele ne explică insuficiența și neunitatea, care caracterizează rezultatele ce avem azi la îndemână. Vom vedea, totuși, că după îndelungata perioadă de

tatonări și începuturi sporadice ale ideii de ereditate — perioada pregaltoniană — s'au ivit progrese și rezultate remarcabile în cercetarea și elaborarea eredobiologiei tipurilor psihopatice. Aceste progrese se datoresc: (a) aplicării metodei statistice-genealogice sub impulsul legilor descoperite de Galton, creatorul științei eredității umane și eugeniei și (b) aplicării metodei genetice (mendeliene), de către Rüdin, în testarea eredității turburărilor psihopatice (prin acordul cu ipotezele factoriale), sub impulsul descoperirilor lui Mendel, creatorul studiului analitic experimental al eredității.

Astăzi se recunoaște, în general, că o rădăcină esențială a psihopatiilor de toate felurile este o înzestrare ereditară anormală. Cea mai sigură dovadă despre faptul acesta s'a ivit cu cercetările psihogenealogice asupra psihozelor endogene (bolile mintale ereditare). Din rezultatele genealogice despre aceste boli s'a constatat că în cercul înrudiților lor imediați personalitățile psihopatice se ivesc foarte frecvent. Unele psihopatii sunt, după aceste rezultate, de considerat ca manifestări sau, tehnic vorbind, fenotipuri de dispoziții parțiale pentru schizofrenie sau pentru psihoza maniaco-depresivă. Mai ales din cercetările psihologice ale lui Kretschmer rezultă că tipul schizoid și cel cicloid apar în asemenea legătură eredobiologică. Legătura este admisă pe baza faptului constatat că schizoidul cât și cicloidul apare fiecare mai frecvent în sfera ereditară corespunzătoare, unul în sfera schizofreniei, altul în aceea a psihozei maniaco-depresive. Datorită acestei constatări, problema asupra căreia au insistat mai mult cercetările genealogice în legătură cu ereditatea constituției schizoide și cicloide, este problema afinităților eredobiologice ale nevroticilor și psihopatiilor cu cele două psihoze endogene.

În general, dela ivirea primelor indicații despre o oarecare afinitate eredobiologică între cele două feluri de turburări, psihopatie și psihoză, scopul cercetărilor cu privire la bazele ereditare ale psihopatiei nu este numai acela de a recunoaște și identifica dispozițiile ereditare morbide, unitățile ereditare patogene, în toate posibilitățile lor variate de manifestare și de a stabili modul lor de transmitere; cercetările tind deasemeni să separe, pe cât este posibil, și să deosebiască din mulțimea psihonevrozelor și psihopatiilor pe acelea, cari nu au comun nimic sigur cu sferile psihozelor ereditare și cari urmează alte moduri de transmitere. Ele au încercat și încearcă sistematic să le deosebiască de cele cari, cu

mare probabilitate, aparțin patogenetic sferelor ereditare ale bolilor grave.

Din rezultatele de care dispunem azi în erodopatologia constituțiilor psihopatie, voi analiza pe cele mai importante din cele datorite cercetărilor statistic-genealogice asupra afinităților genetice ale psihopatiilor cu cele două sfere ereditare mari, fundamentale: cu schizofrenia și psihoza maniaco-depresivă. Expunerea lor se bazează pe lucrările lui Lenz, Panse, Luxenburger, Lange, Verschuer și Patzig, din cari am luat datele esențiale. Toți, deopotrivă, sunt autorități consacrate în acest domeniu — prin interesul fructuos în cercetările de acest gen, prin ideile proprii pe cari le-au dezvoltat sau prin reexaminările critice, la cari au constrâns pe ceilalți cercetători.

O primă încercare de studiu statistic asupra eredității constituțiilor psihopatie a întreprins Berlit, la institutul lui Rüdin. Lucrarea are la bază un material de 225 probanzi. Ea voia să ofere o privire asupra defectelor eredofamiliale constatate în legătură cu psihopatii, cari fuseseră internați. Evidențierea și diferențierea de grupe specifice, caracterizate prin oarecare înrudire biologică, lipsește în lucrarea lui Berlit; deasemeni sunt omise complet unele tipuri de psihopați (ex. nevroticii obsedați). Cu toate acestea, rezultatele sale au arătat o frecvență a psihopatiilor mult mai ridicată în relațiile genealogice ale celor 225 probanzi (toți psihopați cu internare la activ) decât frecvența constatată în masa populației generale: între frații lor a constatat 9,1% psihopați, între părinții lor 16,1% psihopați. Psihopatii internați aveau frecvență îndoită, iar printre părinți sinucigașii se ridicau la o frecvență asemănătoare (30 p. 1120).

Ceea ce este mai impresionant, este ridicarea cifrei turburărilor maniacodepresive la o frecvență întreită față de frecvența din populația generală, ceea ce este o dovadă despre faptul că între cei 225 probanzi psihopați se găseau și de aceia cari aveau afinități credobiologice cu psihoza maniaco-depresivă: psihopați cicloizi. În mod similar interpretează Panse (30) ridicarea cifrei tarelor schizofrenice la o frecvență îndoită în raport cu frecvența din masa generală. Intre rudele psihopatiilor nestăpâniți s'a constatat o remarcabilă frecvență a aceluiaș tip de psihopat, în opoziție cu redusa frecvență a psihozelor ereditare. Intre rudele psihopatiilor „excitabili“ (din tipologia lui Schneider) se găseau deasemeni numeroși excitabili și nervoși,

constatare care nu are prea mare greutate din cauza unor inexactități metodice. În concluzie, lucrarea lui Berlitz elucidează întrucâtva patogeniza constituțiilor psihopatie, în sensul că adeverește efectul factorilor ereditari, deoparte, și legătura a două feluri de psihopați cu marile sfere ereditare ale bolilor corespunzătoare, de altă parte.

Rezultate mai însemnate în problema afinităților genetice dintre personalitatea psihopatică și bolile mintale endogene oferă cercetările lui Kahlmann și Luxenburger (21) asupra eredității schizofreniei și cercetările lui J. Lange (15) asupra eredității psihozei maniaco-depresive. Ceea ce este esențial pentru problema eredității psihopatiei este să vedem în ce măsură se îmbogățește frecvența psihopaților în apropierea ereditară („Erbkreis“-ul din terminologia cercetătorilor germani) a acelor boli mintale endogene și cari forme anume se îmbogățesc în contactul cu acele sfere?

În lumina celor mai multe cercetări psihogenealogice — putem anticipa — situația s'a clarificat în sensul că principial pentru cele două constituții psihopatie există incontestabile afinități ereditobiologice cu marile sfere ale bolilor mintale. Caracterile anormale din apropierea ereditară a schizofreniei, mai ales, au atras de mult atenția științifică. Aceasta ar denota că acele caractere (psihopatie) trebuie să cuprindă în masele lor ereditare oarecari componente parțiale ale genotipului (imaginea din masa ereditară) schizofrenic. Însă, această situație ereditobiologică a constituției psihopatie nu este definitiv clarificată. Există și alte cercetări în chestiunea încadrării genetice a psihopaților schizoizi la genotipul schizofreniei — cercetări abordate tot prin metode statistice — și cari au dat rezultate opuse, cum sunt cercetările lui Stumpfl (35).

Primul dintre cercetătorii susținători ai afinității genetice este Kahlmann. El a cercetat un material de 1000 schizofrenici și a ajuns la constatarea că printre copiii probanzilor săi se găseau: 16,4% schizofrenici și 30,2% psihopați, ceea ce înseamnă că numărul psihopaților este aproape de două ori mai mare (decât al schizofrenicilor) printre descendenții probanzilor schizofrenici (30 p. 1121). Procentul schizoizilor constatați în diferite subgrupe schizofrenice oscilează între 30%—35%: 30,2% schizoizi printre copiii catatonice, 31% printre copiii hebefrenicilor și 35% printre copiii paranoizilor. Din aceste date rezultă că $\frac{1}{3}$ din copiii schizofrenicilor s'au dovedit a fi schizoizi. Dacă considerăm fap-

tul că în populația generală s'a constatat numai un procent de 2,9% schizoizi (datele lui Luxenburger), înseamnă că între copiii schizofrenicilor se poate conta pe o creștere și o îmbogățire a psihopațiilor de 10 ori mai mare. Între unchi mai sunt încă 13,8% schizoizi, între veri și verișoare 10%, iar în celelalte grade mai îndepărtate de înrudire procentele tind să se apropie (3%) de normă.

Din aceste rezultate se desprinde o concluzie — aparent bine garantată — concluzia că între psihopații din cercul ereditar al schizofreniei există în mod sigur și psihopați de tip schizoid, cari sunt în legătură genetică cu schizofrenia. Rezultatele acestea, însă, nu îngăduesc interpretarea exagerată că toate acele personalități, cari se găsesc pe latura schizotimică, sunt, fără excepție, purtătoare de dispoziții parțiale schizofrenice. Cercetătorii, cari dau lucrurilor o interpretare mai judicioasă, mai moderată, admit asemenea explicare genetică numai despre acele personalități schizoide, cari au între înrudiții lor și schizofrenici demonstrabili.

Fără îndoială, una din problemele cele mai dificile ale domeniului este aceea de a ști și determina, cari fenotipuri (sau, mai simplu, manifestanți) dintre psihopați sunt acelea pe care trebuie să le concepem ca schizoide în sensul genotipic, adică atribuind trăsătura fondului ereditar însuși. Diferitele tipologii nu ne oferă nici un ghid în această privință, deși poate ar fi de găsit între tipurile nesigure, psihastenoide, între fanatici și paranoizi, ori între hiperemotivi, inafectivi și perversi etc. Legătura, însă, între caracterele clinice — fenotipice — și dispozițiile genotipice totdeauna este greu de determinat de genetist. Schizoidismul, ca și schizofrenia, se dezvoltă la adulți; numai rar găsim trăsăturile tipurilor psihopatie schizoide la copii. La adulții schizofrenici putem urmări retrospectiv diferite trăsături premorbide, dar la copiii lor nu știm când avem de a face și când nu cu adevărate trăsături schizoide (în sens genotipic). Aceleași trăsături (ex. sensibilitatea exagerată) apar și la copii, cari sunt departe de orice defect schizofrenic și unde nu există nici un temei pentru bănuiala că s'ar putea ivi o schizofrenie. Așa fiind, este lesne de înțeles de ce socotesc cercetătorii mai moderați că o relativă certitudine despre o bază genetică, genotipică, a caracterelor bizare, psihopatie, în sensul schizoidismului, nu există decât acolo, unde aceste caractere au între înrudiții de sânge schizofrenici demonstrabili. Schizoidismul adevărat, cu rădăcini în masa ereditară, implică înrudiți schizofrenici.

Incontestabil, discuția despre baza genetică a schizofreniilor este de importanță decisivă și pentru problema psihopatiei. Stăruim, deci, cu încă vreo câteva amănunte. O privire mai detaliată asupra aceluiași domeniu de limită, care este în contact cu erodopatologia psihozelor schizofrenice și maniacodepresive este necesară cu deosebire din motivul că pentru cei mai mulți cercetători din domeniul eredității umane bună parte din psihopatii nu sunt — genotipic privite — decât *produse de disociație ale bolilor mintale*, subînțelese prin termenii tehnici de „*psihoze endogene*”.

După școala lui Rüdin schizofrenia se explică prin factori ereditari recisivi, iar schizoizii sunt considerați ca purtători eterosigotici de dispoziții schizofrenice. În acest caz părinții și copiii pot fi eterosigotici, chiar dacă nu se impun prin nimic exterior ca schizoizi. Aici intervine și posibilitatea manifestării fenotipice neregulate a dispoziției eterosigotice, (după Luxenburger), iar pentru cel ce vrea să știe procentul purtătorilor de dispoziții schizofrenice din populație, se impune concluzia că acel procent trebuie să depășească mult procentul constat al schizoizilor (2,9%), datorită mulțimii posibile a celor ce poartă asemenea dispoziții fără nici o trăsătură exterioară, după care să fie recunoscuți ca arate.

Alt cercetător, Lenz, susține teza dominanței, în sensul că anumite unități ereditare patogene determină eterozigot tabloul clinic al unei psihoze schizofrenice sau pot colabora în acest fel. Lenz, deopotrivă cu acei psihopatologi, cari socotesc că nu există schizofrenie ca unitate biologică — sau biotip unitar — ci numai schizofrenii, consideră schizofrenia ca ceva foarte eterogen, din care cauză diferenții schizofrenici au (după Lenz) formule genetice foarte diferite. Admițând teza dominanței, schizoizii psihopatici din apropierea (sfera) ereditară a schizofrenicilor nu ar fi altceva decât *schizofrenii incomplet manifestate, datorită acțiunii genelor secundare*; ei nu sunt numai caractere psihopatice evidente, ci caractere care suferă cel puțin genotipic de procesul morbid schizofrenic (*Mensch. Erblchkeitslehre*). Atunci rezultă — în ipoteza dominanței — că oamenii lipsiți de trăsături bizare cu colorit psihopatic au ereditate sănătoasă chiar și când ar fi copii sau părinți ai schizofrenicilor. Aceasta pe baza legii binecunoscute că în ereditate, în cazul dominanței unei trăsături, nu pot transmite o trăsătură decât cei ce o manifestă.

Alta este tendința școlii lui Kretschmer. Acesta este cercetătorul, care a accentuat și recunoscut pentru prima oară că între

psihopatie și schizofrenie există legături nu numai ereditiv biologice, ci chiar și în sens clinic. Schizofrenia arată deja dinaintea izbucnirii bolii adevărate unele trăsături anormale ce se pot întâlni și la o parte din înrudiții lor ereditari, apropiați, cruțați de procesele evidente ale bolii, și anume trăsături de personalitate schizoidă. După școala kretschmeriană, aceste trăsături specifice (constând din toate notele oamenilor închiși, unici, fără rezonanță pentru mediul lor uman, cu idei foarte personale, fie politice, religioase ori filosofice, cu dușmăni ireductibile, cu mari rezerve de neîncredere și suprasensibilitate, uneori brutali și excitabili sau opaci și nemișcați ca emoțivitate) aceste trăsături specifice sunt cele mai ușoare manifestări și anomalii de proporții psihopatice ale constituției schizotimice. Personalitatea, pe care o conturează ele în schizoizi, se aseamănă adesea deajuns de mult cu aceea pe care o crează un prim stadiu schizofrenic într-o personalitate primitiv puțin bizară. Din concepțiile kretschmeriene rezultă că la baza psihozelor este polimeria.

De altă parte, sub influența școlii lui Rüdin și mai ales a lui Luxenburger a prins teren ideea că numai și numai după simpla imagine clinică, fenotipică, nu se poate stabili în mod sigur legătura unor asemenea specimene psihopatice cu sfera ereditară schizofrenică și că nu pot fi priviți ca schizoizi decât acele specimene, care sunt înrudite ereditar cu schizofrenicii, făcând parte din cercul lor ereditar; care au, cu alte cuvinte, în ereditatea lor unele din acele gene patogene, cari produc în combinații rele schizofrenie.

	<i>Totalul adulților cercetați</i>	<i>Probabilitatea de îmbolnăvire de schizofrenie</i>	<i>Frecvența psiho- pațiilor asemănă- tori schizofreniei</i>
Frați	5000	10,8	9,7
Copii	1595	16,4	32,6
Unchi	1293	3,0	13,8
Veri-verișoare	665	1,8	10,2
Nepoți-nepoate	2985	1,8	5,1
Strănepoți-strănepoate	567	1,6	1,9
Populația generală	365	0,85	2,9

Fig. 1.— Cifrele empirice ale ereditivității în cercul familial al schizofreniei, după datele mai noi elaborate de Luxenburger (39, p. 100).

Admițând rezervele lui Rüdin, trebuie să accentuăm, totuși, că proporția de anomalii schizoide, care se găsesc în legătură ereditară cu sfera schizofreniei, este deosebit de mare, mai ales în lumina datelor lui Luxenburger și Kahlman.

Tabela lui Luxenburger cuprinde datele empirice cu privire la cercul familial al schizofreniei. Probabilitatea de 0,85 pentru populația generală înseamnă că din 1000 oameni trecuți de vârsta, la care sunt expuși schizofreniei, 8—9 se vor îmbolnăvi de schizofrenie. La copiii unui schizofrenic șansele sunt de 20 ori mai mari. La această așteptare se adaugă o frecvență înzecită a psiopatiilor schizoizi. Datele arată că există o relație genetică sigură între schizofrenie și psiopatiile schizoide și, probabil, și alte deviații psihopaticе. Relația este concepută în sensul că dispozițiile, cari colaborează producând schizofrenia, se pot separa, manifestându-se atunci ca dispoziții parțiale, în turburări nepatologice de adaptare: în schizoidism.

Alte date (ale lui Luxenburger) vorbesc în acelaș sens Eredoprognозa depinde și variază după constituția părinților, după cum unul sau amândoi părinții sunt schizoizi, bizari ori nebizari (normali).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Printre unchi, nepoți-nepoate, strănepoți-strănepoate probabilitatea de îmbolnăvire și frecvența psiopatiilor comportă:

Când între părinți este:	Probabilitatea de îmbolnăvire de schizofrenie	Frecvența psiopatiilor schizoizi
nici un schizoid:	1,3	2,5
unul este schizoid:	4,1	8,8
amândoi schizoizi:	12,0	20,9
nici unul bizar:	0,5	1,5
unul este psihic bizar:	3,2	5,5
amândoi bizari:	8,6	9,6

Fig. 2. — Dependența eredoprognозei în sfera familială a schizofrenicului de constituția psihică a părinților, după Luxenburger (39, p. 100).

În tabelele ce urmează oferim alte rezultate:

	<i>Împreună</i>	<i>Fără tr. bizare</i>	<i>Schizofrenie</i>	<i>Probabil. de îmbolnăvire</i>	<i>Psihopați schizoizi</i>
Amândoi părinții fără trăs. bizare	2560	90,5%	0,4%	0,7%	2,5%
Un părinte anormal	1002	69,6%	1,7%	3,1%	6,5%
Amândoi părinții anormali	258	36,8%	4,3%	7,7%	13,6%
Nici un părinte schizoid	3463	83,3%	0,8%	1,4%	3,5%
Un părinte schizoid	312	65,7%	2,2%	4,0%	10,6%
Amândoi părinții schizoizi	49	55,1%	4,1%	7,4%	32,7%

Fig. 3. — *Proгноza genetică diferențială pentru unchi, nepoți-nepoate, stră-nepoți-strănepoate, veri și verișoare, conform încrucișărilor dintre părinți de constituție psihică diferită. (Luxenburger, 14, p. 406).*

	<i>Probabil. de îmbolnăvire de schizofrenie</i>		<i>Frecv. psihopatiilor schizoide:</i>	
	<i>Copii</i>	<i>Frați</i>	<i>Copii</i>	<i>Frați</i>
1. Hebefrenie	20,7	11,6	31,9	9,4
2. Catatonie	21,6	13,4	30,2	10,2
3. Schizofrenie paranoidă	10,4	8,9	35,6	12,4
4. „Schubgrup“ul (Schizofr. d. formă ușoară)	11,6	9,5	31,7	12,0
5. Grupul central (1+2)	20,9	12,9	31,4	9,0
6. Grupul periferic (3+4)	10,4	8,9	34,0	12,3
7. În total	16,4	11,5	32,6	10,5

Fig. 4. — *Rezultatele lui Kahlmann într'un grup de 1087 probanzi în % despre frecvența schizofreniei și psihopatiei schizoide la copiii și frații probanzilor.*

Pentru explicarea acestor rezultate și frecvențe, Rüdin, Hoffmann și Luxenburger susțin că procesele schizofrenice au la bază un genotip cu mod recesiv de transmitere (spre deosebire de Lenz, Kahn și Patzig cari, bazați pe cercetările statistice ale lui Koller (1) susțin modul dominant). După primii trei cercetători, pozițiile cari cauzează homosigotic schizofrenie, se manifestă etero-

sigotic ca psihopatii schizoide. Ele sunt privite ca dispoziții intermediare.

După Lenz, rezultatele lui Kallmann se explică mai bine prin aceea că la baza schizofreniei sunt unități ereditare patogene, cari se manifestă dominant sau eterosigotic: la $\frac{1}{5}$ ca schizofrenie și la $\frac{4}{5}$ ca psihopatie schizoidă.

Intr'un mod întrucâtva asemănător, Patzig crede că procesul morbid este cauzat prin colaborarea unei gene dominante principale cu mai multe gene secundare și cu anumiți factori de mediu (44 p. 333). Penetrația genei principale, fără de care nu poate exista proces morbid cerebral și care se manifestă eterosigotic, este mare, iar expresivitatea este variabilă. Situația schizoidului este identică și de aceea el a fost conceput ca genă mutantă, care acționează asupra creerului. Genele secundare sunt mai multe mutante diferite, cari determină anomalii de metabolism și sistem vascular. Gradul de manifestare al caracterului principal este cel ce decide, dacă avem de a face cu un schizoid simplu ori cu un psihopat schizoid. Inșă, numai colaborarea schizoidului cu genele secundare și factorii de mediu extern — cari factori influențează cu deosebire în fazele sensibile sistemul hormonal — determină tabloul clinic, pe care îl realizează procesul morbid. Anomalia metabolismului nu are nimic direct de a face cu procesul schizofrenic. „Numai unirea genei principale, care se manifestă eterosigotic, cu genele secundare dă acelei componente, care este anomalia metabolismului, însemnătate deosebită. Aceste uniri se repercutează clinic ca psihopatie schizoidă” (44 p. 337) la care, datorită metabolismului labil, intoxicațiile au un curs specific.

Alt punct de vedere susține Lange. După acesta, când într'un grup de înrudiți avem în vedere numai boala mintală schizofrenică, iar pe psihopații schizoizi îi socotim între cei sănătoși, atunci rezultă un mod recesiv de transmitere ereditară a schizofreniei; și, dimpotrivă, când psihopații sunt considerați în grup comun cu schizofrenicii, rezultă transmitere dominantă. Ceea ce este esențial pentru noi este faptul că — oricare ar fi modul de transmitere — unde apare psihopatia schizoidă, noi avem indicii, după Lange, că se pot presupune cu mare îndreptățire (14 p. 410) și procese schizofrenice. Faptul că doi părinți schizoizi au uneori și copii schizofrenici, este o dovadă despre aceeași legătură, aceeași afinitate genetică — admisă, după cum se vede, de toți cercetătorii.

Nu este inutil să amintim în această ordine de idei și tendința altor cercetători, a acelor cari acordă mare atenție (22 și 51) studiului influenței mediului. Aceștia sunt de părere că atât pentru schizofrenie cât și pentru psihoza maniaco-depresivă trebuie acceptată o „bază familială generală”, consistând într'un fel de constituție aparte. Ei admit concluzia că nu este decisivă o anumită *dispoziție specifică*, ci mediul, mai ales influențele psihosociale. Luxenburger este printre cei ce combat mai energic această tendință, susținând că (21 p. 862), nimic din indiciile ce ne oferă analizele lor „familiale” nu poate fi considerat deajuns de convingător. Probele, cari indică o dispoziție ereditară specifică, sunt de cea mai mare însemnătate (și mai ales datele lui Schulz, Fünfgeld și Schwab). Astfel Schwab a găsit între 354 frați ai unui număr de 85 probanzi: 14 schizofrenici siguri (6,76%) și 3 schizofrenici probabili, așa că procentul se ridică la 8,21%. Psihopații schizoizi au fost găsiți în 14%, iar alte tipuri anormale în 15,9%. Intre părinți a găsit: 5,5% schizofrenici, 2,4% psihoze neschizofrenice, 14,6% psihopați schizoizi, 27,4% alte tipuri anormale 10—13% au murit de tuberculoză (21).

BGU Cluj / Central University Library Cluj
Cercetări asupra gemenilor schizofrenici.

Prin cercetări noi, elastice, îndreptate mai ales asupra gemenilor, Luxemburger s'a silit — și a reușit — să stabilească atât însemnătatea mediului intern (influența eredității) cât și a mediului extern (peristazei) pentru apariția și manifestarea psihozei schizofrenice ereditare. Despre dependența esențială a schizofreniei de ereditate nu mai poate încăpea nici o îndoială. Inșă există și o oarecare influență de mediu asupra dezvoltării fenotipului, în lumina rezultatelor lui Luxenburger și Rosanoff la gemeni. Aceste rezultate arată că în $\frac{1}{5}$ din purtătorii dispoziției schizofrene, dispoziția nu reușește să se manifeste, deși este sigură existența ei în ereditate. Aceasta dovedește o oarecare labilitate peristatică de dezvoltare. Un indiciu despre această labilitate este în faptul că din perechile monoviteline (identice ca ereditate) discordante, gemenul bolnav, în opoziție cu partenerul său, a fost mai pronunțat schizoid încă din tinerețe, deși la asemenea gemeni avem de a face cu identitate ereditară. În tabelele ce urmează se pot vedea rezultatele lui Luxenburger și Rosanoff la gemenii schizofrenici:

	Concordanța	Probabilitatea de îmbolnăvire	Probabilitatea de manifestare
Monovitelini	52	54	69—81%
Bivitelini	10	14	
Frați	9	12	

Fig. 5. — Rezultatele lui Luxemburger (14, p. 405) asupra concordanței gemenilor, probabilității de îmbolnăvire și probabilității de manifestare.

	41 pers. monoviteline	53 per. biviteline, 48 per biv. sex diferit
Concordanță	68,3%	14,9%
Deplină concordanță (de manif.)	43,9%	5,0%

Fig. 6. — Rezultatele lui Rosanoff, Handy, Rosanoff-Plessset și Brush privitor la raportul de concordanță în schizofrenie într'un grup de 142 perechi de gemeni. (14, p. 405).

Concluziile lui Luxenburger despre schizoidism, schizofrenie și afinitățile lor genetice.

În lumina datelor din cele mai diferite surse, și cu deosebire a celor obținute asupra gemenilor, Luxenburger susține în problema eredității constituției psihopatice schizoide și a afinității ei genetice cu schizofrenia punctul de vedere cel mai critic, cel mai bine fundat. Astfel, după el:

1) schizofrenia este o boală ereditară, fiindcă dispoziția are mai mare însemnătate decât mediul. Însă, dezvoltarea fenotipului (imaginei aparente) dinăuntrul dispoziției este înceată și spre a fi realizat are nevoie și de acțiunea anumitor influențe peristatice din mediul intern cât și din mediul extern. În 20—30% dispoziția nu se poate manifesta din cauza acțiunii acelor influențe de mediu (după rezultatele gemenilor) cari sau se opun sau lipsesc cele provocative.

2) Modul de transmitere (21 p. 864) nu îl cunoaștem, dar recesivitatea este mai probabilă decât dominanța, monomeria mai probabilă decât polimeria. Foarte probabil, ea reprezintă o unitate ereditară, un genotip specific.

3) Schizofrenia conturează o sferă ereditară, căreia îi imprimă din punct de vedere psihopatologic pecetea. Aceasta se evidențiază într-o variantă normală caracteristică a personalității

umane, (în *schizotimie*), într'o deviație psihopatică a acestei variante normale (în *schizoidism*) și, în sfârșit, în unele turburări cu colorit schizofrenic, în *schizopatii*.

4. *Schizoizii și schizopații, și parte din schizotimici*, pot fi concepuți, când ei sunt înrudiți cu un schizofrenic, ca *purtători de dispoziții parțiale spre schizofrenie*. Însă, ei nu sunt singurii manifestanți ai condiției eterosigotice; aceasta poate să se manifeste foarte probabil și în unele caractere somatice, ca astenia și tuberculoza (21).

Fără îndoială, concepția lui Luxenburger pare, în comparație cu celealte, a se bucura de cea mai bună bază de fapte. Totuși, noi trebuie să așteptăm rezultatul altor cercetări înainte de a o accepta fără rezerve, mai ales că și cele opuse sunt egal de susținute, cum este, de exemplu, polimeria dela baza psihozelor, rezultând mai ales din datele lui Kretschmer. Punctul de vedere al lui Luxenburger lămurește chestiunea, care fenotipuri dintre psihopați sunt acelea, pe care trebuie să le concepem în sensul genotipic: fenotipurile psihopatică care au legătură genetică cu un schizofrenic. Însă nu lămurește cum trebuie piviți din punct de vedere genotipic psihopații fără astfel de legătură. De aceea, socotim că afinitățile genetice ale psihopatiei cu schizofrenia mai au nevoie de elaborare analitică. Până azi, unii cercetători nu s'au îndepărtat prea mult nici chiar de constatările simple, clinice, printre aceștia fiind și Kretschmer; alții, cari au încercat sistematizări genealogic-statistice, nu le-au încercat totdeauna pe o bază de date de ajuns de întinsă sau de ajuns de critică.

Cu toate acestea, din discuția punctelor de vedere amintite până aici în problema bazelor genetice și afinităților constituției schizoide trebuie să reținem concluzia că, unde apare psihopatia schizoidă, cei mai mulți și cei mai critici cercetători recunosc indicii că se pot presupune și procese schizofrenice. Faptul că doi părinți schizoizi au uneori și copii schizofrenici este o dovadă — sau privit ca atare — despre această legătură genetică între constituția psihopatică și acele turburări grave, în cari identificăm decadența personalității, turburările schizofrenice.

Ereditatea constituției cicloide și afinitatea ei eredobiologică

Baza ereditară a psihopaților cicloizi din sfera psihozei maniac-depresive este ceva mai puțin clară decât a psihopaților

schizoizi. Din datele statistice, ce avem azi la îndemână, nu se pot trage concluzii definitive în privința afinității lor genetice cu bolnavii maniaco-depresivi, fiindcă datele nu au nici întinderea, nici precizia pe baza căreia să putem spune în ce măsură sunt cicloizii purtători de dispoziții ereditare parțiale, specifice psihozei maniaco-depresive.

După Frh. v. Verschuer psihoza maniaco depresivă nu se poate desvolta fără o înzestrare ereditară morbidă. Modul de transmitere ereditară este, probabil, polimer, cu participarea cel puțin a unei dispoziții ereditare dominante (39 p. 93). Dispozițiile parțiale ale genotipului dela baza acestei psihoze se manifestă, admite acelaș eredopatolog, ca psihopatie cicloidă.

Probabilitățile de îmbolnăvire din cercul familiei unui maniaco-depresiv și frecvența psihopațiilor ciclotimici se văd și în tabela de mai jos, după Luxenburger (39 p. 93).

	Nr total al adulților cercetați	Probab. de îmbolnă- vire de psihoză maniaco-depresivă	Frecvența psihopa- țiilor ciclotimici
Frați . . .	1018	12,7	2,7
Copii . . .	298	24,4	13,4
Veri . . .	1052	2,5	1,0
Nepoți . . .	602	2,4	2,0
Masa generală	362	0,44	0,8

Fig. 7. — Probabilitățile de îmbolnăvire din familia unui maniac-depresiv și frecvența psihopațiilor ciclotimici. (Luxenburger).

Dintre 1000 de oameni, cari ating vârsta la care erupe psihoza man. depr., se îmbolnăvesc cca 4—5 de psihoză. Intre copiii maniaco-depresivilor pericolul de îmbolnăvire este de 55 ori mai mare; la aceasta se adaugă frecvența esențial mai ridicată a psihopațiilor ciclotimici (Frh. v. Verschuer). Dacă amândoi părinții sunt maniaco-depresivi, probabilitatea de îmbolnăvire crește pentru psihoza mandepresivă la 33,7%, iar frecvența psihopațiilor cercului ciclotimic crește la 50%; cifrele corespunzătoare când un părinte este maniaco-depresiv, iar celalalt este psihopat ciclotimic, sunt: 29,6% și 17,9% (după Luxenburger 39 p. 93).

Toți eredopatologii recunosc că rădăcina esențială a psihopațiilor de toate felurile este o înzestrare ereditară anormală. După cercetările lui Berlit, frecvența pentru psihozele endogene, pentru

psihopatie și succid este de 2—3 ori mai mare între înrudiții imediați ai psihopaților decât în masa generală. Numărul psihopaților între copiii psihopaților este de două ori și jumătate ($2\frac{1}{2}$) mai mare. Psihoza maniaco-depresivă și suicidul sunt momente caracteristice mai ales la psihopații nervoși, slabi și psihopații cu oscilații de dispoziții; schizofrenia și schizoidia sunt mai caracteristice la înrudiții schizoizilor. La nestăpâniți (Haltlose) psihozele ereditare joacă rol mai mic, defectul printre înrudiții lor fiind aceeași psihopatie (39 p. 98).

Rezultatele altor cercetări (Hoffmann, Entress și Röhl, Slater, Banse) le oferim parțial în tabela lui Schulz, după Lange (*Der zirkuläre Irresein* p. 904). Aceste rezultate sunt obținute de cercetători diferiți și condensate de Schulz în această tabelă, care cuprinde și o reelaborare a acelor probanzi, cari au revenit în analizele diferiților cercetători (exemplu cei din diagnozele lui Hoffmann).

Tabela lui Schulz (15 p. 904) contrasă:

Cercetătorul	No. probanzilor	Inrudiții cercetați	Intre înrudiți s'au găsit:					
			numerele observate			% așteptat		
			Schiz.	Man. depresivi	Cicloizi	Schiz.	Man. depresivi	Cicloizilor
Hoffmann	52	copii: 130	3	13+7 suspecti	20	2,5	13,8 resp. 21,2	14,4
Entress și Röhl	51	" 132	2	8+1 "	8	2,0	9,7 " 10,9	6,1
Slater	130	" 331		nepublicate încă		2,6	15,8 " 15,8	13,4
Entress și Röhl	83	nepoți 602	2	9+6 suspecti	12	0,4	2,3 " 3,6	2,0
Banse	85	veri 1061	13	9+18 "	11	1,5	1,2 " 3,6	1,0
Banse	80	părinți: 160	1	5+11 "	8	0,6	3,4 " 10,3	5,0

Concluzia ce se desprinde din cuprinsul acestei table este că, pentru gradele apropiate ale familiei biologice, proporțiile bolnavilor sunt foarte apropiate, chiar dacă există unele diferențe (Lange); pe când acelea pentru gradele mai îndepărtate sunt foarte îndepărtate de acest ordin de mărime, însă comparându-le între ele, nu arată diferențe mari. Aici ne isbim de anumite legi, o anumită regularitate. Foarte deosebite sunt proporțiile cicloizilor, cari sunt foarte mari. Adevărat că, pentru încadrarea cazurilor între cicloizi este decisivă și „intensitatea” prinderii ca moment subiectiv, ca coeficient personal, ce trebuie să fie diferit dela cercetător la cercetător, admite Lange (15 p. 904).

Când privim diferitele grade de rudenie, constatăm diferențe de mărimi îndreptate în acelaș sens, ceea ce este foarte semnificativ pentru ereditatea trăsăturilor. Inșă trebuie adăugat și aceea că limitările clinice sunt deajuns de dificile, și interpretările cercetătorilor nu sunt admise de mulți specialiști. Deasemeni numărul probanzilor este mic, iar prinderea familiilor nu corespunde cerințelor de exactitate, diagnoza fiind făcută numai simptomatologic, fără să se stabilească și decursurile bolii.

Pentru alte grade de înrudire, care nu au fost luate în considerare de Schulz, avem alte rezultate. Așa Banse a constatat la frații părinților maniacodepresivilor 2,83% maniacodepresivi, 2,83% suspecti (de ps. man. depresivă) și 2,22% psihopați cicloizi. Entress și Röll au găsit pentru frații probanzilor 9,12% psihoză man.-depresivă, dar numerele sunt foarte diferite, după constituția părinților. Astfel când un părinte era bolnav maniacodepresiv sau suspect sau cicloid, atunci 10,06% din frați erau bolnavi, 10,32% erau suspecti și 5,17% erau cicloizi; când un părinte era anormal, atunci erau bolnavi 7,44%, suspecti 3,72% și cicloizi 3,72; când ambii părinți erau fenotipic sănătoși, numerele corespunzătoare erau 4,0%, 4,0% și 0,5% (15 p. 905).

Rezultate întrucâtva similare se desprind și din cercetările lui Slater. In tabela ce urmează se pot vedea acele rezultate.

	Probanzii A (man. depresivi puri)			Probanzii B (mande- presivi ce au și alte simptome)		
	Bărbați %	Femei %	Total %	Bărbați %	Femei %	Total %
Maniacodepresivi (st)	11,1	7,2	9,2	4,9	11,8	8,4
Maniacodepresivi (A. V.)	9,8	6,5	8,2	4,2	10,4	7,4
Psihopați labili (cicloizi)	2,4	1,2	1,8	1,9	5,6	3,7
Schizofrenici	1,2	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0
Maniacodepresivi (st)	13,4	31,4	23,6	22,9	18,1	20,6
Maniacodepresivi (A.V.)	7,5	19,0	13,7	11,5	11,4	11,4
Psihopați labili (cicloizi)	13,5	17,1	15,5	10,5	13,3	11,9
Schizofrenici	1,4	1,3	1,3	5,3	5,1	5,2

Tab. 8. — Frecvența anomaliilor psihiatrice între părinții și copiii maniacodepresivilor după rezultatele lui Slater (15, p. 906).

	Părinți :	Copii :
Ciclofrenici	15,4 ± 1,6	15,8 ± 2,5
Psihopați cicloizi	3,8 ± 0,7	13,4 ± 1,8
Schizofrenici	0,8 ± 0,4	2,6 ± 1,0

Tab. 9. — Frecvența simplificată a aceluși anomății psihiatrice la părinții și copiii maniaco-depresivilor, după rezultatele lui Slater (14, p. 433).

Rezultatele lui Slater depășesc pe ale lui Schultz și se apropie mai mult de ale lui Hoffmann. Remarcabil este aici numărul extraordinar de ridicat al personalităților cu dispoziție labilă (cicloidă) între copii, pe când pentru părinții probanzilor numărul personalităților cicloide este mult mai redus. Se poate vedea în acest fapt un indiciu (Lange) că Slater a fost precaut, prevăzător, în caracterizarea părinților sau, de altă parte, un indiciu că intenția de a prinde deajuns de exact gradele înrudiților nu i-a reușit și pentru părinți. Numărul mare de 30% de anormali gravi între copiii acestor bolnavi, cari trebuie priviți clinic ca reprezentanți siguri ai psihozei maniacodepresive, îngăduie să ne gândim că o restrângere a datelor prin eliminarea tuturor bolnavilor cu trăsături eterogene ar da pentru înrudiți proporții de bolnavi și psihopați, cari s'ar apropia foarte mult de așteptările mendeliene (Lange, p. 907). Această presupunere, în lumina datelor, pare, de fapt, foarte plauzibilă.

În tabela lui Schulz sunt cuprinse și cercetările lui Hoffmann asupra descendenților probanzilor maniacodepresivi (în formă corectată pentru comparabilitatea cu alte rezultate) Hoffmann a cercetat 124 descendenți adulți din 61 probanzi maniaco-depresivi. Pe el nu l-a interesat așa de mult ereditatea psihozei maniacodepresive, ci ereditatea dispoziției și trăsăturilor personalităților cicloide, ereditatea psihopatiei. Concluzia lui este că personalitățile, cari au colorit net ciclotimic, fără nimic psihopatic, figurează în mod neîndoelnic în sfera ereditară a maniacodepresivilor ca personalități premorbide.

Hoffmann a distins între copiii ciclofrenicilor 3 grupe: I, cel mai restrâns (numai psihoze ciclofrenice); II, un grup mai larg (psihoze plus psihopatii); și III, un grup foarte larg (cu forme foarte largi de defect: psihoze, plus psihopatia, plus trăsături ciclotimice). Și a constatat printre descendenți (copii) rezultatul:

In grupul I (cel îngust), 39 din 124 descendenți, deci 34,4% bolnavi;

In grupul II (cel lărgit), 49 din 124 descendenți, deci 39,5% bolnavi;

In grupul III (cel mai larg), 74 din 124 descendenți, deci 60% bolnavi.

Tot astfel din analizele lui Luxenburger (aplicate rezultatele lui Hoffmann, Röhl și Entres, și Rehm) reiese (30 p. 1123) că între copiii maniaco-depresivilor se găsesc: 24—25% bolnavi maniaco-depresivi și 13—17% psihopați cicloizi (30 p. 1123). Fără îndoială, cifra cicloizilor nu-i așa mare ca cifra schizoizilor din cercul ereditar al schizofrenicilor, dar este, totuși, considerabilă, când avem în vedere raritatea psihopaților ciclotimici (0,8%) în populația generală, în raport cu procentul mult mai mare (3%) al schizoizilor. In lumina acestor date, trebuie deci acceptate legăturile biologice ale cicloizilor, în sensul genotipic, cu cercul formelor maniaco-depresive.

Considerând diferențele remarcabile dintre rezultatele ce avem azi la îndemână cu privire la psihopații cicloizi, este explicabil de ce interpretarea teoretică pe bază de ereditate este foarte nesigură. Rüdin acceptă ca bază ereditară pentru această psihoză trimeria cu un factor dominant și doi recesivi, iar Hoffman admite o polimerie dominantă. Luxenburger acceptă ipoteza dominanței simple cu gene secundare, ipoteza căreia și Lenz îi recunoaște cea mai mare îndreptățire, când se iau în bloc psihozele cu psihopațiile cicloide (14). Rosanoff admite o genă gonosomală morbidă, mai rară, plus o genă autosomală morbidă, mult mai rară, cari împreună dau psihoza maniaco-depresivă.

Toate aceste discuții teoretice nu pot să mulțumiască cerințele unei explicații definitive. Grupul turburărilor ciclofrenice (ori maniaco-depresive) rămâne domeniul despre care se poate admite cu mare îndreptățire că aici noi avem de a face cu o mulțime de biotipuri diferite (14 p. 435), cum susține de altfel și J. Lange, cel mai critic dintre cercetătorii acestor probleme. Ceea ce sprijinește această teză este faptul că există melancolii, cari izbucnesc în a doua jumătate a vieții, cât și faptul proporțiilor mari de psihopatici, constatate de Slater.

Alți erodopatologi admit existența unui biotip unitar la baza

acestui grup de sindrome, însă indicațiile de această posibilitate sunt puține.

Transmiterea și modul de ereditate pentru psihopatia cicloidă cât și pentru constituția picnică cu care corelează, încă nu au fost deajuns de urmărite și cercetate. Ceea ce se știe mai sigur este numai faptul că tendința de sinucidere caracterizează mai ales pe melancolici și că ea apare mai frecvent în anumite familii, fără ca efectul exemplului să aibă rol mai mult decât secundar.

În lumina datelor analizate mai înainte pare că trebuie acceptate, totuși, legăturile de afinitate eredobiologică ale psihopaților cicloizi în sens genotipic, cu sfera formelor maniaco-depressive. De ce fel sunt aceste legături nu se știe (Panse, 30 p. 1124). Există, însă, punctul de vedere prekretschmerian și kretschmerian, după care în sfera înrudiților psihopaților sunt mai frecvente psihozele decât pentru media populației, cum a dovedit Luxenburger mai ales. După datele acestuia psihopații sunt încărcăți în legăturile lor eredofamiliale nu numai cu psihopatii, ci și cu psihoze. Ei sunt mult mai încărcăți decât media neselectată.

Constatării lui Luxenburger i s'au adus obiecții importante de către Stumpf. Acesta nu vede îndreptățirea ei decât în faptul că cercetările eredobiologice au fost întreprinse numai asupra criminalilor bolnavi minali (criminali selecționați după criteriul încărcării cu psihoze) cum sunt cercetările lui Willmann în legătură cu psihologia vagabonzilor. De altă parte, concepția a fost întărită de punctul de vedere adus de Kretschmer, care nu vede în psihozele maniaco-depressive decât punctele culminante din domeniul întins al sferei ciclotimice și în care psihopații reprezintă situațiile de mijloc.

În cercetările sale asupra spițelor criminalilor Stumpf a ajuns la concluzia opusă. El nu a constatat nici o creștere a cifrei schizofrenicilor; și invers, cifra criminalității din spițele schizofrenicilor nu este mai ridicată. Acelaș rezultat l-a obținut și despre ciclotimie (35 p. 1241). Aceste date oferă indicații, accentuează Stumpf, că *dispozițiile ereditare, cari constituiesc baza pentru dezvoltările criminale, adică psihopatiile, sunt independente din punct de vedere genetic de dispozițiile, cari deșinesc apartenența la sfera schizofrenă ori ciclotimică. De aceea, nici nu există relații de natură eredobiologică între criminalitate și psihoze.* Stumpf nu se bazează numai pe datele sale, ci și ale altor doi cercetători: Bonhoeffer și Berlit.

În cercetările celui dintâi asupra cerșetorilor și vagabonzilor orașelor nu s'au găsit mai multe psihoze ciclofrene și schizofrene decât cifra corespunzătoare mediei populației. Deasemeni cercetările lui Berlitz asupra spițelor psihopaților au arătat că psihopații nu sunt mai încărcăți în genealogia lor nici cu schizofrenie nici cu alte psihoze mai mult decât corespunde mediei generale (35 p. 1141). În lumina acestor date, deci, dispozițiile ciclotimice există independent de dispozițiile pentru psihoza maniaco-depresivă și nu constituiesc în nici o măsură terenul favorabil pentru izbucnirea psihozei. Acest *teren-mediū genotipic*, constituind ceea ce considerăm ca cicloloidism, este fără influență asupra dispozițiilor pentru ciclofrenie.

Aici trebuie să accentuăm faptul că cercetările mendeliene statistice nu au putut urmări eredobiologic concepțiile kretschmeriene. Aceasta, probabil, chiar din cauză că constituțiile hipertimice (termenul lui Schneider pentru ciclotimici) pot de fapt să fie lipsite de orice legătură biologică, ereditară, cu psihozele ciclofrenice (man. depressive).

Dovezile despre această posibilitate sunt datele lui Stumpfl (date genealogice) în legătură cu criminalii hipertimici (*in Kriminalität und Vererbung*). Între înrudiții acestora el nu a găsit nici o îngrămădire de maniaco-depresivi. De aceea, Stumpfl, spre deosebire de Hoffmann, distinge dispoziția senină normală de tendința înăscută spre oscilații mari de dispoziție emotivă. Oscilațiile morbide de dispoziție emotivă, existente la înrudiții maniaco-depresivilor, nu-s identice cu cele din oamenii sănătoși. Ceea ce este mai morbid în acele oscilații, este măsura, durata și lipsa de motive a transformărilor emotive. Teza kretschmeriană-hoffmaniană, așadar, întâmpină o opoziție serioasă astăzi în rezultatele lui Stumpfl. Pe acestea le voi discuta și în altă parte, în legătură cu cercetările criminal-biologice asupra eredității constituției psihopatice la gemenii criminali.

Ceea ce trebuie reținut este faptul că *situația eredobiologică a psihopaților cicloizi din apropierea maniaco-depresivilor nu-i definitiv clarificată. Din datele statistice ce avem azi la îndemână nu se pot trage concluzii în această privință și nu se poate spune în ce măsură sunt ei purtători de dispoziții parțiale pentru psihoze circulare (ciclofrenice, maniaco-depresive).*

*Ereditatea constituției cicloide și psihozei maniaco-depresive
la gemeni.*

În legătură cu aceste turburări patologice de dispoziție, cercetările asupra gemenilor arată în toate sindromele concordanță precumpănitoare la gemenii monovitelini (monoovulari) și discordanță la bivitelini (biovulari); concordanța pentru monovitelini se ridică la 69,6%, concordanța bivitelinilor numai la 23,9%. Aceasta se poate vedea în rezultatele lui Rosanoff-Handy și Rosanoff-Plesset (14 p. 431), pe cari le dăm în figura următoare:

	<i>Monovitelini</i>		<i>Bivitelini</i>		<i>Sex dif.</i>	<i>Suma</i>
	(masculini)	(femenini)	(masculini)	(femenini)		
Amândoi bolnavi	6	10	2	6	3	27
Unul bolnav	3	4	6	21	29	63
	9	14	8	27	32	90

Tab. 10. — *Rezultatele lui Rosanoff-Handy și Rosanoff-Plesset la gemenii maniaco-depresivi.*

După Lange, concordanța monovitelinilor cercetați de grupul Rosanoff-Handy-Plesset nu corespunde măsurii stricte de concordanță. El susține că numai într'un caz din 3 există la proband o psihoză maniacodepresivă sigură și că s'ar putea accepta, totuși, cu oarecare rezervă, că această psihoză se manifestă totdeauna, când dispoziția pentru ea este prezentă. (Rezultatele lui Luxenburger confirmă acest lucru. Între perechile monoviteline cercetate de el s'au găsit 3 concordante și una discordantă; pe când în grupul perechilor biviteline toate sunt discordante). Ceea ce se știe sigur din seriile de gemeni cercetate până azi este că mania și melancolia nu pot fi despărțite ca ereditate (Lange) și că *pot apărea ca echivalente ale psihozelor tipice unele psihopatii caracteristice, dar pot deasemeni să apară (tot ca echivalente) toate sindromele posibile, cari sunt atribuite de unii cercetători (Kleist, de exemplu) psihozei degenerescenței. Deasemeni, când avem de a face cu o măsură modestă de discordanță, trebuie să acordăm și influenței mediului oarecare însemnătate pentru nașterea turburărilor maniacodepresive, după cum relevă Lange (14 p. 431).*

Constatările de până acuma la gemeni sunt reduse. Într'un grup de 33 perechi monoviteline 31 per. sunt concordante; din 16 perechi biviteline numai 1 este concordantă (Luxenburger, citat

de Verschuer, 39 p. 94). Comparația cu rezultatele existente pentru schizofrenie la gemeni a îngăduit să se accepte că la monovitelinii maniaco-depresivi diferențele ar fi mai mici, și concordanța mai mare.

Acestei concluzii (Verschuer) i se opun datele lui Luxenburger, pe baza a 3 perechi monoviteline, pe care le socotește reprezentante tipice de psihoză maniaco-depresivă: (1). O pereche este extraordinar de concordantă în manifestările psihozei; (2) a doua este discordantă. (O gemenă s'a îmbolnăvit la 31 ani, dezvoltând o stare isterică ipohondriacă, ce a dus la o adâncă melancolie la câțiva ani în urmă. De acum încep să alterneze excitațiile cu depresiunile tot mai violente. Cealaltă gemenă, rămasă nemăritată, a manifestat oscilații afective mult mai târziu și au fost așa de mici că cei din mediu le-au scăpat cu vederea); (3) a treia pereche arată asemănare numai în constatările mai generale (ca desfășurarea bolii în mod periodic, alternanța stărilor maniace cu a celor de depresiune și durata până la bătrânețe), dar arată și diferențe mari între ei (manifestările nu coincid nici în tărie, nici timp și nici în tiparul simptomatic. A are faze regulate, B odată lungi, odată scurte și neregulate) Luxenburger admite concluzia că „fără îndoială, există discordanțe de grad isbitor și fel isbitor la gemenii monovitelini maniaco-depresivi, deși noi avem de a face cu o boală, a cărei determinație ereditară este absolut sigur stabilită” (39 p. 94).

Manifestarea genotipului psihozei maniaco-depresive este, deci, supusă la mai mari oscilații decât s'a acceptat până azi. Nu-i posibil să decidem dacă aici există manifestare de dispoziții parțiale ori manifestare împiedecată a genotipului total pentru psihoza maniaco-depresivă; tabloul fenotipic — oscilațiile ciclotimice de dispoziții — poate fi identic în ambele cazuri. Dar aceasta nu schimbă nimic din faptul că din tabloul clinic al psihozei — indiferent că se manifestă tare sau ușor — se poate trage regulat concluzia despre genotipul morbid” (39 p. 95).

În concluzie, vedem că în situația actuală a cunoștințelor noastre cu privire la ereditatea constituției cicloide și la afinitatea ei genetică — foarte probabilă, mai ales în lumina datelor restrânse asupra gemenilor maniaco-depresivi — noi trebuie să așteptăm rezultatul altor cercetări, cu altă bază și o mai vastă sistematică de fapte genealogic-statistice. Deasemeni, trebuie folosit și alt drum de cercetare și elaborare pentru lămurirea influenței

mediului: *metoda gemenilor*. Fără îndoială, dacă în legătură cu manifestarea psihozei maniaco-depresive se poate admite diferențe de manifestare a dispozițiilor ereditare, diferențe provenite din influența mediului extern, asemenea diferențe pot fi mult mai mari la constituțiile psihopatie decât la psihozele endogene. Diferențele cauzate de mediu (*variabilitatea peristatică*) nu pot fi apreciate cantitativ și nici izolate de diferențele genetice (*variabilitatea genetică*) decât prin metoda crucială a gemenilor

Psihastenia și turburările neurologice.

Trebue să amintim și cercetările lui Curtius cu privire la psihastenie și afinitățile ei ereditare. El susține teza că există afinități eredobiologice asemănătoare între *psihopatie și bolile neurologice*. Așa a constatat la frații și părinții bolnavilor de scleroză multiplă o creștere împătrită a frecvenței psihopatiilor în raport cu frecvența din masa generală: 8,46% în loc de procentul normal 2,30%. Constatarea aceasta sugerează prezumția că pentru scleroză și psihopatie poate avea oarecare rol o inferioritate comună a sistemului nervos cerebral. Prezumția pare întărită, după Hoffmann (12) și de constatarea frecvenței caracterelor neurologice în familiile nevroticilor cercetați de M. Wagner. Existența unei afinități eredobiologice între bolile neurologice și între psihopatie — foarte importantă din punctul de vedere al măsurilor eugenetice ce trebue luate — este admisibilă și pentru motivul că unii nevrotici și psihopați, îndeosebi cei cari manifestă psihastenie, par a suferi și de o *slăbiciune organică a sistemului neurocerebral* (slăbiciune evidențiată în instabilitate, lipsa de putere și rezistență). După Hoffmann, asemenea afinități par plauzibile, în lumina cercetărilor eredobiologice, mai ales pentru unele forme nevrotice, și ele pot constitui un considerent important pentru a diferenția din punct de vedere eugenetic între nevroticii și psihopații cu afinități eredobiologice și cei fără asemenea afinități.

Constituții psihopatie genetic independente (fără afinități cu bolile).

După ce am luat în considerare rezultatele mai importante, de cari dispunem azi cu privire la rolul eredității în manifestările

psihopatice, trebuie să discutăm și unele cercetări, cari pleacă dela forme specifice de psihopatie, sindrome psihopatice circumscrise — sau cari fac încercarea de a oferi rezultate eredobiologice și clinice, prinzând totuși întreg complexul psihopatiei. Dintre acestea, cercetările și rezultatele lui Kraulis și Baeyer sunt cele cari merită o detalare mai stăruitoare.

Cercetările lui Kraulis (30 p. 1194) se referă la ereditatea reacțiunii isterice în două grupe: Grupul (a) cuprinzând *personalități socialanormale* (de tip hiperasertiv, tip nestăpânit, tip excitabil, tip fanatic și tip de impulsuri slabe) cu reacțiune isterică. Aici predomină deci psihopatii asociali și antisociali, cari dăunează societății în cea mai mare parte a vieții lor. Ei sunt o povară pentru colectivitate, fiind avizați la asistență. Grupul (b) este ceva mai unitar, compus din *isterici episodici* (altfel oameni, cari își câștigă existența, lucrează și sunt relativ utili societății, chiar când au acuze nervoase și suferă de dureri diferite). Grupul anormalilor din p. d. v. social derivă din situații sociale rele, din familii cu numeroși criminali. Partnerii lor de căsnicie sunt deosemeni psihopați în proporția de $\frac{1}{4}$. Interesant este faptul că, în ciuda neunității materialului — probanzii fiind de tipuri foarte eterogene, având *comun numai dispoziția isterică* — între părinții și frații lor cifrele schizofrenicilor și maniacodepresivilor sunt foarte mici. Aceasta-i probă că probanzii aveau constituție anormală fără legături genetice recunoscibile cu psihozele endogene (ereditare). Dimpotrivă, probabilitatea de a reacționa isteric era de 45 de ori mai mare ca în masa generală, comportând pentru frați 6,25% (internati), față de 0,14% din populația generală. Procentul era mai ridicat, 10,69%, pentru frații celor social anormali, fiind numai 4,1%, pentru ai episodicilor. 9,43% din părinții lor reacționau tot isteric și 15,1% din părinți erau deosemeni psihopați social anormali (18,38% din părinții grupului a și 7,9% din ai grupului b). Intre copiii probanzilor erau 27,59% excitați și nervoși, 14,94% aveau atacuri isterice (12 p. 202 și 30 p. 1194).

Rezultatele analizate se văd în tabelele lui Kraulis, reproduse de Panse (30) și Hoffmann (12).

În lumina raporturilor constatate de Kraulis *pare că trebuie acceptată o dispoziție ereditară spre reacțiunea isterică*, ce se ivește mai ales la personalitățile nestăpânite (haltlose), asertive și astenice. Psihopatii asertivi și pseudologii sunt strâns înrudiți cu

Frații și părinții probanzilor social anormali		Caractere bizare	Psihopați mai ușori	Personalități social anormale	Befivi ireductibili	Cu reacții unistice	Demejă precoce	Paralizie progresivă	Pihoză man. depresivă	Epilepsie	Oligofrenii	Psihopați social anormali	Alte boli mintale
Frații: 218	Nr. = 2 % = 1,53%	39 29,77%	20 15,27%	1 0,76%	26 19,87%	1 1,08%	1 1,69%	—	3 2,34%	2 1,54%	—	—	
Părinții: 74	Nr. = 6 % = 8,11%	22 29,73%	—	4 5,4%	—	—	1 1,52%	—	—	—	21 28,38%	2	
393 frați și 118 părinți ai istericilor episodici													
Frații istericilor episodici	Nr. = 9 % = 3,36	62 22,13	19 7,09%	1 0,73	24 9,96%	4 2,38%	1 1,0%	1 1,0%	3 1,13%	3 1,1%	—	—	1
Părinții istericilor episodici	Nr. = 14 % = 10,14	49 35,51%	—	12 8,70	15 10,87%	—	1 0,77%	1 0,77%	—	—	11 7,97%	—	3

Tab. 11. — Privire asupra a 218 frați și 74 părinți ai probanzilor socialanormali, după datele lui von Kraulis (30, p. 1114).

		Psihopați ușori internați	Criminali	Sinu- cigași	Tentativă de sinucidere	Befivi	Aiți toxico- mani	Psihopați acute internați	Anormali d. p. d. v. social, internați	Isterici internați
Frații ambelor grupe: (ai episod. și ai soc. anormalilor)	Nr. = — % = —	—	27 6,75%	7 1,75%	8 2,0%	15 3,75%	1 0,25%	10 2,5%	17 4,25%	25 6,25%
Părinții ambelor grupe: (ai istericilor episod. și social anormalilor)	Nr. = 2 % = 0,94%	2	12 5,68%	3 1,41%	2 0,94%	42 19,81%	—	—	3 1,41%	5 2,35%

Tab. 12. — Constatările lui Kraulis printre psihopați.

istericii, după Panse, fiindcă tocmai aceste tipuri reacționează isteric mai degrabă și mai intensiv, datorită particularității structurii lor psihologice. De fapt aceste tipuri formează sâmburele materialului lui Kraulis (12 p. 203). De aceea, se bănuiește că ar fi la mijloc o însușire, ce se transmite prin ereditate *în mod unitar, ca un radical propriu*. Însă, *independența genetică este constatată numai în măsura în care Kraulis nu a găsit relații ereditare cu psihozele endogene, ci cu frecvente rude tot isterice*.

Tot astfel pentru alte tipuri, clinic foarte apropiate de isterici, s'au constatat (de Meggendörfer) relații genealogice strânse cu formele isterice de manifestare. Hildebrandt a susținut în mod asemănător vederea că din multiplicitatea formelor psihopatie se poate accepta „*psihopatia eredodegenerativă*” ca unitate ereditară — ea fiind un tip psihopatic foarte apropiat clinic de tipurile lui Kraulis (asertivi și pseudologi).

Analize psihogenealogice în legătură cu pseudologii au dus și pe Lutz la constatarea că între înrudiții acestora există foarte frecvente trăsături anormale de caracter (oscilații periodice de inhibiție și tensiune, fantazia străină de realitate, tendința hiperasertivă, lipsa de energie etc.). Când transmiterea acestor caracteristici vine din două direcții ereditare, ia loc tabloul clinic al „*pseudologiei fantastice*”. Bazat pe rezultatele lui Kraulis, Hildebrandt și Lutz, Panse susține punctul de vedere că *există un cerc ereditar „degenerativ”, independent*, al cărui grup central îl formează ne-stăpânii, pseudologii și istericii. În acest cerc însușirile caracteristice tipului psihopatic, se moștenesc *fără corelație cu caracterele cicloide și schizoide* sau sferile lor ereditare.

Luxenburger a găsit printre frații epilepticilor, din punct de vedere empiric-eredoprognoștic, 1,10% isterici, ceea ce înseamnă de 8 ori mai mulți decât este de așteptat într'o masă neselecționată. Pe această bază el admite existența unor relații genotipice între cele 2 feluri de manifestări, cele isterice putând fi epileptice atipice. Printre frații istericilor, de altă parte, s'a găsit 1,53% epileptici, ceea ce înseamnă de 5 ori mai mulți decât într'o masă neselecționată.

Hoffmann socotește că în actualul stadiu al cunoștințelor se poate spune prea puțin despre modul de transmitere al diferitelor fenotipuri isterice. El admite, însă, că înafară de psihopații din sfera eredobiologică a schizofreniei, psihozei maniacodepresive și epilepsiei, există și alți psihopați, cari nu au nimic de a face cu

Inrudiiți și Nr. lor	Schizofrenie		Psihoză man. depresivă		Psihoze simptomatice		Epilepsie		Oligofrenie		Psihopați în general		Criminalii		Bețivi		Anomaliile endogene de dispoziție		Anomaliile endogene de dispoziție în legătură		Psihopați nearticulați (incoerenți)		Structură incoerență		Incoerenți în general		Sintoni		Bizari		Personalități anormale în legătură	
	Fratii:	Nr. = 3 % = 2,01%	—	—	1	0,5%	2	1,0%	31	16,4%	25	12,7%	7	3,6%	8	4,2%	7	3,6%	25	13,2%	16	9,3%	41	21,8%	31	15,9%	15	7,4%	49	26,0%		
195																																
Părinții:	Nr. = 2 % = 1,17%		1		Parafrenie 1 0,8%		Demență senilă 1 1,2%		2		21		6		9		5		3		13		7		20		37		11		23	
	191																															

Tab. 13. — *Privele asupra fratilor (195) și părinților (191) probanzilor, după datele lui Baeyer (30, p. 1146).*

Ele impun, poate, și alt drum de elaborare decât cel clinic-psihogenealogic. Impun studiul gemenilor, care face posibilă o mai precisă sesizare a influenței eredității în problemele patocaracterologice și izolarea ei de influența factorilor peristatici. Baeyer merge mai departe și acordă rezultatelor sale însemnătatea definitivă, ce le-ar face susceptibile de concluzii eugenetice. Sigur, nu ne putem îndoi de indezirabilitatea escrocilor și nici de ereditatea puternică a dispozițiilor lor de bază, dar cât timp lipsesc cercetările mai întinse asupra descendenților lor și influența mediului nu-i lămurită prin studiul gemenilor, aplicarea măsurilor eugenetice asupra escrocilor (pseudologici) este întrucâtva prematură.

Ereditatea constituției paranoide.

Lange a încercat să demonstreze pe cale psihogenealogică o oarecare dispoziție ereditară spre psihopatia paranoidă. Această presupunere pare întărită prin cercetările lui Kolle, ale cărui rezultate (tabela ce urmează) indică frecvența empirică a schizofreniei în familiile psihopatiilor paranoizi, ale paranoicilor parafrenici și ale querulanților (14 p. 412).

	<i>Psihopatii paranoide</i>	<i>Paranoici parafrenici</i>	<i>Querulanți</i>
Copii	0,0	1,27	0,0
Frați	3,18	4,1	0,0
Nepoți	0,0	0,82	2,9
Părinți	2,71	2,2	1,25
Unchi-mătuși	3,58	3,85	0,0
Veri-verișoare	7,7	0,0	0,0

Tab. 14. — Rezultatele lui Kolle.

Despre grupul turburărilor paranoide se admite a avea legături cu grupul schizofreniilor (Rüdin nici nu făcea distincția din această cauză). De fapt, cercetătorii se isbesc de mari greutăți în încercarea de a separa reacțiunile paranoide ca elaborații ale destinelor nesuportabile și conflictelor cronice de viață, și a le feri de amestecul cu alte biotipuri (mai ales cele schizofrenice, cari întrunesc o mare proporție în acest grup). Totuși Lange consideră că-i foarte probabil să avem de a face cu un *genotip specific*, din

punct de vedere patogenetic, o genă paranoică nelămurită. (Aceste reacțiuni au la bază psihopați, a căror turburare iese în relief prin neîncrederea față de mediu și tendința de supraevaluare personală).

Concluzia despre existența unui genotip specific s'a lămurit întrucâtva prin rezultatele lui Economo cu privire la querulanța patologică. Aceasta e proprie aceloră, cari nu se astâmpără nici atunci când toate mijloacele sunt epuizate și situația este fără perspectivă; când orice pas înainte nu duce decât la înrăutățirea ei. Acele rezultate arată că situația ereditară se schimbă, după cum avem de a face cu querulanți simptomatici ori numai psihopatici. Astfel între copiii querulanților simptomatici numai $\frac{1}{3}$ sunt sănătoși, $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ sunt bolnavi de schizofrenie, iar ceilalți ($\frac{1}{3}$) au constituții psihopatrice. Intre copiii querulanților psihopatici, dimpotrivă, nu există nici un fel de date, care să arate legătura cu schizofrenia.

Pe scurt, noi avem oarecari indicații că există unele tipuri psihopatrice, ca *tipul isteroid, paranoic și cel pervers, cari nu au legături eredobiologice cu marile sfere de ereditate ale bolilor mintale sau ale diferitelor boli neurologice*. Aceasta, însă, nu înseamnă că ele sunt apriori mai puțin determinate prin ereditate decât bolile mintale sau cele neurologice. Înseamnă numai că în legătură cu ele noi putem vorbi de o anumită independență genetică. Această independență este constatată numai în măsura, în care cercetările nu au putut stabili relații ereditare cu bolile endogene și cu sferile lor de ereditate. Aceste constituții au, pe cât se pare, *cercuri ereditare independente, în cari însușirile caracteristice tipului psihopatic se moștenesc în mod relativ unitar, cu un radical propriu, adică fără corelație cu trăsăturile psihozelor ereditare*. Probă de ereditate pentru ele este faptul că *psihopații au legături ereditare frecvente cu înrudiți de acelaș tip de structură psihopatică*.

Concluzii.

Din totalitatea datelor discutate, trebuie să desprindem concluzia generală că în nici unul din domeniile medicinei, psihologiei și psihopatologiei ereditatea nu ocupă atât de mult planul prim al cauzelor ca în domeniul manifestărilor psihopatrice. În acelaș

timp, însă, trebuie să admitem că în nici un domeniu cercetarea factorilor ereditari nu întâmpină greutăți mai mari.

Una, cea mai importantă probabil, este în faptul că nu există până azi complet acord de vederi între oamenii de specialitate nici asupra limitării și împărțirii tipologice a acestor turburări. Ori, în stabilirea bazelor ereditare ale personalității este foarte important să se pornească dela personalități psihologic bine definite și dela grupe de personalități. Din acest motiv și altele asemănătoare, procesul transmiterii ereditare nu a putut fi elucidat în mod complet și definitiv decât pentru puține psihoze și puține tipuri psihopatice.

Admitem, însă, de acord cu J. Lange, că în lumina cercetărilor genealogice postgaltoniene, un fapt este sigur: *acela că ereditatea este factorul principal în nașterea turburărilor de adaptare; că ea întrece în importanță toate celelalte cauze (52 p. 386), atât în legătură cu dezvoltarea și patogenia turburărilor morbide cât și a celor psihopatice; sau, cum s'a exprimat Galton despre alte laturi caracterologice (gusturi și dispoziții), că nu există scăpare de concluzia că natura și ereditatea prevalează enorm asupra influenței mediului.*

Cea mai sigură dovadă este frecvența constatată a psihopatiilor în diferitele grade de înrudire dinlăuntru spitelor ereditare, în cari s'au ivit psihoze (sferele ereditare ale psihozelor endogene) și din spițele ereditare ale psihopatiilor fără afinități genetice cu psihozele (psihopatii cu sfere ereditare independente). Această frecvență este mult mai mare în asemenea spițe decât în populația generală. Psihopatii schizoizi, de exemplu, întrunesc 2,9% în populația generală, pe când între copiii din părinți schizofrenici (Luxenburger), întrunesc 29%, la cari se adaugă și cele 53% schizofrenici din copiii acelorași părinți. Datele de felul acesta au impus unora din cercetători concluzia că factorii peristatici (mediul) nu au nici o influență (Lange) în nașterea manifestărilor psihopatice, că ele sunt *destin ereditar, Erbschicksal* (Hoffmann) sau, cum anticipase aceeași concluzie deja Galton, că ele etalează la lumina zilei *mersul statornic și nemilos al slăbiciunilor ascunse în constituția anumitor stocuri (spițe) ereditare.*

Trebuie să accentuăm că în multe din problemele științelor sociale și biologice suntem prea obișnuiți să întâlnim la tot pasul puncte de vedere opuse, cari adesea reflectează tendințele diferitelor grupe de cercetători. Aici, dămpotrivă, între toți cei ce au

aplicat fidel metoda statistic-genealogică a lui Galton întâlnim o impresionantă unanimitate de vederi în ceea ce privește omnipotența atribuită dela Galton încoace eredității, cu exagerată dreptate.

Cei mai mulți cercetători postgaltonieni, cu deosebire cei germani de azi, au confirmat teoria genetică a lui Galton, atât în explicarea multiplelor aspecte psihopatice ale personalității cât și în aceea a manifestărilor patologice. Galton constatare că toate vicisitudinile și toate catastrofele vieții emotiv-motivaționale sunt efectul statornic și nemilos al „slăbiciunilor constituționale, în boală și până la moarte“. Este cel dintâi, care a dat explicarea pe bază de factori exclusiv ereditari — pe bază de dispoziții și diferențe legate de masa ereditară — celor mai diferite aspecte de personalitate: aspectelor intelectuale, caracterologice și patologice, deopotrivă. Datele și concluziile discutate ale cercetătorilor germani de azi asupra rolului eredității în aceste manifestări au confirmat în totul și în toate privințele — aproape — punctul de vedere galtonian.

Acest acord de vederi, rar întâlnit în probleme atât de complexe, nu este inexplicabil. Cercetările statistice ale lui Galton sunt neîntrecute până azi în multe privințe, și îndeosebi în întindere și rigoare metodologică.

Cercetările din *Hereditary Genius* cuprind rezultatele analizei a 300 spițe ereditare, producătoare a 977 oameni eminenti și iluștrii; *English Men of Science* cuprinde alt număr, mai puțin considerabil, de spițe, producătoare a 180 oameni eminenti de știință (28 p. 36—71), la care se adaugă rezultatele din *Noteworthy Families* asupra altor spițe ereditare superioare. Toate acestea au fost completate și coroborate prin cercetările sale asupra aspectelor caracterologice și patocaracterologice într'un grup de 85 perechi de gemeni. Fără îndoială, ele constituiesc primele și cele mai vaste cercetări întreprinse pe grupe statistice. Datorită întinderii lor cât și geniului intuitiv al lui Galton, ele au schițat din capul locului o concepție nouă, esențial genetică, concepția galtoniană, despre turburările de adaptare ale personalității.

Cei mai de seamă cercetători germani de azi par a trece cu vederea afinitățile mari ce există între datele și concluziile lor și o concepție galtoniană despre ereditatea turburărilor psihopatice și patologice de adaptare. Totuși, găsesc că este perfect justificat să afirm că în eredopatologia degenerațiilor și desadaptărilor noi

regăsim o concepție galtoniană susținută cu aceeași tărie, dar cu documentație mai sumară, cu care a fost susținută concepția galtoniană asemănătoare din eredopatologia geniului (28 p. 36). Ideea însăși de destin ereditar patologic — *pathologisches Erbschicksal* — caracteristică unora din cercetătorii germani de azi (Hoffmann, Lange și întrucâtva Luxenburger), este ideea galtoniană fundamentală, formulată într'un mod neîntrecut până azi în eredopatologie. Când vorbește Galton despre antecedentele din istoria părinților și altor înaintași ai degenerațiilor, el *le atribue un caracter profetic pentru viitorul descendenților*. El afirmă: „*The life-histories of our relatives ... are especially able to forewarn and encourage us, for they are profetic of our own futures*“. (Istoria înrudiților noștri este în măsură să ne avertizeze și încurajeze, fiindcă ele sunt profetice pentru propriul nostru viitor). Sau: *the life of each individual is in some real sense a prolongation of those of his ancestry*“. (Viața fiecărui individ este într'un sens real o prelungire a vieții străbunilor, 8 p. 1).

Până la Galton, analiza clinică rar s'a îndepărtat de observațiile individuale, de constatările pur clinice. El este cel dintâi, care și-a dat seama că stabilirea prognozei, a devenirii unui om, nu poate rezulta decât dintr'o viziune cât mai completă asupra individului în toate prelungirile lui genetice: dintr'o viziune statistic-geneologică. Și ca să ne ofere un mijloc de a ne câștiga asemenea viziune lărgită, geneologică, el a publicat acel *Life History Album*, (primul model de fișă sanitară, cuprinzând antecedentele din pedigreeul unei familii de determinat). Acest album avea, în concepția lui, o semnificație tradițională, și una reală: avea valoare pentru familie, descendenții ei cât și pentru doctorii lor curanți, ca „mijloc mai eficace de a da informații mai complete“ pentru cunoașterea influențelor eredității dintr'o spiță dată. Căci, susținea el, „*All mental and physical characteristics are transmitted by parents to their offsprings*“ (Toate caracteristicile mintale și fizice sunt transmise de părinți copiilor lor). Forțele și slăbiciunile unui individ nu sunt, în concepția galtoniană, *attribute personale, ci ancestrale*. Omul luptă împotriva bolilor și a răului, în general, cu ajutorul strămoșilor săi: cu acel capital de forțe, pe care au fost ei în stare să i-l transmită. „*His character, his vigour and his diseases are principally theirs ... The life-histories of our relatives are, therefore, more instructive than those of strangers; they are especially able to forewarn and to encourage us for they*

are profetic of our own futures". (Caracterul individului, vigoarea lui și bolile lui sunt esențial ale strămoșilor săi... Istoria înrudiților noștri este, din această cauză, mult mai instructivă decât aceea a neînrudiților noștri; ea este în măsură cu deosebire să ne încurajeze și avertizeze, căci ea este profetică pentru propriul nostru viitor (8 p. 1). Galton a ajuns la convingerea fermă — al cărei început se ivise la clinicieni ca Iacobi și Friedreich — că atunci când ne interesează în special viitorul adolescentului, dezvoltarea lui ulterioară, indicațiile eredoprognoștice necesare pot fi derivate din istoria familiei (7 p. 212). Cercetările, cari au la bază antecedentele familiale medicale, și elaborarea lor statistică, sunt socotite în măsură să ofere indicațiile cele mai prețioase despre slăbiciunile de constituție ale familiei.

Până la Galton, persistase cu privire la importanța relativă a indicațiilor ancestrale o ignoranță completă, datorită absenței datelor și cercetărilor asupra antecedentelor familiale ale eminentilor și ale degeneraților, „ale celor ce reușesc în viață și ale celor ce eșuează“. Când s'au acumulat cercetările și datele moderne, pe care le-am discutat în legătură cu problema bazelor ereditare în constituțiile psihopatice, s'a recunoscut adevărul tezei galtoniene fundamentale, teza că există (7 p. 212) indivizi, cari poartă semnele apartenenței la un stoc ereditar inferior: sferile psihoticilor, degeneraților și psihopaților ereditari. Deasemeni s'a recunoscut că există indivizi, cari poartă semnele apartenenței unor stocuri ereditare superioare. Toți eredopatologii de seamă recunosc că aceste semne (antecedentele familiale) *singure ne luminează asupra potențialului, inferior sau superior, al unui stoc ereditar determinat.*

Pe toți cercetătorii cu viziune și metodă statistic-genealogică, chiar și pe clinicieni ca Hoffmann (și Kretschmer întrucâtva), analiza și soluția turburărilor de adaptare i-a dus foarte departe de simplele vicisitudini funcționale sau umorale, la cari îi mărginise analiza clinică, bazată pe indicațiile strict individuale: i-a dus la *descoperirea eredității defectuoase*, primite dela strămoși. Hoffmann de exemplu — bazat pe analiza indicațiilor ancestrale ale psihopaților — susține cel mai tipic punct de vedere neogaltonian. Turburările de echilibru mai ușoare se pot, după el, desvolta prin încrucișările din cursul generațiilor în *desarmonii grave de personalitate*. Cel puțin în unele forme de psihopatie noi avem de aface cu antinomii de dispoziții, cari nu îngăduesc niciodată for-

marea unei unități de personalitate bine încheiate (Keimfeindschaft). Disociația interioară a unui fenotip psihopatic este înțeleasă de el ca desarmonie de dispoziții ori de complexe dispoziționale în contradicție reciprocă. „Creșterea degenerării psihopatice la copiii a doi părinți psihopatici, accentuează el, arată că acolo își fac jocul unele dispoziții complet diferite, cari prin sumarea lor în transmisiunea ereditară înăspresc tabloul psihopatic tot mai mult“ (12 p. 200). În complet acord de concepție cu Galton, el admite că-i foarte posibil să analizăm personalitățile date ale psihopaților și să derivăm componentele lor din caracterele părinților și bunicilor. Cursul anumitor însușiri, îmbinarea lor și segregarea lor se poate urmări adesea generații de-a rândul în transmisiunea ereditară.

Vedem, deci, că *omnipotența eredității*, elementul de concepție esențial galtoniană, este tot atât de accentuată la eredopatologii postgaltonieni ca și la Galton. Ea eclipsează relativitatea de bază a celor doi factori, ereditatea și mediul, în mod complet și faptele sunt interpretate numai prin *latura lor genetică*. Trebuie să adăugăm, însă, că toate cercetările de felul acesta nu au arătat decât un lucru: că *ivirea turburărilor nu-i întâmplare și nici rezultat al influenței mediului numai, ci, în mare măsură, un rezultat al dispozițiilor ereditare*. Toate cercetările au scăpat, însă, să aprecieze în ce măsură contribuie și mediul la dezvoltarea lor. Aceasta-i problema, pe care ele o lasă nerezolvată.

INDICE BIBLIOGRAFIC.

1. Association for Research in Nervous and Mental Diseases: *Heredity in Nervous und Mental Disease*. Vol. III. 1923. Paul Haeber. New-York.
2. Achille-Delmas et Marcel Boll: *La Personnalité humaine*. Paris. E Flammarion. 1922.
3. Banu, G.: *Tratat de medicină socială*. Ed. Casa Școalelor. Buc. 1943.
4. Borgstrom, C. A.: *Eine Serie von kriminellen Zwillingen*. Arch. f. Rassen- und Ges.-Biol. Bd. 33 H. 4.
5. Bleuler, M.: *Erbanalitische Forschung*. Rev. „Der Erbartzt“. Bd. 9. H. 1. 1941.
6. Cupcea, P. S.: *Din metodologia geneticeii umane*. Bul. eug. și biopolitic. Vol. XIV. 1943. No. 7—8.
7. Galton, Fr.: *Inquiries into Human Faculty and its Development*. London. 1883.
8. Galton, Fr.: *Life History Album*. London, 1884.

9. Hart, B.: *Psychopathology. Its Development and Place in Medicine*. Cambridge. Univ. Press. 1929.
10. Hogben, L.: *Genetic Principles in Medicine and Social Science*. New-York A. Knopf.
11. Hogben, L.: *Nature and Nurture*. London. Allen and Unwin. 1933.
12. Hoffmann, H.: *Die erbbiologischen Ergebnisse in der Neurosenlehre*, (în lucrarea lui Rüdin, E.: *Erblehre und Rassenhygiene im völkischen Staat*).
13. Kranz: *Lebensschicksale krimineller Zwillinge*. (Lehmans Verl. Berlin 1938).
14. Lange, J.: *Erbliche Geisteskrankheiten und Psychopathien*, (în lucrarea *Erhpathologie*, p. 386, de Lange-Lenz-Verschuer-Weitz. Lehmans Verl. München. 1940).
15. Lange, J.: *Der Zirkuläre Irresein* (în lucrarea *Handbuch der Erbbiologie des Menschen* 5/2. *Erbpsychiatrie*. Berlin, 1939).
16. Lotze, R.: *Zwillinge*. Verl. Hohenlohesche Buchhandl. Ferd. Rau, Oehringen. 1937.
17. Löttig: *Hamburger Zwillingstudien*. Lehmans Verlag, Berlin.
18. Lombroso: *Le crime*. Paris, 1907.
19. Luxenburger H.: *Psychiatrische Erblehre*. München, Lehmans Verl. 1938.
20. Luxenburger H.: *Rassenhygienisch wichtige Probleme und Ergebnisse der Zwillingspathologie* (în Rüdin E.: *Erblehre und Rassenhygiene im völkischen Staat*).
21. Luxenburger H.: *Die Schizophrenie und ihr Erbkreis* (în lucrarea *Handbuch der Erbbiologie des Menschen*. Berlin. Springer, 1939).
22. Morgan J. J. B.: *The Psychology of Abnormal People*. Longmans. New-York, 1928.
23. Moldovan I.: *Biologia familiei și etnobiologia*. Bul. Eug. și Biopol. Vol. XIII. No. 9—12, 1942.
24. National (American) Society for Study of Education: *Nature and Nurture*. 27-th. Jr. Bk. 1928, Bloomington.
25. Neureiter, Ferd. v.: *Kriminalbiologie*. Karl Heymans Verl. Berlin, 1940.
26. Oancea Ursu G.: *Trăsăturile nevrotice la gemeni*. Rev. Bul. Eug. și Biopol. Vol. XII, 1941, No. 5—8.
27. Oancea Ursu G.: *Ereditatea emotivității la gemeni*. Rev. de Psihol. Vol. IV, No. 4, Oct.-Dec. 1941.
28. Oancea Ursu G.: *Ereditatea capacităților intelectuale*. Editura „Vreera”. Timișoara, 1943.
29. Râmneanțu P.: *Inrudirea de sânge*. Bul. Eug. și Biopol. Vol. XIV, No. 7, 1943.
30. Panse F.: *Erhpathologie der Psychopathien*. (In *Handbuch der Erbbiologie des Menschen* 5/2. Berlin. Springer, 1939).
31. *Proceedings of the Maxim Gorky Medico-Genetical Institute*. Vol. III. 1935. Moscow.
32. *Proceedings of the Maxim Gorky Medico-Genetical Institute*. Vol. IV, 1936. Moscow.
33. Rosanoff A. J.: *Manual of Psychiatry*. John Willey and Sons. New-York, 1927.

34. Schneider K.: *Psychopatische Persönlichkeiten*. Wien, 1936.
35. Stumpfl F.: *Kriminalität und Vererbung*. (In *Handbuch der Erbbiologie des Menschen*, 5/2. Berlin, Springer, 1939).
36. Ștefănescu-Goangă, S. Cupcea, A. Roșca: *Instabilitatea emotivă*. Ed. Inst. de Psihol., Cluj, 1936.
37. Schaefer: *Abnormal Psychology*.
38. Verschuer, O. Frh. v.: *Der Erbarzt an der Jahreswende*. In rev. „Erbarzt“. Bd. 8. Ian. 1940. H. 1
39. Verschuer, O. Frh. v.: *Erbpathologie*. Dresden. T. Steinkopf, 1937.
40. Verschuer, O. Frh. v.: *Die Erbbedingtheit des Körperwachstums*. Z. f. Morf. Antropol. p. 407.
41. Wallin W.: *Personality Maladjustments and Mental Hygiene*. New-York, Mc Grow, 1935.
42. Wallin W.: *Clinical and Abnormal Psychology*. Boston, N.-York. Mifflin, 1927.
43. Woodworth R. S.: *Dinamic Psychology*. Columbia Univ. Press. N.-York, 1925.
44. Patzig B.: *Erbbiologie und Erbpathologie des Gehirns* (din *Handbuch der Erbbiologie des Menschen*. 5/1, Lehmans Verl. München, 1939).
45. Meggendörfer: *Erbpathologie der Psychosen*. (In *Handbuch der Erbbiol. des Menschen*, Berlin, Springer, 1939).
46. Young T.: *Motivation of Behavior*. J. Wiley. New-York, 1936.
47. Kernbach M.: *Orientarea medicinei moderne spre psihologie și alte științe spirituale*. Rev. de Psihol. Vol. VI, No. 7, 1943.
48. Kahn E.: *Psychopathic Personalities*. Yale Univ. Press. London, 1931.
49. Congrès international de la population (Paris, 1937): *Problèmes qualitatifs de la population*, VIII. Herman et Cnie. Paris, 1938.
50. Birnbaum, K.: *Die psychischen Heilmethoden*. Thieme Verl. Leipzig, 1927.
51. Burgess, E. W.: *Personality and the Social Group*. Univ. Chicago Press, 1929.
52. Verschuer, O. Frh., Weitz W., Lange J., Lenz F.: *Erbpathologie*. Lehmans Verl. München, 1940.
53. Murphy G. and Jensen Fr.: *Approaches to Personality*. Coward-Mc Cann. New-York, 1932.
54. Skaggs E. B.: *The Meaning of the Term „Abnormality“ in Psychology*. In „*Journal of Abn. and Soc. Psychol.* Vol. XXVIII. July-Sept. 1933.
55. Bleuler: *Erbanalitische Forschung*. In rev. „*Der Erbarzt*“. Bd. 9, Heft 1. (Ian. 1941).

PROBLEMA TEORETICĂ A APTITUDINILOR

Natură, definiție, clasificare, precizări terminologice.

de Mihail Peteanu

Când la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului nostru, a luat naștere psihologia diferențială, cu *Cattell, Galton, Stern* și alții, ca un curent menit să ducă la cunoașterea mai completă a individului uman concret, fundamental deosebit de individul abstract, al psihologiei generale, aptitudinile formează grupa însușirilor care marchează cele mai importante deosebiri psihice între indivizi. Cu toată existența lor de când e omenirea, aptitudinile n'au format obiectul cercetărilor oamenilor de știință, decât abia de câteva decenii încoace. Marea atenție ce s'a dat în ultima vreme studiului existenței, naturii și măsurării aptitudinilor, se datorește în parte și evoluției sociale a omenirii și dezvoltării extraordinare a civilizației tehnice, cu cerințe adaptative noi și nelămurit de variate. În fața numărului aproape nelimitat de profesioni, născute prin diviziunea și specializarea muncii la extrem, oamenii ar fi ajuns la o completă desorientare, dacă nu s'ar fi găsit mijloacele necesare să se plaseze fiecare la locul cel mai potrivit cu însușirile sale native. Pentru ca acest lucru să fie posibil a fost necesar să se studieze două realități: a) *individul* și b) *profesiunile*. Numai cunoscând omul, apoi cerințele și specificitatea fiecărei profesii s'a putut ajunge la realizarea acordului între cei doi factori, la adaptarea individului la o bună parte din noile condițiuni de viață. E operă pe care a încercat s'o întreprindă, cu destul succes, noua știință, căreia i s'a dat numele de *psihotehnică*.

Din complexul de trăsături, care caracterizează structura psihologică, a omului, aptitudinile au fost acelea care s'au lăsat mai ușor cercetate experimental, (deși nu direct în ele înșile), motiv

pentru care tocmai în domeniul lor avem azi datele cele mai complete și mai sigure. Avântul nebănuț de mare cu care s'a pornit la lucru, în domeniul intelectual, cât și rezultatele neașteptat de satisfăcătoare atinse, mai ales din punct de vedere practic, a făcut pe mulți cercetători să abordeze, după același plan și tehnică de lucru și alte aspecte ale vieții sufletești: afectiv și volițional. Aici suntem însă departe de precizia și siguranța metodelor ce se folosesc în studiul și măsurarea aptitudinilor intelectuale.

Importanța cunoașterii structurii intime a aptitudinilor și mai ales posedarea tehnicii de mânăuire corectă a metodelor celor mai potrivite pentru diagnosticarea lor, nu pot fi îndeajuns subliniate. În literatura psihologică străină s'a scris enorm de mult asupra acestui subiect și s'au publicat rezultate extrem de interesante ale unor cercetări migăloase de laborator, duse, în unele cazuri, pe perioade de zeci de ani. La noi cele mai multe încercări în domeniul aptitudinilor s'au făcut cu scopul de a se adapta diferite metode străine de măsurare, sau de a se elabora și construi altele noi care să se potrivească mai bine structurii noastre sufletești. Prin urmare, lucrările dela noi, au avut un caracter aproape cu totul practic. Așa cereau nevoile vieții noastre și s'a căutat să se răspundă în primul rând acestora.

O punere la punct din punct de vedere al *teoriei aptitudinilor*, nu știm să se fi făcut la noi până acum. Literatura psihologică românească întrebuintează termenul de aptitudine ca pe o noțiune a cărei sferă și conținut ar fi la fel înțelese și interpretate de toată lumea. Ori nu-i acesta cazul. De aceea am socotit necesară publicarea acestui studiu în care vom încerca să arătăm stadiul în care se găsește astăzi problema aptitudinilor privită mai mult prin perspectiva teoretică. Aceasta ca o introducere la aceeași problemă, pe care o vom desvolta într'o lucrare mai întinsă, în care vom să înfățișăm cu precădere aspectul practic al chestiunii.

1. NATURA ȘI DEFINIȚIA APTITUDINILOR

Scurt istoric asupra problemei

Vieța ființelor în general și a individului uman în special, este datorită interacțiunii continue a doi factori: *ereditate și mediu*.

La naștere, fiecare persoană vine în lume cu o anumită zestre

ereditară. Pe lângă structura morfologică și fiziologică individul se naște și cu o configurație de trebuințe organice și psihice, care-l mână spre căutarea în mediul înconjurător a mijloacelor celor mai potrivite pentru satisfacerea lor. Negăsirea acestor mijloace de satisfacere, sau amânarea prea mult, din diferite motive, a restabilirii echilibrelor rupte prin schimbul de energie în intimitatea țesuturilor, poate pune viața persoanei în pericol.

Pe măsură ce individul crește și se dezvoltă, trebuințele lui se rafinează, se transformă, se spiritualizează. Pe o treaptă mai înaintată de cultură, persoana matură ajunge să-și pună probleme îndepărtate de nevoia satisfacerii imediate a nevoilor organice și astfel în loc de trebuințe se naște seria de tendințe, aspirații, idealuri, etc., care tind mai mult la o îndeplinire spirituală, decât la una corporală. Toate aceste, trebuințe (instincte), tendințe, aspirații, idealuri, etc., alcătuiesc laolaltă, ceea ce se numește *aspectul dinamic* al persoanei umane, motorul tuturor acțiunilor noastre, factorii ce formează motivele adânci care împing omul la săvârșirea atâtor de multe și variate acte¹⁾.

Dar pentruca persoana umană, sub imperiul unuia sau mai multor *factori dinamici* (trebuințe, tendințe, aspirații, etc.), să-și găsească în mediul ambiant (intern sau extern), posibilitățile pentru satisfacerea lor, are nevoie de anumite *instrumente*, de anumite *funcțiuni*, *proces*e, etc., care s'o facă capabilă să-și însușească cele de trebuință. Mediul pune probleme variate și dese. Soluțiile la aceste probleme trebuiesc căutate și nu dau liniște omului până nu le găsește pe cele mai potrivite. Dintre toate viețuitoarele, omul dotat cu gândire este capabil să realizeze cele mai mari economii de energie în căutarea și găsirea răspunsurilor mai adecvate la diferitele stimulări venite din afară. Cu ajutorul *funcțiunilor sale adaptative* el dă replica convenită tuturor imboldurilor interne sau externe. Aceste funcțiuni, în cea mai mare parte moștenite ereditar, se dezvoltă prin exercițiu, capătă o anumită ușurință și siguranță de manifestare. Neprovocate, neexercitate, ele pot rămâne în paragină, ca simple virtualități și nu vor de individului supleța și ușurința de mișcare în fața vicisitudinilor vieții, întocmai ca au-

¹⁾ Problemele motivației este una dintre cele mai importante probleme din psihologia actuală. Cei interesați pot găsi în lucrarea D-lui Al. Roșca: *Motivele acțiunilor umane*. Edit. Inst. de Psihologie-Sibiu, 1943, o documentată și amplă punere la punct cât și bibliografia completă asupra acestui subiect..

tomobilul nou, care nu funcționează perfect și n'are viteza maximă vizată, decât după o oarecare perioadă de rodaj.

O astfel de funcțiune adaptativă este *inteligența generală* definită ca: adaptarea, cu ajutorul gândirii, la situații nouă. Ea este însușirea care ajută în cea mai mare măsură să înlătore multe din piedecile pe care lumea din afară le pune omului. În slujba nevoilor variate de adaptare mai sunt o serie de alte instrumente ca: *memoria, percepția spațială, atenția, observația, vorbirea, motricitatea, aptitudinea tehnică, matematică* etc. Toate aceste însușiri sau procese psihice adaptative formează așa numitul *aspect funcțional* al persoanei umane. Acesta deservește interesele aspectului dinamic, căci am văzut că el este acela care mână viețuitoarele la acțiune. Și prin aceasta, deservește adaptarea persoanei la mediu.

Aptitudinile, se încadrează în acest aspect funcțional pus în slujba aspectului dinamic al persoanei umane. Ele sunt prin excelență instrumente adaptative, funcțiuni cu ajutorul cărora individului se descurcă în labirintul de situații în care se găesc dela naștere și până la moarte. De aceea studiul lor nu poate fi întru nimic neglijat, dacă voim să cunoaștem toate mijloacele de care se servește ființa umană ca să facă față nevoilor vieții.

Se vorbește deodată de *inteligență ca funcțiune* și de *inteligență ca aptitudine*. Tot așa de oricare altă funcție psihică de care am amintit: *memorie, atenție, etc.* Ce deosebire este, atunci, între funcțiune și aptitudine, sau mai clar, ce trebuie să înțelegem când vorbim despre el e ca aptitudine? Răspunsul la această întrebare ne va pune dela început în lumina în care trebuie privită problema aptitudinilor.

Aptitudine și funcțiune sunt noțiuni, aproape echivalente, am putea spune, chiar echivalente. Deosebirea stă numai din punctul din care se privește problema. Când vorbim de funcțiune, trebuie să ne gândim la totalitatea modificărilor, structurale somatice și psihice, care au loc în producerea și desfășurarea unui act adaptativ, de ex. rezolvarea unei probleme de *inteligență*. Dacă însă facem abstracție de procesele psihofiziologice în ele înșile și ne interesează numai rezultatul practic pe care individul îl poate atinge prin punerea în acțiune a uneia sau mai multor funcțiuni adaptative, atunci vorbim de *aptitudine*. Rezultatele finale ale actelor adaptative sunt vizibile, palpabile, comparabile cu rezultatele altor persoane — pe câtă vreme studierea modificărilor în-

time în structura morfo-fizio-psihologică a unei persoane, în situații adaptative, este extrem de dificilă, în mod direct, dacă nu chiar imposibilă. Deci când vorbim despre inteligență sau altă trăsătură, ca *funcțiune*, ne gândim la modificările intime, la *procesele* ce au loc în timpul desfășurării actului respectiv, iar când vorbim despre aceleași trăsături ca *aptitudini*, atunci trebuie să avem în minte nu procesele intime ce se petrec când persoana respectivă se află în deplină desfășurare a puterilor sale adaptative²⁾, ci *realizările* (concrete sau abstracte) de care aceasta a fost în stare, prin declanșarea acestor forțe.

Astfel pusă problema, putem schița de pe acum, o definiție a aptitudinilor, care, fără pretenția de a fi originală, va arunca dela început o lumină asupra problemei, ușurând — credem noi — înțelegerea prezentării, ce va urma, a diferitelor păreri, care s'au emis de către unii din cei mai emeriți cercetători în acest domeniu. Vom spune că: *aptitudine poate fi numită orice funcțiune adaptativă, conștientă, (ereditară sau dobândită) a unei persoane, privită prin prisma rezultatului practic, efectiv pe care l-a dat, sau l-ar putea da. Pe scurt, orice funcțiune privită prin prisma randamentului poate fi numită aptitudine. Deci noțiunea de aptitudine include în ea posibilitatea unor realizări a unor acțiuni prezente sau viitoare, fie în domeniul concret, fie în cel abstract.*

Această perspectivă, de a avea în față nu procesul sau procesele adaptative, psihofiziologice, ci rezultatul, randamentul, a ușurat nespus de mult opera de selecție și orientare profesională și școlară. Marea masă a psihologilor practicieni și a educatorilor, poate fi instruită în mod mulțumitor să manevreze o tehnică adecvată de măsurare a aptitudinilor și să compare o serie de rezultate palpabile, exprimabile numeric, și dacă nu cunosc întru totul natura actelor și funcțiunilor care formează structura unei aptitudini. În cele mai multe cazuri, metodele de cercetare actuale, nu ne permit să cunoaștem încă intimitatea proceselor care au loc într'un atare act. Aceasta n'a împiedecat însă ca problema să aibă o necontestată valoare practică, după cum faptul că încă nici azi fizicienii nu cunosc natura electricității, nu-i stânjenește să tragă

²⁾ Este vorba bineînțeles de adaptarea *psihică, conștientă*, în subordinea sistemului nervos al vieții de relație, nu de adaptare organică, vegetativă, supusă sistemului nervos simpatic și parasimpatic, în care predomină cu exclusivitate actele reflexe, inconștiente și involuntare.

cele mai mari foloase de pe urma captării și întrebuințării acestei forțe.

* * *

Am încercat mai sus, o încadrare a problemei aptitudinilor în categoria funcțiilor psihice, adaptative ale persoanei umane și am schițat chiar o definiție în care am căutat să concentrăm ultimele rezultate din psihologia actuală privitoare la această temă. Fiindcă precizarea termenului de aptitudine, a avut o evoluție destul de interesantă și fiindcă și azi mai există lume care atribuie un înțeles sau altul acestui termen — sau întrebuințează o serie de noțiuni ca: abilitate, capacitate, dibăcie, dexteritate, talent, etc., ca sinonim cu conceptul de aptitudine, credem nimerit să stăruim ceva mai mult asupra problemei, socotind că astfel, ea va căpăta o deslegare mai satisfăcătoare și mai cuprinzătoare.

Mai întâi trebuie să atragem atenția asupra unui lucru: În precizarea conceptului de aptitudine, au fost multe confuzii și neînțelegeri între psihologi, datorită faptului că unii considerau aptitudinile ca însușiri exclusiv ereditare, alții ca însușiri exclusiv datorite mediului. Din acest motiv, rezultatele obținute erau diametral opuse, căci unii credeau, conform poziției teoretice dela care plecau, în atotputernicia eredității, care fixează dela început posibilitățile viitoare de dezvoltare și care nu pot fi lărgite cu nimic, iar alții, cu argumente tot atât de puternice, dovedeau netemeinicia celor ce credeau în fixitatea însușirilor ereditare, afirmând că individul poate fi în stare să dobândească prin experiență însușiri noi și să sufere transformări radicale, datorită influențelor mediului. După acestia din urmă orientarea profesională n'ar avea rost fiindcă mediul poate face minuni și dă celui ce n'are ereditar, însușiri suficiente să se poată adapta la cerințele oricărei profesii.

Ulterior s'a putut dovedi gravitatea și netemeinicia unor asemenea poziții extremiste, căci realitatea vieții este datorită nu eredității singure, nici mediului singur, ci și eredității și mediului deopotrivă. Adevărul stă nu numai în factorii ereditari, nici numai în cei exteriori, ci și în unii și în alții, anume: *ereditate în mediu*; altfel nu poate exista viața.

De aceea, în prezentarea celor câteva definițiuni mai importante ce s'au dat aptitudinilor, vom fi nevoiți să arătăm dacă cer-

cetătorul respectiv atribue mai mare importanță factorului ereditar în producerea acestor însușiri sau factorului de mediu sau, peste tot, nu face nici o mențiune asupra acestui lucru.

* * *

Printre primii cercetători care se interesează de problema studierii și definirii aptitudinilor psihice, este *E. Claparède*. Acesta înțelege prin aptitudine orice dispoziție ereditară sau dobândită, de a săvârși o acțiune, de a simți și reacționa în mod adecvat la diversele situații, în care un individ este pus să facă față. „*Aptitudinea este orice însușire fizică sau psihică, considerată sub unghiul randamentului*“³⁾. ⁴⁾.

Din modul în care încearcă să definească *E. Claparède* aptitudinea, reies clare următoarele: a) aptitudinile pot fi unele *ereditare*, altele *dobândite*; b) ceea ce contează este *produsul, randamentul*, nu atât procesele psihofiziologice în sine. Sunt păreri care au rămas admise până astăzi în domeniul teoriei aptitudinilor.

Atragem atenția asupra faptului că cu termenul de „*aptitudine*“ pot fi numite, după *Claparède*, însușiri ereditare sau câștigate și că, prin urmare, acest autor nu utilizează un termen pentru a desemna însușiri de natură numai ereditară și altul pentru a descrie însușiri de natură numai dobândită, cum vom vedea că procedează alți autori cu pretenții mai mari de precizie.

Cam în acelaș fel pune problema și *M. Freyd*, într'un studiu publicat în *Journal of. Pers. Research* 1923: „Prin aptitudine înțelegem coordonarea voită a reacțiunilor musculare pentru atingerea unui scop determinat. O aptitudine se măsoară prin succesul cu care acest scop este atins“⁵⁾.

Primul care atrage atenția asupra necesității de a face o separație terminologică între aptitudinile de natură ereditară și cele dobândite, este *A. G. Christiaens*. Pentru dânsul termenul de

³⁾ A se vedea: *E. Claparède: L'orientation professionnelle. Ses problèmes et ses méthodes.* p. 41—42, Genève, Bur. Int. Trav. 1922, și:

⁴⁾ *Comment diagnostiquer les aptitudes chez les écoliers,* p. 30 Paris Flammarion, 1924.

⁵⁾ *M. Freyd: Measurement in Vocational Selection.* J. Pers. Res. 2 (6). 1923 din Fr. Baumgarten: *Die Berufseignungsprüfungen Theorie und Praxis.* München 1928, p. 34—35.

aptitudine desemnează anumite dispozițiuni *ereditare* care ușurează munca sau învățarea unei profesii⁶⁾ și ⁷⁾.

Termenul „aptitudine“ putea desemna deodată ca la Claparède, fie o însușire dobândită, fie una moștenită, dar e nevoie să se facă distincție între cele două forme, în special în opera de selecție și orientare profesională a tinerilor ce doresc să întreprindă învățarea unei profesii. Tinerii la vârsta când consultă oficiile de orientare profesională (14—18 ani) în vederea îndrumării spre profesiunile cele mai rentabile și mai potrivite însușirilor lor, nu au deprinderile și aptitudinile în meserie, câștigate de lucrătorii adulți. Ei au numai configurația de aptitudini date ereditar, care-i vor ajuta să învețe și să profeseze cu deplin succes profesiunea respectivă. Spre a nu se produce confuzii în judecarea și compararea rezultatelor, unor indivizi de vârstă și durată de pregătire profesională deosebite, Cristiaens, propune ca termenul de aptitudine să fie folosit numai pentru descrierea însușirilor naturale, *ereditare*, a posibilităților date în stare potențială, încă dela nașterea individului. Căci aceste însușiri există cu adevărat, realitatea lor dovedindu-se prin aceea că cei ce nu le posedă inițial, prin naștere, nu le pot câștiga nici prin exercițiu, nici prin educație. Câți dintre indivizi nu fac exerciții nenumărate, să învețe de ex. să cânte la vioară, să deseneze, să picteze, etc., fără să ajungă prin acest exercițiu și muncă încordată la realizarea scopului dorit. Numai celor dotați dela natură cu aptitudinile respective, le poate surâde succesul — celorlalți mediul nu le dă nimic în plus peste ce au adus la naștere, în stare potențială.

Problema de mai sus, devine, între altele, obiectul celui de al III-lea Congres internațional de psihotehnică ce a avut loc în 1922 la Milano. La acest congres au fost prezentate două rapoarte, unul al psihologului, belgian O. Decroly intitulat: *Aptitudinile înăscute și aptitudinile câștigate*⁸⁾ și altul, cu același titlu, datorit italianului G. Corberi⁹⁾.

⁶⁾ Christiaens A. G.: Une methode d'orientation professionnelle. Bul. Trim. 1(4), p. 5. 1921 și

⁷⁾ Christiaens A. G.: L'orientation professionnelle des enfants, p. 60—62 Bruxelles. Lamartine, 1924.

⁸⁾ O. Decroly: Les aptitudes innées et les aptitudes acquises, Atti della Conferenza internazionale di Psicotecnica all orientamento professionale p. 191—196. Milano, 1923.

⁹⁾ Giuseppe Corberi: Attitudini innate e attitudine acquisite, ibid. p. 197. După Fr. Baumgarten: op. cit. p. 36.

Decroly stabilește următoarele puncte care deosebesc o aptitudine înăscută, de alta dobândită:

1. *Apariția precoce* a aptitudinilor ereditare. Ex. aptit. muzicală.
2. *Apariția spontană*.
3. *Persistența*.
4. *Rezistența* la împrejurările defavorabile.

La acestea, Corberi observă că în desfășurarea aptitudinilor ereditare, individul simte plăcere, *satisfacție*, când ele se pot manifesta în voce, ceea ce n'ar fi cazul cu celelalte.

În mod experimental, o aptitudine înăscută, după autorii citați, se poate diagnostica:

1. Prin relația între exercițiul și rezultatul obținut; cu cât acesta e mai marcant cu atât pare mai adevărată ipoteza unei aptitudini spontane.¹⁰
2. Prin judecarea randamentului comparat la normală¹⁰.

Ceea ce mai trebuie adăugat la precizarea noțiunii de aptitudine după Decroly este, și faptul că numai atunci o însușire ereditară poate fi astfel numită, când randamentul individului care se servește de această însușire întrece media rezultatelor obținute de semenii săi, de aceeași vârstă și pregătire școlară sau profesională.

Păreră aceasta este susținută de o bună parte dintre cercetătorii din domeniul teoretic sau practic al aptitudinilor. La noi Prof. Ștefănescu-Goangă¹¹) și D. Todoranu²⁾ sunt printre părtașii acestui punct de diferențiere.

În ultima vreme, unii psihologi experimentali, bazați între altele, și pe analiza factorială, combat acest fel de a considera drept aptitudine, numai ceea ce întrece media¹³), căci prin aceasta s'ar produce o ruptură tocmai la mijlocul continuului care poate începe dela zero (lipsă totală de aptitudine) la îndefinit (gradul

¹⁰) Fr. Baumgarten: op. cit. p. 36.

¹¹) Fl. Ștefănescu-Goangă: Curs de psihologie generală 1937—1938. (Note de curs).

¹²) D. Todoranu: Problemele aptitudinii tehnice, p. 176—198. Rev. de Filosofie vol. XIX (serie nouă) 1934.

¹³) Aceasta este și accepțiunea ce se dă termenului de aptitudine, în limbajul comua. Se spune de cutare sau cutare persoană, că are aptitudine muzicală, manuală, la desen, etc., numai când ea este în stare să realizeze lucrări din aceste domenii, care trezesc admirația semenilor și care nu pot fi egalate sau întrecute de oricine.

maxim în care aptitudinea respectivă e prezentă la o persoană).

În această privință, Fr. Baumgarten¹⁴⁾, combătând definiția pe care Lahy o dă aptitudinii profesionale¹⁵⁾ spune: „cu tot aspectul interesant al acestei definiții, (ea cuprinzând condiția randamentului ce depășește media), n'o putem considera susceptibilă de aplicațiuni practice, căci randamentele ridicate nu se găsesc decât în minoritate, în orice profesiune. „Aptitudinea profesională“ ca orice aptitudine, nu poate fi înțeleasă ca o dispoziție ce se află ridicată la un anumit nivel, ci ca o dispoziție ce poate varia în mod cantitativ, gradat (mare, mijlocie, mică)“.

O definiție care a fost interpretată și completată prin exemplificări largi de către Bingham¹⁶⁾ este a psihologului Warren, dată într'un dicționar psihologic¹⁷⁾.

Warren definește aptitudinea ca „o condiție sau o sumă de trăsături, considerate ca simptome ale unei abilități individuale de a-și însuși prin exercițiu anumite cunoștințe (de obicei specifice), deprinderi sau reacțiuni ca aptitudinea de a vorbi o limbă, de a face muzică etc.“. Bingham comentând definiția aceasta spune că o aptitudine, pentru a se putea desvolta la maximum, trebuie să fie însoțită de *interes*, iar reacțiunile respective să fie colorate de *plăcerea* succesului obținut și susținute de o *voință* persistentă. El mai încearcă să lămurească un lucru ce nu reiese clar din definiție, și anume, dacă acea „condiție sau sumă de trăsături“ ce intră într'o aptitudine, este moștenită ereditar sau este câștigată prin experiență? Căci „prea adesea se crede că termenul „aptitudine“ se referă numai la înzestrarea nativă. După acest punct de vedere greșit, testele de aptitudini, ar trebui să încerce să descopere aspectul natural, puterea diferitelor dispozițiuni, tendințe și capacități, inerente constituției originale ale individului, abstracție făcând de modificările produse în aceste capacități, în cursul

¹⁴⁾ Fr. Baumgarten: op. cit. pag. 40.

¹⁵⁾ Lahy J. M.: Qu'est-ce qu'une aptitude professionnelle? Atti della 3 conferenza Interat. di Psicotecnica, Milano 1923. La pag. 31 autorul definește aptitudinea, profesională în felul următor: „Aptitudinea profesională este o dispoziție naturală vizibilă prin răspunsuri la anumite excitațiuni, răspunsuri care pot fi măsurate prin mijloace motrice sau intelectuale și care sunt tipice pentru un lucrător de elită“.

¹⁶⁾ Bingham W. V.: Aptitudes and aptitude testing, New-York 1937. p. 16—33.

¹⁷⁾ Warren H. C. Dictionary of psychology. Boston, New-York, Mifflin Co. 1934.

experienței. Dar aceasta nu poate fi cazul. Cel puțin nu e posibil cu mijloacele pe care le avem la dispoziție astăzi¹⁸⁾. La data când poate avea loc un examen de aptitudini, spune Bingham mai departe, noi măsurăm „potențialitățile“ care sunt „aproape sigur produsul interacțiunii, dintre condițiuni atât înăscute cât și de mediu. Capacitatea individului de a-și câștiga dexteritatea manuală, inteligența, structura emoțională, caracterul moral, toate aspectele personalității sale, sunt în măsură diferită, supuse limitelor impuse de împrejurările creșterii și exercițiului ca și de natura sa originală“.

Vedem dar că Bingham încearcă o privire sintetică, mult mai aproape de realitate unde nu se pune accentul nici numai exclusiv pe aspectul ereditar nici numai pe cel câștigat, ci pe „interacțiunea“, continuă dintre acești doi factori. În practica testelor de aptitudini, noi nu putem măsura însușiri sută la sută ereditare, nici numai însușiri sută la sută dobândite, căci cei doi factori: *ereditate-mediu* nu pot fi despărțiți fără ca vicața însăși să dispară, după cum nu putem descompune apa în Oxigen și Hidrogen și să avem în același timp și apă din aceleași molecule. Dacă teoretic s'a putut și se poate pune problema în mod exclusivist, în direcția unui factor sau altul, în mod practic (în încercările de examinare psihologică), acest lucru nu e cu putință, realitatea aptitudinilor fiind o configurare a unui întreg complex de factori.

Privitor la natura aptitudinilor, *Cattell*, un încercat specialist în acest domeniu, împărtășește părerea psihologului *Spearman*, după care „aptitudinile“ noastre se compun dintr'o abilitate generală masivă, numită ulterior „g“ și o grupă de aptitudini speciale sau „s“, „s“. Reușita unei persoane în orice situație, depinde pe de o parte de cantitatea lui „g“ și pe de altă parte de înzestrarea sa în „s“ sau „s“, „s“, ce operează în aceste specifice situații. În unele performanțe de ex. matematici, studii clasice, filosofie, „g“ e cu mult mai important decât „s“, „s“; în altele, — de ex. aptitudinea tehnică, muzică, desen, „s“ poate întrece mai mult sau mai puțin contribuția lui „g“¹⁹⁾.

E o teorie care se pare că înpacă destul de bine multe din contradicțiile, ce le conțin diversele teorii, emise asupra naturii

18) Bingham W. V. op. cit. p. 17.

19) Cattell R. B.: A Guide to Mental Testing, for Psychological Clinics, Schools and Industrial Psychologist. p. 1, London 1936.

aptitudinilor. Factorul general „g” are o origină ereditară, constituțională. Factorii specifici „s”, „s” pot fi și ei ereditari, dar pot fi și câștigați în decursul experienței individului²⁰⁾.

De aici vine greutatea clasificării aptitudinilor ereditare și dobândite, căci „g” e prezent într-o măsură mai mare sau mai mică. Aceasta nu a împiedecat însă izolarea diferiților factori generali²¹⁾ sau specifici și elaborarea metodelor adecvate pentru măsurarea lor, lucru de o importanță covârșitoare pentru practica examinărilor psihologice. S’au descoperit anumiți factori comuni unei serii de activități, numiți *factori de grup* deosebiți de factorii generali. Ei s’ar plasa cam la mijlocul drumului între factorii specifici și cei generali.

Nu putem încheia considerațiunile noastre cu privire la natura aptitudinilor, fără să nu amintim o definiție a unuia dintre cele mai reprezentative figuri ale psihologiei de astăzi, anume L. L. Thurstone. Acesta în lucrarea: „The Vectors of Mind”²²⁾ definește aptitudinile în funcție de seria de trăsături care indică acțiunile pe care le poate face cineva. Trăsătură „a trait”, spune Thurstone, este orice atribut cu care înfățișăm însușirile unei persoane.

Există trei feluri de trăsături:

1. Trăsături care descriu individul așa cum apare altora: frumos; șovăelnic; voinic; etc.

²⁰⁾ Din lipsa de spațiu nu putem insista asupra teoriei factorului general „g” și a factorilor speciali „s”, „s” descoperiți de către Spearman în baza unei complicate tehnici de analiză factorială. Cei interesați vor găsi toate datele necesare în lucrarea acestui mare psiholog intitulată: *The Abilities of Man. Their Nature and Measurement*, London, 1927. În românește s’au făcut prezentări rezumative și comentarii asupra acestui subiect în următoarele lucrări:

Mărgineanu N.: *Analiza factorilor psihici*. Edit. Inst. de Psihologie Cluj, 1938.

Todoranu D.: *Psihologia educației. Principiile psihologice ale formării educative*. Sibiu, 1942.

Peteanu M.: *Aptitudinea tehnică*. Edit. Inst. Psihotehnic, Sibiu, 1942.

²¹⁾ La început Spearman credea în existența numai a unui singur factor general „g”, care pe latura intelectuală era identificat cu inteligența generală; folosind aceeași metodă de analiză factorială elvii lui Spearman și alții au descoperit și alți factori generali: w = voință, descoperit de Webb; c = Cleverness = perspicacitate descoperit de Garnett; o = oscilație, descoperit de Cattell, Entwistle, Flügel, etc.

²²⁾ L. L. Thurstone: *The Vectors of Mind*, p. 48. Chicago Univ. of Chicago. Press. 1935.

2. *Trăsături care definesc un individ în termeni de acțiunile pe care le poate face; sunt aptitudinile sale.*

3. Trăsături, ce descriu ceea ce individul face în împrejurări speciale: modurile lui caracteristice de acțiune, sentimente, gândire; cu alte cuvinte, tendințele sale comportamentale (de conduită).

Prin urmare, aptitudine este orice trăsătură ce definește o acțiune a unui individ. Este o definiție care exprimă în alți termeni ceea ce a spus Claparède și alți autori, anume că aptitudinea este orice însușire privită prin *prisma randamentului*. Thurstone face abstracție de funcții, de procese și ia în considerare numai rezultatele palpabile ale lor. Acest autor susține că: „există atâtea aptitudini câte lucruri pot face indivizii. Fiecare aptitudine e prin urmare definită în mod obiectiv, în termenii unei probleme și a unei metode specifice de măsurare“.

În literatura românească, avem o definiție a aptitudinilor dată în Instrucțiunile pentru utilizarea fișei personale de observație psihologică, a Prof. Fl. Ștef.-Goangă, Rusu, Roșca și Tudoranu²³). Acești autori definesc aptitudinile ca fiind „cele însușiri care formează *puteri* sau mijloace individuale de realizare în variatele ramuri ale activităților umane. Aceste aptitudini diferă în gradul și tăria lor dela persoană la persoană“.

Vedem dar că și autorii români, pun accentul pe „*putința de realizare*“, de activare, în diverse domenii, atunci când definesc termenul de aptitudine. Ei mai subliniază și caracterul aptitudinilor de a varia în „grad“ și „tărie“, dela persoană la persoană.

* * *

Din tot ce am spus până acum privitor la problema naturii și definirii termenului de aptitudine, vrem să scoatem în relief următoarele:

1. Aptitudinile sunt instrumente adaptative dintre cele mai importante. Ele se încadrează, dar în aspectul funcțional al persoanei umane și sunt puse în desfășurare de către mobilurile adânci: trebuințe, tendințe, aspirații, idealuri, etc., ce formează motorul tuturor acțiunilor umane.

2. Ceea ce ne interesează la o aptitudine, este rezultatul, pro-

²³) Fl. Ștefănescu-Goangă, Rusu L., Roșca Al., și Todoranu D.: Instrucțiuni pentru utilizarea Fișei personale de observație psihologică, pag. 32. Edit. Inst. de Psihologie al Universității din Cluj. 1936. Ediția II-a.

dusul, randamentul, unei acțiuni, nu atât, desfășurarea și configurația de procese organice și psihice care au loc în timpul producerii unui atare act. Înțelegerea intimă a celor mai multe din aceste procese, nici nu ne este accesibilă prin mijloacele pe care ni le pune știința de astăzi la îndemână. Produsul final, practic, al acestor funcțiuni, poate fi însă măsurat în mod obiectiv, cantitativ și calitativ și poate fi comparat cu rezultatul activității altor persoane. De aici orientarea celor mai multe priviri în spre aptitudine ca realizare, act îndeplinit, produs, randament, etc., și nu în spre aptitudine ca funcțiune.

3. Aptitudinile pot fi numai ereditare, numai câștigate, sau pot fi în acelaș timp și ereditare și dobândite. Unii cercetători în special la început, puneau problema în mod exclusivist, în favoarea unuia sau altuia dintre acești factori. Astăzi, cei mai mulți înclină să creadă, că aptitudinea, ca orice fapt psihic este deodată și ereditară și dobândită. Diferențierea este numai în ceea ce privește gradul în care acești factori se prezintă unul față de altul. În unele însușiri predomină factorul ereditar în altele cel de mediu²⁴). În nici un caz practic nu putem pune problema în mod antagonist. Ea poate fi pusă cel mult în teorie — sau cu scop didactic, pentru ușurarea înțelegerii ei.

4. Definind aptitudinea în termeni de acțiunea pe care e în stare să o facă o persoană, cu alte cuvinte, prin prisma randamentului, se exclude, părerea ce a avut loc în mintea multor psihologi cât și în opinia publicului, că aptitudinea este ceva ce întrece media însușirilor intra și interindividuale. De fapt, realizările mari, ce ies din comun, sunt acelea care atrag atenția lumii

²⁴) Problema stabilirii raportului dintre ereditate și mediu în producerea însușirilor morfofiziopsihologice, a preocupat, în ultima vreme, pe un mare număr de cercetători. În românește, demn de remarcat este studiul D-rului Cupcea S.: *Ereditatea și mediul în manifestările psihice normale și patologice*. Buletin Eugenic și Biopolitic, Nr. 7—12. 1940. (Extras). La pag. 11, autorul prezintă în procente, contribuția factorului ereditar, în producerea unora din trăsăturile umane și anume:

a) Capacități	{	Ereditate:		b) Motive	{	Ereditate:	
		Inteligență	80%			Trăsături emotiv active	44%
		Apt. motrice și scris	68—76%			Interese profesionale (ocu-	
		Funcțiuni mintale	66%			paționale)	44%
		Etate educativă	64%				

Problema deși extrem de interesantă, nu putem insista mai mult asupra ei.

și poate de aici vine și accepțiunea pe care publicul o dă termenului de aptitudine în domeniile respective. Dar aptitudinea nu trebuie înțeleasă numai în această accepțiune de însușire supra-normală, ci ca pe o trăsătură ce poate varia, în „grad“ și „tărie“ dela o valoare foarte apropiată de zero, la îndeinit, (punctul maxim).

5. Privitor la natura intimă a aptitudinilor, cercetările proprii pe care le-am făcut cu altă ocazie²⁵⁾ cât și alte considerații de natură teoretică și practică, ne fac să dăm o importanță mai mare și să ne asociem mai mult părerilor lui Spearman, complete de unii din elevii săi, după care, în orice aptitudine, există unul sau mai mulți factori generali, combinați în proporții diferite ca unul sau mai mulți factori specifici. Unii dintre acești factori se găsesc prezenți la mai multe aptitudini, deodată, fără ca prin aceasta să fie totuși considerați sau confundați cu factorii generali. Sunt așa numiții, „factori de grup“ ce caracterizează anumite categorii de aptitudini complexe. De ex. în aptitudinea tehnică avem factorul general „g“ o serie de factori specifici „s“, „s“ și un factor de grup „m“ (mecanic)²⁶⁾.

2.B Clasificarea și evoluția aptitudinilor. Cluj

Sunt felurite criteriile după care diferiții cercetători încearcă să facă clasificarea aptitudinilor. În cele expuse mai sus, am văzut una din aceste clasificări și anume, după originea lor aptitudinile au fost împărțite în: ereditare, dobândite sau în același timp și ereditare și dobândite. În cele ce urmează vom expune pe scurt și alte puncte de vedere după care se clasează aptitudinile, pentru ca apoi să ne ocupăm puțin și de problema evoluției lor.

Clasificarea după calitate. O primă clasificare a aptitudinilor s'a făcut după *calitatea* lor. Avem astfel, aptitudini *sensoriale* (acuitate vizuală, tactilă, auditivă, termică, olfactivă, etc.), *motrice* (dexteritate manuală, maleabilitate, motricitate generală, etc.), *intellectuale* (inteligentă, atenție, memorie, percepție de spațiu, etc.) și așa mai departe. Este criteriul după care se aranjează în-

²⁵⁾ M. Peteanu: Aptitudinea Tehnică, p. 86. Edit. Inst. Psihotehnic. Sibiu 1942.

²⁶⁾ Cox J. W.: Mechanical aptitude. Its existence, Nature, and Measurement Methuen. London. 1928.

suşirile psihice în cele mai multe din fişele de examinare psihologică²⁷⁾.

Clasificarea după natură. După natura lor (felul cum sunt structurate) în interior cât şi după direcţia de manifestare a diferitelor aptitudini, acestea au fost împărţite în două mari grupe: a) *Aptitudini generale* şi b) *aptitudini speciale*. După Prof. Fl. Ştefănescu-Goangă²⁸⁾ cea mai generală aptitudine este *plasticitatea*. „In sens general plasticitatea înseamnă posibilitatea de a profita de experienţă. Astfel ea este la baza învăţării. Invăţarea este un fenomen care se întâmplă pe toate laturile comportamentului: unii au însă o plasticitate mai bogată pe latura cognitivă, alţii pe cea afectivă sau conativă. Pe latura afectivă plasticitatea ia caracterul general de îmbogăţire a nuanţelor de simţire. Pe latura cognitivă plasticitatea este aproape identică cu inteligenţa; pe latura conativă plasticitatea se manifestă în supleţea de mişcări şi mai ales în persistenţa de motivaţii interioare care corespund factorului voinţă“.

Este, prin urmare, pusă aici, în alţi termeni, problema factorului general „g“ descoperit de Spearman şi prezent în măsura mai mare, sau mai mică, în toate manifestările comportamentale. Putem adăuga şi alte aptitudini generale cum ar fi „c“, „w“, „o“ şi altele, după cum menţionăm în nota Nr. 21.

Aptitudinile speciale sunt în legătură cu anumite tendinţe ale organismului într'o direcţie de activitate sau alta. În general, se grupează aici toate aptitudinile pe care le-am clasat mai sus după criteriul calităţii: sensoriale, intelectuale, afective, motrice, etc.

Aptitudinile speciale, la rândul lor, au fost şi ele împărţite în două mari grupe: a) *grupa aptitudinilor simple* şi b) *grupa aptitudinilor complexe*.

Aptitudinile simple se încadrează de obicei numai într'unul din cele trei aspecte (cognitiv, afectiv, conativ) ale comportamen-

²⁷⁾ A se vedea „*Fişa de examinare psihologică*. (Consemnarea rezultatelor) pentru toate vârstele“, publicată de către Inst. de Psihologie al Univ. din Cluj-Sibiu, cât şi fişa întrebuintată pentru consemnarea rezultatelor în oficiile de orientarea profesională din Transilvania şi publicată în lucrarea Drilor.: Cotul G., Cupcea S., Peteanu M. şi Roşca Al.: *Monografia profesională* — vol. I. Edit. Inst. Psihotehnic. Sibiu 1943, cât şi lucrarea: *Psihotehnica*, p. 86 de N. Mărgineanu, apărută în aceeaşi editură tot în anul 1943.

tului. Ele au la bază numai o singură funcțiune. Astfel de aptitudini simple, sunt: inteligența, memoria, observația, diferitele acuități sensoriale, etc., — pe latura cognitivă; diferite dexterități manuale, motrice, sportive, — pe latura conativă: anumite nuanțe afective speciale, în funcție de înzestrarea ereditară și educație — pe latura emotivă.

Aptitudinile complexe cuprind dintr'odată trăsături din toate trei aspectele. La baza lor nu stă o singură funcțiune, ci un complex de funcțiuni psiho-fiziologice. Cu toate acestea ele nu sunt aptitudini generale ci speciale, căci ele se orientează numai în spre anumite directive și nu sunt implicate în toate activitățile psihice ale organismului, cum este de ex. factorul „g” pe care îl includ toate manifestările intelectuale — afective — sau conative. Astfel de aptitudini complexe putem cita: aptitudinea tehnică, matematică, lingvistică, muzicală, manuală, la desen, etc. Aptitudinea la desen este specială căci se manifestă într'o direcție clar deosebită de alte domenii de manifestare umană și este complexă, căci un bun desenator trebuie să aibă deodată o inteligență ascuțită și o bună acuitate vizuală și percepție spațială (aspect cognitiv), combinată cu o abilitate manuală deosebită (aspect conativ) și cu o simțire bogată a frumosului (aspect afectiv). Tot așa în aptitudinea muzicală se configurează o anumită dexteritate manuală, cu un auz muzical cu o înțelegere și afectivitate specială exprimată în plăcerea ce însoțește creația sau execuția în domeniul respectiv. Aceste trăsături se cer prezente în anumite grade, după cum e vorba de executantul obișnuit sau de creatorul de geniu.

Cattell, referindu-se la o serie de aptitudini complexe, consideră că oricare din aceste aptitudini este probabil în cea mai mare măsură rezultanta lui „g” și a doi sau trei „factori”. Prin termenul de „aptitudini” (abilities) se exprimă, după acest autor, diferite categorii de activități umane mai largi, iar termenul de „factori” îi utilizează pentru a desemna unitățile funcționale, naturale și fundamentale în psihicul uman, (de ex. factorul aptitudinii tehnice, factorul de înțelegere, etc.) și care pot fi descoperite prin metode statistice ca de ex. procedeul diferențelor tetrade²⁸⁾.

După Spearman³⁰⁾ ar exista numai șapte sau opt factori spe-

²⁸⁾ Fl. Ștefănescu-Goangă: Curs de psihologie generală 1937—1938. (Note de curs), pag. 54—55.

²⁹⁾ Cattell R. B.: op. cit. p. 48.

³⁰⁾ Spearman C.: op. cit. cap. XIII.

ciali sau de grup, care combinați cu „g“ ar da naștere aptitudinilor complexe. Aceștia ar fi: 1. Aptitudinea logică — sau posesia unei metode în judecată — discriminarea lucrurilor esențiale, generalizare; 2. Aptitudinea tehnică, („m“); 3. abilitatea aritmetică; 4. aptitudinea geometrică; 5. aptitudinea psihologică, sau capacitatea de a ști ce să faci în anumite situații psihologice; 6. abilitatea muzicală; 7. aptitudinea verbală („v“) și 8. abilitatea practică („F“). Cattell, arată că „abilitatea de a gândi spațial“ deși s'a considerat a fi aptitudine specială complexă, nu este altceva decât un produs al factorului „g“ cu care se identifică³¹⁾.

Vedem dar, că există diverse posibilități de combinare a diferențelor factori în vederea constituirii aptitudinilor complexe. Numărul acestora, deși redus, poate varia după cantitatea și calitatea factorilor ce se structurează în formarea lor. De aceea problema stabilirii numărului și naturii aptitudinilor complexe este și va rămâne deschisă.

Criteriul diferențierii graduale. Dacă se ia în considerare variația graduală a aptitudinilor, raportată la celelalte aptitudini în cadrul intraindividual (la unul și același individ) sau interindividual (când ne referim la aceeași însușire măsurată la mai mulți indivizi), se clasifică aptitudinile în: *subnormale*, *normale* și *supranormale*. Criteriul după care psihologii experimentali se conduc în plasarea, într'una din categoriile de mai sus, a diverselor aptitudini măsurate, este, în general, următorul: Într'o sută de indivizi, de aceeași vârstă și pregătire școlară, luați la întâmplare din populația obișnuită și examinați, de ex. la aptitudinea matematică, cei mai buni 25, sunt considerați că posedă aptitudine respectivă în grad superior normei, deci *supranormali*, următorii 50 sunt considerați *normali* iar ultimii 25, cei mai slabi, sunt clasati în grupa *subnormalilor*. Este gruparea în așa numitul sistem al quartilelor.

De clasificarea de mai sus se ține foarte mult seamă în opera de selecție și orientare profesională și școlară. Toate profesiunile, dela cele mai simple la cele mai complicate, cer anumite aptitudini, unele într'un grad superior normei, altele numai în grad normal și altele care pot exista și într'un grad inferior, fără ca prin aceasta să fie prejudiciată buna desfășurare a activităților cerute

³¹⁾ Cattell R. B.: op. cit. p. 46—47.

în respectiva profesiune. În orientarea profesională sau școlară nu se face altceva decât se cercetează dacă un candidat spre meserie sau școală, posedă sau nu aptitudinile în grad corespunzător. Numai astfel e posibil acordul cât mai perfect dintre aptitudinile candidatului și cerințele profesionale. Ținând seamă de această clasificare, educatorii multor țări din Apus, au creat școlile speciale pentru copiii subnormali, normali și supranormali, sau au creat clasele paralele în care elevii se grupează în inferiori și superiori dotați.

Desigur că mai pot fi și alte criterii după care aptitudinile pot fi clasificate. Noi le-am prezentat pe cele pe care le-am crezut mai importante și mai des întrebuințate.

* * *

Fazele de evoluție ale aptitudinilor. Ca orice trăsătură personală aptitudinile se nasc, se dezvoltă, regresează și dispar. Se admite că evoluția lor urmează evoluția ciclurilor vieții: tinerețe — maturitate — bătrânețe. În general se vorbește de trei faze importante în desfășurarea aptitudinilor și anume: 1. *faza progresivă* 2. *faza statică* și 3. *faza regresivă*. Câteva cuvinte despre fiecare din aceste faze.

Faza progresivă a unei aptitudini, începe în momentul în care un stimulent sau o situație de stimulenți din mediul ambiant provoacă potența nativă să se transforme în eficiență. În momentul fecundării oului, individul primește dela părinții săi sub stare latentă, toate posibilitățile de reacțiune adecvată la turburările și excitațiile mediului intern sau extern. Aceste posibilități rămân sub stare latentă, atâta vreme cât nu sunt provocate la trezire și desfășurare de anumite situații specifice de mediu. Cu cât aceste situații vor fi mai presante, cu atât posibilitățile latente de reacțiune se vor declanșa mai repede și vor căuta să readucă organismului echilibrul spre care veșnic tinde și pe care nu-l realizează deplin decât când moare. Dacă nu avem stimulenți din mediu, o aptitudine poate rămâne în stare latentă toată viața și să treacă absolut neobservată atât de individ cât și de cei din jurul lui. De aceea nu e fără temei îngrijorarea unora dintre educatori care susțin că în marea masă a poporului de rând trăesc neștiute de nimeni, talente, energii, adormite care nu se pot valida și aduce roade, din cauză că nu li se oferă prilejurile, care să le trezească și desvolte aptitudinile respective. Remarcăm însă, că situațiile de

mediu cele mai fericite, nu pot produce nimic, dacă nu se exercită asupra unei *potențialități ereditare*. Datul ereditar este absolut necesar căci altfel mediul nu poate crea ceva din nimic. Mediul pune mereu noi și noi probleme individului. Acesta-și declanșează energiile latente și caută să rezolve una câte una aceste probleme, întâiu mai rudimentar, apoi, prin exercițiu și stăruință îndelungată, el poate să ajungă la o tot mai mare perfecționare și ușurință în folosirea instrumentelor adaptative.

Faza progresivă durează până ce aptitudinile au ajuns spre posibilitatea de realizare maximă și poate fi reprezentată grafic printr'o linie ascendentă, mai apropiată sau mai îndepărtată de verticală, după cum e vorba de o însușire ce se dezvoltă brusc sau de una ce urmează un curs de dezvoltare mai lent. În această perioadă s'au putut observa la unele aptitudini, o dezvoltare ascendentă ondulatorie, după faze ascendente brusce, urmând faze mai lente, cu un ritm, în general, destul de uniform.

Fiindcă am spus că faza progresivă începe în momentul în care o potență nativă începe să devină eficiență, trebuie să amintim și faptul că nu toate aptitudinile apar dintr'odată. Organismul își economisește într'un mod admirabil forțele. Intâiu apar posibilitățile de reacție imediată, de satisfacere a nevoilor vegetative. Treptat, treptat, pe măsura ce se produce creșterea și maturizarea organismului, individul se folosește de funcțiuni tot mai complexe și mai adecvate unor situații specifice de mediu, care, deși puteau fi prezente, nu le-a sesizat încă realitatea. Astfel diferitele aptitudini artistice, apar mult înaintea aptitudinilor științifice, iar una și aceeași aptitudine urmează o fază de perfecționare dela neconturat la conturat, dela confuz la clar, dela simplu la complex, dela ușor la greu. De lucrul acesta s'a ținut seamă în școli la alcătuirea programei analitice, unde pentru fiecare clasă există anumite obiecte, de anumită complexitate și greutate, care se caută a fi cât mai corespunzătoare dezvoltării psihice ale școlărilor. Nu se pun materiile grele la început și cele ușoare la sfârșit, ci invers.

Dacă ar fi să considerăm în ani durata fazei progresive a aptitudinilor, nu am avea ce risca prea mult, dacă am afirma că ea începe pentru unele reacțiuni adaptative, încă din viața embrionară, că alte însușiri pot lua ființă în momentul nașterii, altele la vârsta de 3—7—10 ani etc. În jurul vârstei de 14—15 ani, aproape majoritatea aptitudinilor intelectuale în frunte cu inteligența, au

ajuns la faza de maturitate, când începe a doua fază: *cea statică*.

In faza statică, aptitudinile încetează de a se mai desvolta cantitativ și calitativ. Ceeace face pe unii să creadă că și după vârsta de 14—15—16 ani inteligența, de ex. continuă să se desvolte, este deosebirea ce poate fi constatată între realizările unui adult față de unul tânăr, cu același coeficient de inteligență. Ceeace favorizează pe adult nu este o aptitudine sau o grupă de aptitudini în grad mai înalt, ci posedarea unei experiențe și tehnici adaptative mult mai bogate decât cum le poate avea un tânăr la 15—16 ani.

Faza statică se poate prezenta și sub o formă foarte ușor ascendentă, ceeace dovedește că mediul exercită influențe care provoacă performanțe tot mai perfecte, care însă nu trec peste limitele fixate de ereditate: Stadiul acesta durează cel mai mult. De obicei ține dela 15—16 ani până la 50—60 de ani, când începe bătrânețea.

Faza regresivă începe atunci când indivizii nu mai au energia, maleabilitatea și finețea necesară să răspundă prompt și cu folos tuturor excitațiilor din lumea dinăuntru și din afară. Plasticitatea, agerimea lor, se anhilozază, fărâmițează, slăbește, etc. Din stăpân și diriguitor al forțelor naturii, omul devine tot mai mult sclavul neputincios, care în cele din urmă își găsește liniștea în moarte. Atunci încetează complet ciclul evolutiv al aptitudinilor cași al celorlalte manifestări umane.

* * *

Din cele spuse până acum cu privire la clasificarea și evoluția aptitudinilor subliniem următoarele:

1. Există diverse criterii după care se clasifică aptitudinile. Noi am prezentat câteva din aceste criterii și anume:

a) *Criteriul calitativ*. După acesta aptitudinile se împart în: sensoriale, intelectuale, motrice, emoționale (afective), etc.

b) *După natura și domeniul de manifestare* avem aptitudini generale și aptitudini speciale. Aptitudinile speciale se împart la rândul lor în:

Simple când au la bază o singură funcțiune, și

Complexe, când sunt configurate mai multe funcțiuni în alcătuirea lor.

c) *Criteriul variației graduale*, inter și intraindividuale.

După acesta avem aptitudini: *Supranormale*, *normale* și *subnormale*.

2. Aptitudinile urmează în general o evoluție asemănătoare cu vieța însăși a unui individ. Noi am prezentat pe scurt din această evoluție a aptitudinilor următoarele faze:

- a) *Faza progresivă.*
- b) *Faza statică sau de maturitate.*
- c) *Faza regresivă.*

3. Câteva precizări terminologice.

După cum aminteam mai la început, înțelesul noțiunii de „aptitudine“ nu este clar în mintea tuturor și se folosesc ca sinonimi pentru acest termen, o serie de numiri, care, dacă se referă la unele aspecte ale aptitudinilor, nu trebuiesc, în nici un caz, confundate și întrebuițate în mod impropriu. Iată câteva din aceste noțiuni, pe care dorim să le precizăm în cele ce urmează: *aptitudine, abilitate, capacitate, capabilitate, competență, dibăcie, dexteritate, talent, geniu.*

O notă comună conținutului tuturor acestor noțiuni este aceea că fiecare exprimă o *posibilitate* a cuiva de *realizare*, de *acțiune*, de *randament*, în anumite domenii de activitate umană. Din acest punct de vedere, toți termenii de mai sus, ar fi, așadar, aproape sinonimi cu termenul de *aptitudine*, pe care l-am definit tocmai prin caracteristicile subliniate. Cu toate acestea, numirile de mai sus exprimă nuanțe și se referă la anumite aspecte, bine delimitate ale aptitudinilor. Mai mult, unul și aceleși termen, de ex. „aptitudine“ are în limba engleză un înțeles și în limba franceză alt înțeles. De aceea am socotit folositoare precizările terminologice ce vor urma.

Când întâlnim în tratatele anglo-americane termenul „aptitudine“, acesta trebuie înțeles ca referindu-se la o însușire psihică adaptativă, încă în stare de *potențialitate nativă*, netransformată, de către diferitele situații din mediul ambiant, în *eficiență*. „Aptitudine“ înseamnă „aptitudine“ în stare de germen potențial, pur ereditar, de care nu ne putem da seama, decât din momentul în care se exercită asupra lui impresiunile variate ale mediului și când se manifestă în anumite reacțiuni vizibile și măsurabile. Dar pentru evoluția următoare acestui moment, literatura anglo-americană, nu mai întrebuițează termenul „aptitudine“, ci „*ability*“ (abilitate). Deci, „*ability*“ înseamnă „aptitudine“ plus influen-

tele mediului înconjurător. În mod practic, noi nu luăm act de prezența unei aptitudini, decât din momentul în care ea a devenit abilitate, căci *abilitatea este potența transformată în eficiență*. Dat fiind acest lucru, unii psihologi sunt de părere că nici nu ar fi nevoie de doi termeni deosebiți pentru a separa aceste două faze evolutive în viața aptitudinilor. Nevoia lor s'a simțit totuși din anumite considerente logice și metodologice, căci unele aptitudini apar mai târziu, altele mai de vreme, iar altele niciodată. Faptul că nu se lasă percepute în faza de latență, nu însemnează că ele nu există. Ele trebuiesc neapărat date ereditare, căci factorii de mediu nu le *crează*, ci numai le *favorizează* dezvoltarea.

Termenul de „capacity“, capacitate, este utilizat de anglo-americieni ca sinonim cu „aptitude“, adică exprimă o însușire psihică în stare potențială. Astfel, Bingham³²⁾ definește capacitatea literară a unei persoane, ca fiind „limita cea mai înaltă a posibilităților ce se pot eventual dezvolta, în condițiile cele mai favorabile“. Bazată pe aceleași considerente și dând același înțeles termenului de capacitate, Filter afirmă că în examinările psihologice noi măsurăm „întotdeauna abilități și niciodată capacități“³³⁾.

La noi, Prof. Fl. Ștefănescu-Goangă folosește termenul de aptitudine în sensul dat lui „aptitude“ de către psihologii anglo-saxoni, anume ca o noțiune „ce se referă mai mult la dispoziția nativă și în sensul acesta termenul de potențialitate este inerent înțelegerii ei. Capacitatea este aptitudinea plus câștigul ei în calitate și cantitate, venit prin exercițiu³⁴⁾. Este, prin urmare la acest psiholog român o identitate între termenul de capacitate și termenul „ability“ utilizat de cărțile americane și engleze. Faptul că de existența unei aptitudini ne dăm seama numai când intră în exercițiu, deci când devine capacitate, face pe Prof. Goangă să accentueze că „este foarte greu, de altfel, să se desprindă aceste două laturi de aptitudine și capacitate, pentru că, de fapt, ele totdeauna sunt imbinat sau sunt unul și același lucru în diferite faze“³⁵⁾.

În literatura psihologică germană, găsim doi termeni, care se

32) Bingham W. V.: op. cit. pag. 19.

33) Filter R. O.: The Growth of Ability, p. 19. Warwick. Baltimore 1930.

34) Fl. Ștefănescu-Goangă: Curs de Psihologie generală, 1937—38, p. 54.

35) Fl. Ștefănescu-Goangă: op. cit. aceeași pagină.

referă la înțelesul noțiunii de aptitudine, în două din fazele sale de dezvoltare. Unul este termenul „*Eigenschaft*“, identic cu englezescul „aptitude“ sau românescul „aptitudine“, adică se referă la aspectul de potențialitate nativă. În înțeles de „ability“ sau „capacitate“ (în românește), Germanii folosesc termenul „*Fähigkeit*“, adică un nume ce se raportează la aptitudinea ca potențialitate ereditară, pusă în desfășurare de către agenții mediului înconjurător.

Autorii francezi întrebuintează termenul „aptitude“ în înțeles de „ability“ sau „capacitate“ (în românește), deci ca un produs al interacțiunii dintre factorii ereditari și cei de mediu. Pentru reprezentarea numai a aspectului ereditar, Francezii folosesc termenul „*qualité*“ (calitate) și „*don*“ (dat nativ).

Bingham, în lucrarea pe care am mai citat-o, amintește și termenul de „*capability*“ ce se traduce în românește mai corect prin termenul de capacitate, în loc de capabilitate. Acest termen, cași „*capacity*“ reprezintă, după acest autor, o posibilitate de dezvoltare în viitor, totuși, „*capability*“ se deosebește de „*capacity*“, prin aceea că se referă la desfășurarea unor potențialități în prezent, în momentul deslănțuirii proceselor respective, sau într'un viitor cu totul apropiat.

Pentru a desemna însușirea unei persoane de a câștiga cu ușurință cunoștințele și dexteritatea necesară învățării rapide și cu succes a unei profesii, *Viteles*³⁶), un strălucit exponent al psihologiei industriale americane, a încercat să introducă termenul de „*competency*“, care, în cazul de față, se traduce pe românește mai bine prin „capacitate“, decât prin competență. Termenul de competență la noi, are mai mult înțeles de ceva câștigat în urma unui efort îndelungat într'un domeniu oarecare, nu de o noțiune care să exprime o forță care să-ți asigure succesul într'o activitate cum ar fi învățarea unei profesii. După o afirmație a lui Bingham, încercarea lui Viteles de a introduce în psihologia industrială acest nou termen, n'ar fi dat roadele vizate.

Multă lume folosește termenul de „*dexterity*“, „*skill*“ (pe englezește), ca echivalent celui de aptitudine. La fel este cu termenul „*dibăcie*“ sau „*proficiency*“ în limba engleză. În utilizarea corectă a acestor nume, trebuie să se țină seama că atunci când în-

³⁶) Viteles S. M.: *Industrial Psychology*. p. 120. New-York. W. W. Norton, 1932.

trebuințăm noțiunea de dexteritate, este vorba de o anumită ușurință și precizie în desfășurarea unor acte complexe motorice (dexteritate manuală, motricitate generală, etc.), iar prin dibăcie se exprimă anumite deprinderi, anumite tehnice speciale de lucru, câștigate și într'un caz și în altul prin *exercițiu voit*, de mai lungă sau mai scurtă durată. Prin acest exercițiu se înlătură unele asperități, se ușurează unele conexiuni neurale, energia corporală și psihică se canalizează în spre anumite direcții, astfel că rezolvarea problemelor de ordin profesional este mai rapidă și mai sigură. Faptul că dibăcia și dexteritatea sunt însușiri care se pot perfecționa numai prin exercițiu, fac pe cei mai mulți cercetători să le considere ca un produs mai mult al mediului decât al eredității. Aptitudinile sunt însușiri aproape cu exclusivitate ereditare și aceasta le-ar deosebi fundamental de dexterități, care sunt, cași dibăcia, de natură mult mai periferică.

Un termen strâns legat de problema aptitudinilor și cu care se confundă adesea, este cel de *talent*. Foarte adesea auzim spunându-se de cutare sau cutare că are aptitudine sau talent (fără să se simtă vre-o diferență că se utilizează un termen sau altul) la muzică, desen, sport, organizare, scris, etc. Pentru laic, talentul sau aptitudinea este același lucru. Dar trebuie să facem o distincție, căci dacă orice talent este aptitudine, nu orice aptitudine poate fi numită talent.

Aptitudine am arătat că este orice funcțiune conștientă, adaptativă privită prin prisma randamentului. Acest randament poate varia, dela un individ la altul, în limite foarte largi, dela zero până la o cifră care denotă posibilități de realizare superioară de ordin artistic, științific, politic, religios, filosofic, etc. La un test cu 100 probleme de inteligență, cineva poate rezolva toate temele, pe când altă persoană, de aceeași vârstă, nu poate rezolva decât 6 sau 7, sau niciuna. La ambele persoane, luate în exemplul de mai sus, vorbim de inteligență ca *aptitudine*, cu deosebirea că această aptitudine are un grad la una și alt grad la altă persoană. Dacă luăm un exemplu similar cu un test de aptitudine la desen sau muzică, am putea găsi aceleași rezultate: indivizii variază foarte mult în cece privește gradul în care posedă însușirile respective. Dacă putem spune de cineva că are aptitudinea la desen sau muzică reprezentată prin nota 1 sau 2, și altul o aptitudine reprezentată prin nota 9 sau 10, nu putem spune același lucru, întrebându-l în loc de termenul aptitudine pe cel de talent,

căci nimeni nu va afirma că cinera cu nota 1 sau 2 la desemn sau muzică are talent în acest domeniu. Dar despre aptitudinea lor (scăzută, e drept) se poate vorbi, chiar dacă este reprezentată prin aceste note slabe.

Din cele de mai sus, rezultă că termenul de talent trebuie întrebuițat cu prudență, și cu înțelesul de a delimita o aptitudine a cuiva în grad cu totul excepțional. Dintr'o mie de indivizi luați la întâmplare, de aceeași vârstă și pregătire școlară, numai câțiva (2 sau 3), capabili de rezultate într'adevăr extraordinare, pot fi calificați ca *talentați* într'un câmp sau altul de activitate.

Deosebirea între aptitudine și talent este numai de *grad*, nu de natură. Orice aptitudine, într'un grad superlativ de dezvoltare, poate fi numită talent. Dacă ne amintim că publicul întrebuițează termenul de aptitudine ca o însușire ce întrece media realizărilor semenilor, atunci ne explicăm, în bună parte, confuzia care se face între aptitudine și talent, căci talentul este tocmai posibilitatea de realizare, care lasă mult în urmă activitățile omului de rând.

Decroly, Corberi și alți psihologi, socot că termenul de talent se poate aplica mai adecvat și se găsește mai des uzitat și în accepțiunea limbajului comun, ca referindu-se la posibilitățile de creație în domeniul artistic. La noi, desemnarea putințelor de activare cu succes în alte câmpuri cum ar fi știința, filosofia, religia, etc., se face prin termeni ca: „inclinație“, „chemare“, „har divin“, „inspirație“, etc.

Când cineva posedă o structură complexă de aptitudini, prezente într'un grad extrem de ridicat, fiind capabil de realizări în diferite domenii, ce ies cu totul din comun, fie că este vorba de creații noi, fie că este vorba de execuția sau interpretarea altor creații, atunci se ajunge la noțiunea de *geniu*. Geniile sunt înzestrate cu aptitudinile cele mai mari, cu o cantitate de energie psihică și organică ce se revarsă mult peste nevoile lor biopsihice și de aceea sunt în stare să vadă cu totul altfel lucrurile și să intervină cu succes în desfășurarea lor, diriguindu-le și stăpânindu-le în loc să se lase stăpâniți de ele, cum fac ceilalți oameni. Din naștere, oamenii de geniu, marii creatori de cultură și religii, posedă aptitudinile necesare într'un grad cu totul excepțional. De aceea sunt atât de rari, căci pe lângă o înzestrare superioară din punctul de vedere al aptitudinilor mai au nevoie să posede în același grad o simțire, voință și energia necesară spre a-și duce la

indeplinire opera. La câteva milioane de indivizi abia avem câte un geniu. De aceea se impune cu stringență selecționarea și favorizarea dezvoltării acestor persoane conducătoare ale destinului omenirii.

CONCLUZII REZUMATIVE

În studiul prezent, pe care-l considerăm drept introducere la o lucrare mai vastă asupra aptitudinilor, în curs de elaborare, am căutat să punem mai mult problema teoretică a aptitudinilor pe care le-am încadrat în aspectul funcțional al persoanei umane, arătându-le natura și felul cum se structurează ele în general.

În prezentarea cronologică a lucrărilor mai de seamă ce s'au publicat cu privire la problema în chestiune, am căutat să extragem înțelesul pe care diferiții autori l-au dat noțiunii de aptitudine și am văzut că acest înțeles a diferit după cum era vorba de considerarea prin excelență numai a aspectului ereditar sau numai al celui exterior, de mediu, sau după cum cercetătorul respectiv, făcea aluzie la natura intimă sau la aspectul practic al temei. În toate definițiunile însă, am găsit ca un fir roșu, ideea că aptitudinile reprezintă posibilități de acțiune, realizări, acte, randament, etc. ale cuiva în toate domeniile sau numai în anumite domenii.

Am încercat o clasificare a aptitudinilor după calitate, natură și grad. De asemenea am arătat care sunt cele trei faze mai importante în evoluția aptitudinilor, caracteristicile și durata lor. Precizările terminologice dela sfârșit, credem că au aruncat o și mai clară lumină asupra înțelesului ce trebuie dat noțiunii de aptitudine.

Ar fi fost, poate, destul de instructiv și interesant să fi consacrat un subcapitol problemei diferențierii intra și interindividuale pe care aptitudinile o săvârșesc prin prezența lor în grade diferite. Aceasta s'a putut constata din câteva exemple aduse și, de altfel, nu e greu oricui să le găsească și singur.

Faptul că asupra naturii aptitudinilor există încă păreri împărțite, dominând însă teoria factorială a lui Spearman, însemnează că problema aceasta nu este încă pe deplin soluționată. Nu același este lucrul când este vorba de metodele de examinare și măsurare ale aptitudinilor. Aceste metode au atins perfecțiuni, care după afirmația aceluiași Spearman, au atins peste 90% exactitate, ceea ce, evident nu poate fi decât îmbucurător. Pentru edu-

cator și psihologul practician, (consilierul de orientare profesională), acest lucru este de o însemnătate deosebită, căci pot avea la îndemână posibilitatea diagnosticării precise a unor însușiri psihice și a scoate concluziuni practice dintre cele mai utile, chiar dacă nu cunosc complexitatea structurii intime a acestor însușiri. Datoria fiecăreia din persoanele amintite (psihologi și educatori) este să cunoască cât mai perfect aceste metode obiective și rapide de măsurare a aptitudinilor, ceeace se poate face mult mai ușor decât să se studieze componentele lor până în cele mai ascunse detalii. În felul acesta se pot da îndrumări dintre cele mai folosite și mai necesare pentru cariera miilor de tineri români în spre acele profesii pentru care posedă aptitudinile în grad corespunzător.

Intr'un studiu viitor, vom încerca să definim și precizăm natura și conținutul principalelor aptitudini și să prezentăm metodele cele mai adecvate pentru măsurarea lor.

Mihail Peteanu

PSIHOLOGIE TEORETICĂ

PSIHOLOGIE GENERALĂ

LORGE IRVING: *Superior Intellectual Ability (Abilitate intelectuală superioară)*. The Journ. of Heredity, XXXII. 1941. Pg. 205—208.

Autorul arată că noțiunea de „inteligentă“ diferă după punctul de vedere adoptat: biologic, statistic, educațional sau empiric. Cea mai justă definiție a inteligenței nu poate fi decât „operațională“, adică în funcție de numărul performanțelor reușite într'o serie standardizată, adică într'o serie de probleme și încercări despre a căror rezolvare presupunem că, în aceleași condițiuni de mediu, depinde de cantitatea așa numitului „intelect“. Fiindcă inteligența o determinăm prin reușita în probleme, nu trebuie să uităm niciodată că „problemele“ sunt situații de mediu și deci fragmente dintr'o cultură specifică și dintr'un nivel specific al acestei culturi. Testele de inteligență măsoară abilitatea unei persoane de a mânui aspectele mediului său, în termenii valorilor dominante ale acestui mediu în momentul examinării. Valoarea diagnosticării capacității intelectuale propriu zise va depinde de faptul că testul reprezintă un fragment din mediul subiectului, și orice abatere dela acest principiu invalidează interferența noastră asupra însușirii.

Dacă utilizăm o scară de inteligență bine standardizată, la vârste bine alese (mai ales între 6 și 15 ani), într'un mediu foarte omogen și la care testul este perfect adaptat, vom constata tendința subiecților de a realiza aproximativ același Coeficient de Inteligență la examinări succesive cu același test. Autorul, consecvent cu definiția „operațională“ a inteligenței, definește abilitatea intelectuală superioară ca o tendință de a obține de repetate ori aproximativ același C. I. înalt. Această tendință este în funcție de constituția genetică individuală. Știm prea puțin de „genele“ inteligenței superioare. Știm însă că nu poate fi vorba de o singură pereche de gene, ci că inteligența este determinată de o mulțime de gene, este multifactorială. Realizarea dispoziției genetice se face însă sub influența experiențelor, activităților și trebuințelor individuale. Performanța unui individ este în funcție de „genele“ lui, și de ceea ce aceste gene îl determină să facă. Dar chiar și cele mai înalte constituții genetice necesită un mediu favorabil, trebuiesc cultivate.

Societatea trebuie să selecționeze, să cultive și să utilizeze la locul potrivit „abilitățile superioare intelectuale“. Este inuman ca tot efortul educațional să se îndrepte spre deviații „inferiori“ ai inteligenței, lăsându-se să se distrugă deviații ei „superiori“.

Educația superiorilor dotați trebuie să înceapă cât mai de vreme: cel mai potrivit între 6 și 9 ani, la aceste vârste diagnosticul fiind mai sigur. Metodele de educație trebuiesc adaptate — după cum profesorii trebuiesc selecționați cu grijă deosebită. O segregare judicioasă și o bună educație îi va păzi pe acești copii înzestrați de a deveni snobi și megalomani. Ei vor

trebuie să învețe a înțelege că sunt datori să-și capitalizeze dotația pentru binele comunității, după cum comunitatea capitalizează un fragment de mediu pentru binele lor.

Nu trebuie să ne așteptăm ca fiecare superior dotat să devină un geniu: geniul cere în plus personalitate, atitudine și motivație. Dar desigur că din acest fragment de populație vor apare mult mai muți genii sau conducători sociali decât din oricare alt fragment, neselecționat.

Educarea dotaților nu încheie însă problematica lor. Poate o problemă tot atât de importantă — dacă nu mai importantă — este utilizarea celor înzestrați. Societatea nu știe să-și utilizeze resursele superioare. Ea utilizează valorile pentru activități pe care oricine le poate îndeplini, și le risipește astfel energia într'o muncă în care nu dau decât mici fragmente din potențialitățile lor. Societatea trebuie să învețe să utilizeze aceste combinații ferice biologico-sociale acolo unde e nevoie de însușiri rare, nu în locuri pe care, oricând le pot ocupa indivizi cu mult mai reduse abilități.

S. Cupcea

GEORGIADÉ, CONSTANTIN: Inima (Cordul) și Vieța Sufletească.
Analele de Psihologie. Volumul IX. 1942.

Problema tratată în acest articol se încadrează în problema mai largă a bazei biologice a vieții sufletești. Și dacă este astăzi, în general, răspândită cunoașterea dependenței vieții sufletești de funcționarea organismului, este tot atât de răspândită părerea că vieța sufletească e dependentă de morfologia și funcționarea sistemului nervos, dacă nu chiar numai de aceea a creierului. Dar această părere e greșită. Procesele psihice sunt prea complexe pentru a putea fi produsul unui singur centru chiar când acesta are perfecțiunea creierului. La generarea vieții psihice iau parte, în afară de creier, glandele endocrine, inima, etc. Cităm: Vieța noastră sufletească, se poate spune, este rezultanta finală a inter-solidarității și inter-activității tuturor funcțiunilor organice, sau, mai pe scurt, o sinteză biologică nouă a fiziologiei unitare a organismului". (pag. 77).

Reducând studiul la punctele lui esențiale putem scoate următoarele idei:

1. Necesitatea orientării psihologiei spre fiziologie pentru o mai completă înțelegere a fenomenelor psihice.

2. Cercetările de fiziologie și deci și cele de psihofiziologie să țină seama de punctul de vedere la care a ajuns psihologia teoretică și anume acela al întregului ca principiu explicativ. „...trebuie să amintim că psihologia de acum 6—7 decenii în explicarea vieții sufletești nu se conducea după un criteriu unitar, ci după unul parțial de sector. Fenomenele și conduitele psihice erau raportate la sectoarele organice cu care păreau să fie legate anatomic mai mult funcțiunile vieții sufletești. Astăzi punctul acesta de vedere începe să pară strămt și nu îndeajuns de întemeiat, deoarece numeroasele legături de comunicații, pe care sistemul nervos le stabilește între periferia organismului și creier, ca și numeroasele posturi de rețele din jurul organelor interne, dovedesc că mai toate activitățile psihice, începând dela cele mai elementare până la cele mai complexe, — procesiv vorbind — nu pot fi închise numai între pereții unui organ". (pag. 76).

3. Rolul pe care îl are inima în vieța sufletească. Lămurirea acesteia

probleme e făcută în spiritul celor spuse mai sus. Autorul caută să arate că vechea concepție după care ar exista o demarcație netă între aspectul intelectual, datorit creierului și cel afectiv datorit numai inimii, este greșită pentru două motive: 1. la nașterea vieții emotive iau parte pe lângă inimă și alte organe, de ex. glandele endocrine, centrii subcorticali talamici etc; 2. însăși funcționarea inimii nu este complet izolată de funcționarea altor organe, de ex. simpaticul sau parasimpaticul pot da inimii anumite stări care influențează apoi stările emotive.

Deși autorul arată că acest studiu este numai o parte dintr'un studiu mai mare asupra problemei și că în acest prim studiu se ocupă cu deosebire de aspectul istoric al problemei, credem că acestei părți, bazată cu deosebire pe literatură populară și filosofică și nu pe cercetări obiective de psihofiziologie, neaducând o prea mare lămurire a problemei, i se putea da o extindere mai mică.

Deasemenea autorul formulându-și cadrul teoretic al problemei și adoptându-l pe acela al întregului, în felul în care pune problema se oprește la jumătatea drumului. Căci dacă se poate vorbi de o influență a stărilor organice asupra fenomenelor psihice, se poate vorbi tot atât de întemeiat și de o influență a stărilor psihice asupra funcționării organismului. Și dacă vrem să vedem lucrurile prin prisma întregului, unitatea nu trebuie să o vedem numai în aspectul fiziologic pe de o parte și cel psihologic de alta, ci unitatea o formează organismul ale cărui două aspecte — fiziologicul și psihologicul — se găsesc în raport de condiționare reciprocă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Mariana Pulpaș

PSIHOLOGIE ANORMALĂ ȘI PATOLOGICĂ

IONAȘIU L., LUNGU C., MATEȘ E.: *Contribuțiuni la studiul factorilor ereditari în nevrozile traumatice de războiu*. Ardealul Medical, p. 215, Nr. 5. Mai 1944.

Pentru omul de știință sunt rare cazurile în care-și poate face diferitele experiențe, direct pe materialul uman, căci acesta nu poate fi sacrificat și supus variațiilor încercării de laborator, cum se face cu animalele.

Războiul, care-și poate permite orice sacrificiu, oferă cercetătorilor o serie de cazuri speciale, de cea mai mare importanță pentru studierea multor aspecte din viața umană, care, oricât ar fi de ingenioase metodele aplicate în studiul vieții altor specii de animale (insecte, șoareci, cobai, etc.), nu se lasă desvăluită, în întregime, prin simpla transpunere a concluziilor trase din studiul acelor specii, la explicarea manifestărilor vieții umane. Sunt necesare, deci, studii și direct asupra omului, cel puțin atunci când întâmplări nenorocite, și nedorite de nimeni (accidente în masă, epidemii, războaie, cutremure, etc.) produc apariții curioase și variate, care în desfășurarea normală a vieții nu se arată la față.

Unele din aceste apariții sunt și *nevrozile traumatice de războiu*. Ceeace este curios în apariția acestor turburări nevrotice este faptul că deși indivizii sunt puși cu toții în aceeași situație (de ex. un accident de tren, un obuz explozat în mijlocul unui grup de soldați, etc.), nu la toți se declanșează

aceste nevroze, iar la cei care apar nevrozele sunt foarte diferite ca manifestare clinică. Mai mult, unele nevroze se vindecă repede pe când altele cedează numai după un tratament îndelungat. Care să fie explicația acestor curiozități? Să fie ele datorite factorilor de mediu, sau celor ereditari? Unii pot răspunde că celor de mediu căci el (prin situația neobișnuită) a pus în desfășurare aceste manifestațiuni. Dar atunci, de ce nu fac toate persoanele atari turburări neuro-psihice și chiar cei ce le fac, de ce nu le exteriorizează în același fel? Răspunsul nu poate fi dat decât studiind structura ereditară a pacienților, care au suferit traumatisme însoțite de șocuri emotive puternice, care duc la formarea nevrozelor.

Studiul Dr-ilor Ionașcu, Lungu și Mateș, dela Spitalul de boli mintale din Sibiu, încearcă să aducă câteva contribuțiuni la studiul factorilor ereditari în producerea nevrozelor traumatice de războiu. În acest scop se cercetează antecedentele ereditare — printr'un chestionar adecvat — la 37 soldați, prezentând diverse forme de nevroze traumatice și la 100 de soldați cu paralizii organice periferice, lipsiți de turburări neuro-psihice, alcătuint grupă de control. Toți aceștia au fost internați la secția răniților de pe lângă Spitalul de mai sus și în majoritatea cazurilor au ajuns la nevroze din cauza exploziilor și îngropărilor de obuze.

Concluziile autorilor le redăm în întregime, în cele ce urmează:

„1. Dintre cele 37 cazuri de nevroze traumatice cercetate, un procent de 61,5 au prezentat o ereditate tarată, spre deosebire de grupul de control, format din răniți fără turburări psihice, la care procentul a fost numai de 8%. În favoarea unei inferiorități neuro-psicice ereditare mai pronunțate a primei grupe, pledând atât diferența mare dintre cele două categorii, cât și natura diferă a maladiilor, afecțiuni mintale și psihopatii de o parte, boli infecțioase și organice de alta. Acestora cu atât mai mult, cu cât un procent de 39,1 dintre cei țarați era cunoscuți în comunele respective anterior perioadei belice ca prezentând un ușor dezechilibru neuro-psihic.

2. Existența unui dezechilibru neuro-psihic dobândit, la un procent de 13,5 dintre nevroticii de războiu. Caracterul exogen al dezechilibrului fiind evidențiat atât prin lipsa oricărei faze ereditare, cât și prin faptul că anumite turburări ale caracterului au putut fi observate la acești indivizi imediat după boala sau traumatismul suferit.

3 Existența unui procent de 25 dintre cazuri, libere de orice fază ereditară sau dobândită, la care, conform tezei lui Guillaïn și Barré elementul predispozant nu putea fi atribuit decât unui contact mai îndelungat cu împrejurările nefavorabile ale vieții de războiu.

4. O ușoară predominanță a psihopațiilor față de bolnavii mintali (40,5 față de 21), întâlniți printre ascendenții și colaterali traumatizaților de războiu, ceea ce ar presupune fie un factor ereditar comun ambelor maladii, fie că așa după cum presupune Deshaies, ereditatea nu se transmite atât sub formă specifică a diferitelor psihoze sau nevroze, cât sub forma unei predispoziții morbide generale.

5. Existența unei ușoare corelații între țara ereditară și durata bolii, cazurile tarate ereditare având tendința la o durată mai lungă a fenomenelor morbide.

6. Existența unei ușoare corelații între forma bolii și tara ereditară cazurile cele mai tarate ereditar fiind acelea care prezentau forme neura-stenoide și depressive, în cele mai puțin tarate, stările confuzionale". (p. 217).

Mihail Peteanu

METODOLOGIE

ABRAHAMS SIR A.: Tests for athletic efficiency (*Teste de aptitudine athletică*). *The Lancet*, A Journal of British and Foreign Medicine Surgery, Obstetrics, Physiology, Chemistry, Pharmacology, Public Health, and News. Nr. 6049. August 5, 1939. London. p. 309—312.

Aptitudinea athletică nu este importantă numai pentru cei care-și fac o profesiune din atletism sau iau parte la diferite reuniuni sportive, ci ea se cere azi într'o serie de profesiuni, cum ar fi aviator, conducător de care de luptă, membrilor formațiunilor de șoc, etc., toate în legătură cu diversele misiuni grele pe care războiul le impune.

Evident, după cum nu toată lumea este la fel de inteligentă, tot astfel și din punct de vedere al aptitudinii atletice, indivizii diferă foarte mult între ei. Cine posedă și aplică metodele științifice cele mai obiective, acela își poate selecționa elementele cele mai capabile să ducă la bun sfârșit orice ordin dat. Alegerea la întâmplare, după fizionomie, nu este un criteriu just și sigur, șansele de greșeală fiind foarte mari.

Cu privire la mijloacele întrebuintate până acum de către aviația engleză, pentru selecționarea piloților și neajunsurile acestor metode, cât și prezentarea unor metode mai adecvate, Sir. A. Abrahams, medic la spitalul Westminster din Londra și membru onorar în Asociația internațională de atletism, ne prezintă o comunicare pe care a făcut-o într'o ședință a asociației medicilor londonezi.

Concluziile sale sunt următoarele:

1. Aptitudinea athletică este măsurată de obicei prin modificările survenite în circulația sanguină, în urma efortului sau altor factori care ar putea influența presiunea sanguină și ritmul bătăilor cardiace.

2. Testele în care se face referință la presiunea sanguină, pentru determinarea rezistenței indivizilor, sunt în cea mai mare măsură greșite și false, căci asupra modificărilor de presiune sanguină, influențează enorm stările emotive ale subiecților. Deci un individ bine dotat cu aptitudine athletică, dar mai emotiv, poate fi mai slab cotate decât altul indiferent ca stări afective, dar, în realitate mult mai neajutorat.

3. Până acum se luau în considerare modificările cardiace, care survin în timpul și din cauza unui efort oarecare. Autorul socoate, pe baza unor cercetări experimentale, că pentru stabilirea capacității atletice este mult mai important și se ajunge la rezultate cu mult mai obiective, dacă se cercetează timpul cât are nevoie cineva, ca, după un efort să-și restabilească complet, echilibrul circulator. Cu alte cuvinte acea persoană va avea aptitudinea respectivă în gradul cel mai mare, care va fi în stare să revină mai repede la ritmul normal al bătăilor cardiace, după un efort intens, dar de scurtă durată (20 secunde).

4. Pentru eforturile prelungite — testele de până acum — (suflarea într'un tub și menținerea cât mai mult a unei coloane de mercur la înălțimea de 40 mm., menținerea unei greutateți la anumită înălțime și într'un timp fixat, sărirea pe loc în înălțime, ridicarea și lăsarea brațelor, aplecarea trunchiului, pedalarea pe loc a unei biciclete, etc.), sunt impracticabile. Pentru atari măsurări, autorul întrebuițează o metodă care i se pare cea mai satisfăcătoare: pune subiecții să fugă distanțe diferite și măsoară timpul necesar ca aceștia să reîntre în ritmul cardiac normal.

Deși scurtă comunicarea medicului Abrahams, aduce sugestii interesante, care la noi ar putea fi folosite profesorilor de gimnastică și celor ce se ocupă cu selecționarea aviatorilor și a persoanelor necesare a fi supuse unor eforturi grele și pline de risc.

Mihail Peteanu

ȘTIINȚE INRUDITE

Dr. ARRIL-BLACHETTE, JEAN: *L'homme devant la Médecine*. Paris. Plon. 1939.

„*L'homme devant la Médecine*“ poate fi privită cu drept cuvânt ca opera unui pioner al medicinei noi, cu tendință evident antiorganicistă și antimaterialistă. Autorul este unul din acei gânditori și îndrumători spirituali ai medicinei, cari susțin nevoia renovării și reconstrucției din temelii a întregii problematice a medicinei. Tot ceea ce deșvoltă în această operă — asemănătoare întrucâtva cu a lui Alexis Carrel — dovedește că medicina și-a găsit în zilele noastre un fecund izvor de progres în științele spirituale, ale căror principii și metodologie tinde să le adopte tot mai mult — lucru perfect ilustrat în această operă.

Acest proces de evoluție poate deștepta un protest violent în lumea medicală, care trăește sub dominația altor obișnuințe și altei rutine. Orice medic s'ar putea întreba nedumerit ori revoltat: De ce spiritualizare și în medicină? Tezele acestei lucrări dau răspunsul.

În câmpul vast, de continuă experimentare, al practicianului, Arii-Blachette s'a lovit, cum mărturisește el însuși, de nevoia și greutatețile de a remania unele din noțiunile impuse de cultura științifică, și mai ales de greutatea de a adapta măsurile medicale individualității pacientului. De aici tendința cea mai personală din această lucrare: tendința de a proclama din nou unele fapte pe cari disciplina științifică le-a redus la rangul de fapte ne semnificative, fapte cari duc totuși adesea la vindecare. Între acestea el consideră mai ales forțele spirituale, morale, energiile imponderabile, psihologice, cari nu au loc în nici un sistem încă.

Știința materialistă a aservit, se pare, așa de mult spiritele că ascultarea exclusivă de perceptele ei devine, în secolul nostru, cea mai rea și insuportabilă dintre sclăvii. Ea a pus mâna pe om ca pe o pradă. Dar știința nu l-a putut asimila nici să-l înglobeze în toate aspectele sale. Ar fi fost destul de naiv să fi vrut să închidă legile organelor sale, funcțiilor sale și spiritului său, într'un *determinism totdeauna identic* sieși și totdeauna previzibil. Corpul uman este astfel conceput, spune autorul, că nici o re-

gulă imuabilă nu aservește celulele sale sau creerul său. El înduplecă și îndoiaie cu ajutorul facultăților sale de adaptare influențele fizice, chimice sau microbiene cele mai imperioase. Cu instinctul sau cu imaginația sa, cu voința sau cu inima sa, el înfrânge obstacolele pe care le întâlnește în drumul devenirii sale. „Am fost aduși adesea să părăsim abstracțiunile metodei pentru un teren mai real, mai mișcător, ca să descoperim cel mai bun mijloc de a cunoaște și vindeca“ (pg. 2).

Aceasta este mărturisirea practicianului, care simte nevoia să privească adesea și dincolo de datele fiziologiei, chimiei și anatomiei, spre domeniul influențelor psihologiei, morale. El accentuează că datele atelor 3 științe sunt prea modeste, spre a ne putea mărgini la ele. Știința, aplicată cunoașterii omului, a recompensat prea puțin eforturile. *Nici aspectele organice nici cele mintale nu sunt încă cunoscute în întregime*, susține Arri-Blachette. Inșă „*medicina nu are de așteptat până ce problema spiritului, sufletului sau energiei vitale vor fi rezolvate. Ea trebuie să țină cont și de elemente imponderabile și necunoscibile, fie ele și spirituale, de vreme ce-s susceptibile să vindece individual*“ (p. 3).

Există vindecări cari oferă exemple cotidiene despre energiile sufletului, de iradiațiile gândirii, de influența principiului spiritual asupra activității organelor. Instinctul, caracterul, sentimentul plăcerii, imaginația, în treg universul nostru mintal intervin sub acelaș titlu cu greșelile noastre alimentare, mediul, imprudențele noastre și ereditatea noastră în determinismul holilor. „Chiar în infecții, agentul microbial ține cont de predispozițiile noastre. El va fi neutru sau virulent, se va instala ca stăpân sau va fi neglijabil, după puterea forțelor, pe cari le adăpostim. Câteodată trebuie să căutăm rațiunea ultimă a puterii noastre de opoziție, a imunității noastre, în conștiința noastră și în activitatea noastră interioară“ (p. 4).

Una din tezele principale ale lucrării este *interpenetrația intimă a fenomenelor psihice și funcțiilor organice*. Azi pare posibil să realizăm prin asociații psihofiziologice sau prin educația anumitor facultăți o modificare a sângelui sau umorilor. Se reușește să se provoace o anumită imunitate față de unele infecții și să creem în om elementele rezistenței organice. Arri-Blachette a acordat acestor fapte importanța ce le revine. El le consideră printre cauzele celor mai multe din holi sau cu mare influență în mecanismul instalării lor în corpul uman. Accentuarea acestor factori extra-fiziologici și extrachimici este probabilă pentru medic, fiindcă îl ajută să-și înfățișeze omul în toată întinderea aspectelor sale. „Este necesar să se studieze, spune el și *complexitatea spiritului său sub acelaș titlu cu complexitatea țesuturilor sale, umorilor sale și funcțiilor sale*. El nu poate neglija toate forțele necunoscute de dragul celor măsurabile; nu putem neglija nimic din elementele dinamice, din influențele, pe cari le suferă sau le emite, nimic din faptul că trăește acționează, gândește și crede, sau din faptul că el este cu voe ori fără voe, amestecat într'un mediu (p. 6).

Aceste considerații l-au îndemnat pe autor să acorde un loc important temperamentului individual și faptelor psihologice, și să combată *energie tendința medicinei de a se încăpățina într'un organicism prea absolut*, care admite exclusiv existența holilor organice. După autor, nu există nici o boală infecțioasă, organică sau funcțională, care să nu introducă un ele-

ment nou în emotivitatea și inima bolnavului, în morala sau în concepțiile sale mintale. De aceea a și încercat să definească aspectul individual al acestui aport psihologic, după forma bolii și gradul infecției. („Existența influențelor cari intervin spre a modifica acțiunea serurilor, este neîndoelnică și ele trebuie căutate nu în organe, ori țesuturi, ci în spirit“).

Sensițiile, ideile intelectuale și imaginile au fost studiate din punctul de vedere al răsunetului lor organic sau al posibilităților lor terapeutice, cu reacțiunile, cari se degajează din mediu sau viața socială. Răsunetul lor afectiv s'a dovedit experimental a fi foarte bogat în efecte asupra organelor și funcțiilor noastre. Asociațiile psihofiziologice au fost folosite spre a materializa, prin experiențe, ceea ce examinarea bolnavului sugerase deja observatorilor. Rezumatul practic al acestor experiențe este următorul: la un câne se poate provoca salivația prin sunetul unui clopoțel; somnul, prin simpla vedere a unei seringi sau a experimentatorului, asociind imaginea seringii sau a operatorului de a produce aceste efecte. (Platanov, Metalnicof, Crylof). Așa prin multiple asociații s'au putut provoca efecte fiziologice asupra sângelui (țesut care nu are decât indirect relații cu sistemul nervos). S'a modificat puterea ce au unele seruri de a distruge sau disolva globulele roșii. S'a declanșat experimental o adevărată mobilizare a globulelor albe, în vederea apărării organismului. Problema obscură a imunității a fost elucidată astfel de Pavlov și Platanof. S'a ilustrat rolul ce incumbă, printre factorii de rezistență organică asociațiilor (determinanți psihologici) ce se deslănțuiesc în mod continuu în inconștientul sau conștientul nostru, în cursul evoluției spirituale.

Noi regăsim, ilustrate experimental, condițiile pe cari ni le arată cotidian observația clinică în ce privește rolul stării psihologice în formarea imunității noastre. Noi întrevădem că multe din boli, multe paroxisme și crize organice, sunt determinate prin influența asociațiilor mai mult ori mai puțin complexe. O schimbare de mediu, climat, anturaj, este de ajuns spre a le vindeca. Dacă asociațiile nu intervin direct asupra cauzei esențiale a bolii (microbiene, organice sau mecanice), ele pot, prin crearea de reflexe condiționale, să facă să activeze mecanismul apărării individuale, concurând astfel la vindecare.

Toate forțele imponderabile, emanate din elemente subiective (asociații, stări de conștiință ori afective) acționează asupra organismului nostru prin intermediul sistemului nervos. Grație lui, agenții fizici și chimici imprimă asupra noastră acțiunea lor. Această influență s'a demonstrat la organismele inferioare, la cari imprimarea experimentală a centrilor aduce o diminuare aproape totală a mecanismului apărării împotriva atacului contra agenților patogeni. Natural, nu numai factorii dobândiți, ci și cei ereditari (caracterele înăscute ale sistemului nervos, au rol în crearea imunității noastre. Dar și imunitatea înăscută și cea dobândită sunt sub dependența centrilor nervoși, a calităților lor ancestrale sau celor dobândite (personale) prin reflexe condiționale. Formula opoziției și rezistenței noastre la distrugere este făcută din aspectele variate ale imunității înăscute sau dobândite.

Printre cauzele personale ale imunităților dobândite, educația și obișnuința par a juca un rol considerabil. Amândouă au o influență preponde-

rentă asupra calității sistemului nostru nervos. Ele sunt deasemeni cele două căi, pe cari se provoacă un mecanism de prezervare.

A.-Blachette spune: „Până azi aveam o idee destul de confuză despre puterea voinței noastre și sistemului nostru nervos asupra diverselor funcții ale organismului. Gândiam că activitatea viscerelor, ciclul secreției și evoluției umorilor, cari se sustrăgeau conștiinței, scapă deasemeni oricărei direcții voluntare“. Trebuie să revizuiim aceste precepte, spune Arrii-Blachette, în lumina faptelor noi, de vreme ce voința și sistemul nervos au influență demonstrată asupra circulației sângelui. Sub influența atenției susținute se modifică bolile de inimă, aritmiile de ordin funcțional. „Concentrarea atenției voluntare, prin educație și obișnuință, este capabilă să producă asupra organismului efecte, din cari se pot trage concluzii terapeutice, destul de importante spre a revoluționa metodele noastre actuale“. (186). Un exemplu ne oferă secta Yogha, care a obținut mișcări și atitudini imposibile de realizat în mod comun, reușind să pună mușchii și organele în serviciul spiritului. Prin educația activității conștiente s'a ajuns la o disciplină mentală, ce face din puterea voluntară marele regulator de ordin fiziologic și psihologic. Sfera intelectuală și emotivă sunt supuse unui ideal determinat. Aceste exemple lasă să întrevădem consecințele ce pot fi derivate din aplicarea sistematică a voinței în vederea și prezervarea individului. Educația și obișnuința impusă activității psihologice (?) este susceptibilă să modifice concepția noastră actuală despre patologie cât și principiile noastre de vindecare. Educația de până acum a incitat spiritul nostru la exteriorizare, la căutarea de mijloace ingenioase pentru a domina mediul exterior. Prin o mișcare de concentrare inversă, de repliere în sine, s'ar putea stabili o priză a spiritului asupra fenomenelor intime ale funcțiunilor noastre, „on pourra donner à l'esprit la maîtrise de nos organes“. (p. 190). „N'hésitons pas à diriger l'activité que nous déployons à guérir l'être humaine, vers son véritable aspect et vers son vrai visage“, indiferenți de problema preeminenței forțelor spirituale, de vreme ce arta de a vindeca este departe de a fi problemă metafizică.

Pătrunderea clinicienilor în intimitatea țesuturilor, analiza sângelui și serului, aparatele de precizie și metodele grafice au permis să realizăm vindecarea aproape experimentală a unor boli ca sifilisul, anemia, paludismul, anumite boli ale globulelor albe. Studiul experimental al organelor sau funcțiilor a înlesnit practica unor tratamente raționale (ca pentru hipertensiune, bolile inimii, ficatului, stomacului și intestinului). Dispunem de o cură specifică ori preventivă pentru infecția difterică, tifoidă, anumite meningite sau tetanos. Dispunem de seruri și vaccinuri contra unui mare număr de microbi. Bolile diatezice și reumatice au putut fi vindecate prin reînnoirea unor agenți fizici uitați.

Pretutindeni, omul de știință a folosit cunoscutul și ponderabilul, cât și necunoscutul și imponderabilul. Unele elemente, substanțe sau agenți, de cari ne servim, rămân încă misterioși. Abia știm ceva de felul cum agenții fizici, medicamentele sau apele termale acționează asupra corpului uman. Însă, plecând dela elemente nedefinite, s'au obținut, totuși, efecte constante științifice, folositoare sănătății omului.

Trebuie să recunoaștem împreună, cu autorul, că faptele spirituale au

fcst deasemeni folosite, conștient sau inconștient, la vindecarea bolilor, mai ales a turburărilor mintale și a desechilibrațiilor. *In toate timpurile s'a recunoscut acțiunea terapeutică a imponderabililor psihologici.* Fiecare medic a putut-o observa (A.-B.) în sfera sa. Psihoterapia și mai recent psihanaliza s'au născut din aplicarea elementelor psihologiei clasice sau ale studiului practic al unui sistem mai ortodox al inconștientului. Ele răsfrâng interesul pentru fenomenele universului mintal și pentru forțele spirituale. Rezultatele, sigur, pot fi discutate ori interpretate diferit, dar „sunt o rațiune de a persevera pe această cale, cercetând toate sferile activității spiritului. Turburările viscerale ale dispepticilor, palpitațiile cardiacilor, au, probabil adeseori, geneza lor în altă parte decât în acele organe. „Drogurile și medicamentele nu pot fi deajuns spre a le vindeca. *Psihohterapia merită cu atât mai mult să fie reînviată, cu cât ideile recente par a fi demonstrat că nici o acțiunea nu-i valabilă decât prin sistemul nervos, nici o putere nu-i mai intensă, nici o putere nu-i mai dominatoare*“ (p. 195).

Savanții și medicii au explorat, spre a ridica individul, toate domeniile științei. Totuși, privind de aproape rezultatele (A.-B.) deși importante, sunt încă imperfecte. Concluziile terapeutice esențiale rămân încă de tras. Trebuie dată o soluție plăgilor sociale: *cancerul, tuberculoza și infecțiile sângelui.* Apoi afecțiunilor cardiace, pulmonare, hepatice, renale și cele mintale. *Munca inexorabilă a acestor boli se efectuează fără să poată interveni medicul, adeseori — se exprimă A.-Blachette.*

(Unele din acest boli sunt infecții, cărora le știm cultiva germenii în laboratoare. Altele sunt turburări, cărora le știm cauza. Unii indivizi sunt atinși grav de boli benigne, alții mor din lipsă de adaptare).

Nu s'a neglijat de loc studiul agenților capabili să determine boli. S'a neglijat, însă, studiul terenului. (Omul nu este familiar în toate organele lui, în funcțiile lui și evoluția lui embrionară, dar nu-l cunoaștem din p. d. v. al eredității, terenului).

Noi ne-am bazat, spre a stabili terapeutică noastră, numai pe proprietățile fizice, chimice sau biologice ale corpurilor cunoscute și necunoscute. Se pare, în lumina faptelor recente, că-i potrivit să înfățișăm vindecarea celor mai multe boli sub un unghi de vedere nou: *Trebuie să ne preocupăm mai întâi de acțiunea selectivă a agenților vindecării asupra anumitor organe ca sistemul nervos.* Substanțele medicamentoase nu au nici o valoare absolută în sine înșile. Ele nu pot fi considerate, reținute ori judecate, *decât prin răsunetul ce-s în stare să introducă în corpul uman*“ (p. 198). Calitatea de electivitate a unui ser nu ține numai de bogăția în anticorpi sau antitoxine. Pentruca vindecarea să fie absolută, este necesar ca excitația să fie în stare să declanșeze mecanismul complex al imunității, (acționând prin reflexele condiționale, prin diferite asociații). Legăturile între medicament și cele mai bune condiții psihologice sunt utile totdeauna, în acest mecanism, uneori chiar indispensabile. (Numai când energia biologică sau chimică a medicamentului este suficientă prin sine însăși, le putem neglija, putem trece peste ele, cum este în serurile specifice). Aceasta înseamnă, că, practic, trebuie să ne concentrăm toată atenția asupra centrilor noștri superiori, cari par a deține *secretul imunității noastre, șansele noastre de vindecare.* Natural, și între ei există elemente neglijabile sub raportul

contribuției lor la rezistența noastră organică: așa-s toți factorii lipsiți de colorit afectiv, factorii personalității noastre superficiale. În schimb sunt importanți factorii personalității noastre profunde: instinctele, credințele noastre, tendințele noastre, caracterul nostru și voința noastră. Acestea conștituiesc izvoarele energiilor celor mai imperative. Concluziile terapeutice ce rămân încă de tras trebuie să țină cont de aceste fapte — a căror formulare reprezintă teza principală a lucrării.

Medicii nu ignorează preeminența centrilor nervoși în legătură cu direcția și sensul facultăților noastre de adaptare. Însă acceptarea ei teoretică nu-i deajuns, susține Arrii-Blachette. Trebuie ca cercetările științifice ale viitorului să ia altă direcție. Acțiunea ce avem de exercitat asupra centrilor nervoși nu se poate mărgini la cea folosită azi — acțiune pur tonică sau sedativă; cu efect activant sau inhibitiv asupra schimburilor. „Exemplul serurilor și agenților specifici trebuie reținut ca o posibilitate, pentru noi, de a găsi în toate infecțiile, și bolile în general, o substanță sau un ansamblu de agenți capabili să deștepte, în mod electiv, mijloacele de apărare, momentan obnubilate prin boală. Numai așa se pot trece barierele contra artei de a vindeca ridicate de către variabilitatea individuală“. (p. 201).

Să căutăm, înainte de toate, contra manifestărilor morbide elementele chimice, psihologice sau biologice, cari exercită asupra sistemului nervos și imunității această acțiune electivă. Se poate ajunge prin mijloace variate, potrivit constituțiilor individuale, să exaltăm sau să stupefiiem facultățile adaptative. Unii reacționează mai bine la influențele mintale. La alții, acțiunea mai materială aduce vindecarea. Dar, totdeauna, *atingând prin o excitație potrivită punctul crucial, sediul rezistenței noastre, suntem capabili să unificăm multiplele constituții într'o reacțiune comună și practic uniformă*.

Spre deosebire de infecția difterică, la originea altor boli organice sau funcționale există agenți și cauze ce trebuie determinate și aprofundate. Numai experimentarea clinică va permite să găsim elementul capabil de a produce o revoluție celulară, suficientă spre a neutraliza efectul lor. Acel agent poate fi chimic, biologic sau cuprins în spiritul nostru.

Marea greutate este de a găsi combinația de atomi materjali sau spiritali, destul de armonioasă spre a provoca *autoapărarea organică până la punctul de a anihila dintr'odată orice proces morbid*. „Dar ar fi greșit să căutăm această combinație în altă parte decât în omul însăși. Pentru a vindeca omul, trebuie mai întâi să știm că el posedă în celulele și inteligența sa *toate atributele utile apărării sale*. Rolul nostru, care nu-i totdeauna ușor, este să-i alegem, în toate cazurile, mijlocul cel mai ușor de exercitat, în vederea vindecării sale, posibilitățile sale de ființă vie“ (p. 202).

Am amintit că teza fundamentală a lucrării este aceea despre necesitatea renovării medicinei. Ea impune câteva concluzii, cari interesează atât pe medic cât și pe bolnav:

①. În ceea ce privește *medicul, educația lui tehnică trebuie* în mod obligator să se întindă și asupra studiului spiritului și diverselor determinante ale activității omului. Asta ar avea rezultatul de a înlesni indispensabilă adoptare a datelor științifice la realitatea individuală și ar permite, fără dificultăți și experiențe desastroase, de a concepe mai bine originea

anumitor turburări organice și de a descoperi mai ușor cei mai buni agenți ai vindecării.

② Educația științifică trebuie, însfârșit, să fie completată prin o disciplină paralelă, comandată de importanța valorilor morale, a factorilor personali, cari activează acțiunea substanțelor fizice, chimice sau biologice.

Toți medicii știu că pentru a aplica omului principiile, cu cari i-a îmbibat educația lui tehnică, este necesară o lungă adaptare. „Transpunerea percepțelor științifice pe plan individual este partea cea mai deficilă în această adaptare“. Ea cere o gimnastică a spiritului și calități de discernământ, pentru aprecierea factorului dominant în fiecare personalitate (factorul asupra căruia să acționeze în vederea rezultatului). Când ne gândim la imposibilitățile necunoscute, calitățile materiale, ce ne revelează fiecăre constitutie, pare că a ști să descurci principiul fiecărei rezistențe, constituie baza fundamentală a oricărei victorii terapeutice (A-Blachette).

„Cheia acestui element vital original este, adesea, în fondul psihologic, în activitățile sociale, morale ori estetice“. De aceea medicul trebuie să se miște în voe în diversele aparențe și manifestări psihologice (fie sfera intelectuală, fie cea afectivă). Cunoașterea profundă a turburărilor spiritului trebuie să completeze datele precise ale fiziologiei. Practica constantă a afecțiunilor exclusiv de un fel sau de alt fel, nu trebuie să-l unilateralizeze, și să-l facă să vadă numai organicul ori numai spiritul. „Aceasta l-ar desarma în fața problemei individuale“. Experiența clinică arată că doctorul „nu se poate mulțumi să distribue numai formule, spre a înțelege și vindeca. El trebuie să depășiască percepțele unei terapeutici de grup morbid sau de clasă patogenă. Este imposibil să concepem că, făcând aceasta, rolul său este terminat“. Deasemeni a lăsa la inițiativă personală grija de a utiliza datele unei observații fragmentare este deajuns de hazardat pentru colectivitate. Medicul are dreptul de a fi lămurit mai complet prin educație tehnică (mai realistă și mai puțin dogmatică) asupra aspectelor problemei umane și a problemei individuale (A-Blachette).

Este regretabil și adesea desastroos (AB) că metodele didactice au încurajat o sciziune aproape completă între corp și spirit, permițând specialiștilor să se izoleze în sfere separate. Intinderea materiei nu-i o justificare fericită. De aceea trebuie preparat medicul pentru cunoașterea turburărilor organelor și funcțiilor deopotrivă pentru înțelegerea turburărilor intelectuale, ale tendințelor instinctive, ale motivelor esențiale, ale activității lumii interioare și exterioare. Practicianul nu trebuie să fie desarmat, când este vorba de holi, a căror origine rezidă în peripețiile vieții mintale sau viciile organizării sociale. „O educație psihiatrică tot atât de completă, cât și cea rezervată specialiștilor, este singura manieră de a lupta cu eficacitate contra gustului moderat ce are el pentru mobilurile și determinantele, cari sunt de alt ordin decât cel fizic, chimic ori biologic. Numai așa poate să ajute în toate turburările morbide (fie datorite microbilor, fie anomaliilor organelor, fie ale instinctelor, fie lipsei de armonie între mediul interior și exterior).

După A.-B., orientarea activității exterioare este tot atât de importantă pentru sănătatea omului cât și peripețiile activității interioare. Prin o educație potrivită, medicul trebuie îndemnat să „urmărească individul în lumea,

unde el aplică tendințele sale naturale, instinctive, unde el suferă legea ori disciplina grupului. Omul în relațiile sale sociale, nu poate fi singura specialitate a cercetătorului social ori economistului. Orice sferă a activității lui trebuie cercetată de medic, fiindcă mobilurile ce concurează la clădirea temperamentului personal sunt numeroase.

În concluzie, „Educația viitorului medic trebuie, în definitiv, să-i permită să caracterizeze omul și boala după fizionomiile lor individuale“. El trebuie să se disocieze de principiile și formulele fizicienilor, chimiștilor și biologilor spre a nu vedea decât adevărul și realitatea în întregimea ei; trebuie să-și dea socoteala că doctrina nu se poate lipsi de ființa vie. „A fi medic înseamnă a dori această cultură tehnică, această știință completă despre om, care singură permite să-l ajute, când el slăbește“. A fi medic înseamnă a descoperi caracterul esențial, detaliul capital, pe care se bazează armonia și echilibrul fiecărei organizații. Aceasta înseamnă a ști că forța științei, unită cu voința omului, asociată cu toate energiile fluidice, de cari este îmbibată atmosfera noastră umană, are putere suficientă, spre a face, foarte adesea, să dea îndărăt boala și moartea (p. 227). Asemenea succes constituie titlul de glorie și satisfacția medicului de a avea prilejul să ajute pe semen să-și împlinească ciclul său uman.

O teză originală, alături de cele expuse până aici, este opoziția puternică împotriva specializării și specialismului modern din medicină, opoziție ce constituie baza pentru ceea ce A-Blachette numește „*Reconstruction d'une médecine de l'homme et de l'individu*“. El încearcă — și preconizează — îndrumarea ei spre o fază de apreciere mai totală a individului, de înțelegere nouă, configurațională, am spune, a sensului adevărat al corpului său, al spiritului său și sufletului său. A-Blachette vede în respectul personalității individuale netrunchiate nu numai mijlocul de a salva civilizația — pentru care specialistul modern este un pericol eminent — ci totodată calea cea mai eficace pentru a vindeca omul ori a-l ridica. Înțelegerea configurațională medicală, reprezentată de A.-B. contrariază în totul și în toate privințele materialismul științific de azi, care a sfârșit într'un malthusianism plin de erori și un dispreț deajuns de general al individului. De aici derivă îndreptarea ei spre științele spirituale și tot de aici derivă accentuarea până la saturație a importanței acelor factori, pe cari i-a relevat studiul psihologic al omului. Acei factori sunt o parte importantă din toți cei ce ajută pe medic să ridice pe om din aberațiile lui fizice și mintale; sunt partea care ne-a scăpat, cât timp personalitatea a fost închisă în limitele înguste ale formulelor fizicienilor, chimiștilor ori biologilor.

Fără îndoială, medicina și-a găsit un izvor fecund de progres în științele spirituale — tot cuprinsul lucrării făcând această dovadă. Psihologia a găsit și ea, în evoluția ei, odată, asemenea izvor: când s'a îndreptat spre biologia lui Darwin, prin orientarea ce i-a dat Galton, Thorndike, Jennings etc. Rezultatele strălucite ale acestei orientări găsesc puține puncte de comparație. Un punct este, desigur, efectul de mari proporții, suferit de medicină în ultimele două decenii, de când ea se înalță spre psihologie, filosofie și sociologie.

G. Oancea Ursu.

NOTE ȘI INFORMAȚII

IONEL PITARIU (1905—1944). În ziua de 21 Iulie a. c. s'a stins din viață, în urma unui accident, profesorul de filosofie *Ionel Pîțariu*, dela Liceul „Aurel Vlaicu“ din Orăștie, elev al Școlii psihologice dela Cluj.

Născut în anul 1905 din țărani plugari și minieri, în Certejul Superior, jud. Hunedoara, a terminat liceul la Deva și și-a luat licența în psihologie la Universitatea din Cluj. Stăruitor și harnic, a continuat să se preocupe de problemele de psihologie experimentală, alături de activitatea sa dascălească. Rezultatul muncii sale s'a concretizat în câteva articole de specialitate, publicate, în parte, în revista noastră și în lucrarea sa asupra aptitudinii matematice, pe care o pregătea ca teză de doctorat.

Regretăm dispariția lui din rândurile noastre, pentru că am pierdut un sincer animator și un cercetător entuziast, care putea să aducă reale foloase în domeniul psihologiei experimentale.

ULTIMUL CONGRES ȘTIINȚIFIC INTERNAȚIONAL

— *Congresul de Genetică dela Edinburgh* —

Al șaptelea Congres Internațional de Genetică s'a deschis la 23 August 1939 la Edinburgh, într'o atmosferă prevestitoare a marelui războiu. Dintre delegațiile științifice anunțate numai o parte s'au prezentat, datorită nesigurantei situației internaționale, iar dintre cele prezente s'au retras înainte de terminarea lucrărilor delegațiile rusă, suedeză, elvețiană, germană și maghiară. O mare parte din delegații americani, care au rămas până la închiderea congresului, nu s'au mai putut întoarce în America decât după mai multe săptămâni, din cauza operațiunilor militare care au început în acest timp, câțiva pierind chiar în Ocean cu ocazia scufundării vaporului Athenia.

Totuși problemele discutate au prezentat un interes deosebit. Le vom aminti în treacăt, stăruind mai mult asupra acelor care interesează în deosebi psihologia, psihopatologia și reformele sociale.

O secție întreagă, a fost preocupată de *metodele statistice în genetica umană*, prezentând rapoarte: R. A. Fisher (Londra), Haldane (Londra), Gini (Roma), Dahlberg (Upsala), Hogben (Aberdeen). Această secție a cerut — ca o concluzie a dezbaterilor — ca studiul statisticii să fie făcut în facultăți în strânsă legătură cu studiul geneticii practice, iar metodele statistice elementare (corelații, metode de determinare a validității) să fie introduse în școala secundară, în cadrul cursurilor obicinuite de matematici.

În domeniul *patologiei somatice umane*, au prezentat studii mai importante următorii: Lundholm-Suedia (anemia hipocromă); Murphy-Philadelphia (Malformațiunile congenitale ale copilului); B. Burks-S. U. (Linkage între culoarea părului și deficiența numărului dinților); Howard și Huskins-Montreal (cancerul mamar); Macklin-Canada (Tumorile la gemeni umani). *Asupra grupelor sanguine* au prezentat rapoarte Friedenreich-Copenhaga, Taylor-Londra, Gates-Londra și Finney-Harpenden.

Deosebit de interesante au fost rapoartele privitoare la *înseminarea artificială la animale* prezentate de Anderson-Kenya, Bonadonna-Milano, Phillips-S. U., Teodoreanu-București, Edwards și Walton-Cambridge.

În domeniul *patologiei mintale* cele mai importante contribuții au fost următoarele:

Munro și Penrose (Colchester) au arătat că fenilketonuria (o turburare a metabolismului fenilalaninei asociată cu debilitate mintală profundă) se comportă ca un caracter simplu recesiv, având oarecare legătură cu grupa de sânge ABO.

Penrose arată că există o bază ereditară pentru imbecilitatea mongolică, în familiile acestora frecvența debilității mintale fiind de zece ori mai mare decât în familiile neselecționate. Vârsta mamei este un factor important în producerea mongolismului, dar nu acționează fără o componentă ereditară.

Sanders (Haga) descrie o familie în care 16 persoane au prezentat Boala lui Pick (demență presenilă bazată pe o atrofie corticală circumscrișă), cu o modalitate ereditară dominantă.

Fraser Roberts (Bristol) arată că există o diferență genetică între debilitatea mintală ușoară și cea profundă. Debilitatea mintală ușoară reprezintă o parte din curba de variabilitate a inteligenței, și în consecință va fi datorită, ca și inteligența, unei eredități multifactoriale. Debilitatea mintală profundă, deși poate fi și exogenă, este de obicei ereditară. Însă ea poate fi datorită unor determinațiuni genetice diferite, fiecare din gene determinând numai un număr mic din cazuri. Unele gene afectează și alte sisteme corporale, altele determină o sensibilitate a sistemului nervos față de agenți patogeni care, în mod normal, nu-i influențează evoluția.

Henderson (Edimburg) arată raportul dintre ereditate și mediu în determinarea bolilor mintale. Acceptă o eugenie (și o sterilizare) moderată, a cazurilor bine selecționate. Crede însă că sistemul radical de sterilizare din Germania nu permite stabilirea unui diagnostic și a unei încercări terapeutice precoce.

Kallmann (New York), ale cărui studii asupra eredității schizofreniei sunt de o valoare excepțională, arată că această boală se transmite cu o modalitate simplă recesivă. Factorul patologic însă nu se exteriorizează totdeauna, chiar în stare homozigotă (ss), așa încât mediul poate determina care dintre purtătorii factorului va fi și care nu va fi bolnav.

În cursul Congresului, Watson Davies, editor al Science Service-ului, a pus următoarea întrebare celor mai iluștri reprezentanți ai biologiei: „Cum poate fi ameliorată în modul cel mai eficace populația lumii din punct de vedere genetic?” Această întrebare a dat naștere unui „Manifest al genetiștiilor” redactat de Crew (Președintele Congresului), Haldane, Harland, Hobgen, Huxley, Needham și Muller și semnat apoi de cei mai mulți membri ai Congresului. Redăm aci acest interesant document științific:

„Întrebarea pusă ridică probleme mult mai vaste decât cele numai biologice, probleme pe care biologul le întâlnește obligator, îndată ce încearcă să-și aplice în practică principiile câmpului său special de preocupări. Căci ameliorarea genetică efectivă a omenirii depinde de schimbări mari în condițiile sociale și schimbări corelative în atitudinile umane. În primul

rând, nu poate exista o bază validă de a judeca și a compara valoarea intrinsecă a diferiților indivizi fără condiții sociale și economice care să asigure oportunități aproximativ egale pentru toți membrii societății și nu să-i clasifice dela naștere în caste cu privilegii profund diferite.

„A doua mare piedecă a ameliorării genetice zace în condițiile economice și politice care nutresc antagonismul dintre diferitele popoare, națiuni și „rase“. Indepărtarea prejudecății rasiste și a doctrinei neștiințifice că genele bune sau rele sunt monopolul unor popoare speciale sau ale persoanelor cu o anumită conformație a feței, nu va fi posibilă înainte de a fi eliminate condițiile care prepară războiul și exploatarea economică. Aceasta cere oarecare formă de federalizare a întregii lumi, bazată pe interesele comune ale tuturor popoarelor.

„In al treilea rând, nu putem spera ca nașterea copiilor să fie influențată activ de către considerațiuni asupra valorii biologice a generației viitoare, până când părinții în general nu vor avea o siguranță economică și până când nu s'au extins ajutoarele adecvate economice, medicale, educaționale, etc., pentru fiecare copil în plus, în așa fel că a avea mai mulți copii să nu reprezinte o suprasarcină pentru nici unul. Cum femeia este în special afectată de sarcină și de creșterea copilului, ei trebuie să i se dea o protecție specială pentru a o asigura că greutățile ei de reproducere nu distrug prea mult oportunitățile ei de participare la viața și munca comunității. Aceste obiective nu pot fi realizate până când producția nu va fi organizată în primul rând pentru beneficiul consumatorului și al lucrătorului, până când condițiunile întreprinderii nu vor fi adaptate necesităților părinților și în special acelor ale mamei, și până când locuințele, orașele și serviciile comunității nu vor fi reformate având ca unul din principalele lor obiective binele copilului.

„A patra condiție preliminară a ameliorării genetice efective este legalizarea, diseminarea, dezvoltarea științifică a metodelor eficiente de control al nașterilor, privind toate stadiile procesului reproductiv. Paralel cu aceasta va trebui dezvoltată conștiința socială și simțul de răspundere în ceea ce privește producerea de copii, dar acestea nu putem spera să fie eficiente până când condițiile economice și sociale preliminare menționate nu vor fi prezente și până când atitudinea superstițioasă față de sex și reproducere, acum dominantă, nu va fi înlocuită cu o atitudine științifică și socială. Aceasta trebuie să ducă la convingerea că este o onoare și un privilegiu, dacă nu o datorie, pentru mamă, fie căsătorită, fie necăsătorită, sau pentru o pereche, de a avea cei mai buni copii posibil, atât în ceea ce privește ocrotirea lor, cât și în ceea ce privește dotația lor ereditară, chiar dacă aceasta din urmă înseamnă un control artificial, dar totdeauna voluntar, al procesului de reproducere.

„Inainte ca poporul în general, sau statul care se presupune că îl reprezintă, să poată fi dus până la adoptarea unei politici raționale pentru ghidarea reproducerii, va trebui, în al cincilea loc, o mult mai largă răspândire a cunoașterii principiilor biologice și o recunoaștere a adevărului că atât mediul cât și ereditatea constituie factori complimentari dominanți și ineluctabili ai bunei stări umane, dar factori cari, ambii, sunt sub controlul potențial al omului și admit un progres nelimitat, dar interdependent. Ame-

liorarea condițiilor de mediu determină oportunități pentru ameliorarea genetică, după modalitățile descrise mai sus. Dar trebuie de asemenea să se înțeleagă că, efectul mediului îmbunătățit nu este un efect direct asupra celulelor germinale și că doctrina Lamarckiană este complet greșită, ea susținând că, copiii părinților care au avut condiții mai bune pentru dezvoltarea fizică și mintală ar moșteni biologic aceste ameliorări, și susținând în consecință că popoarele și clasele dominante ar fi devenit genetic superioare celor neprivilegiate. Caracterele intrinseci (genetice) ale unei generații pot deveni mai bune decât acelea ale generației precedente numai ca un rezultat al vre-unui fel de *selecție*, adică numai dacă acele persoane din generația precedentă, care au un echipament genetic mai bun, au produs descendenți mai mulți, în ansamblu, decât restul, fie printr'o alegere conștientă, fie ca un rezultat automat al modalității lor de viață. În condițiunile civilizate moderne o astfel de selecție automată este mult mai puțin probabilă decât în condițiunile primitive, de-aceia este nevoie de oarecare formă de ghidare conștientă a selecției. Pentru a face însă aceasta, populația va trebui întâiu să aprecieze forța principiilor de mai sus și valoarea socială pe care o selecție înțelept condusă ar avea-o.

„În al șaselea loc, trebuie să accentuăm că o selecție conștientă cere în plus o direcție sau direcții agreate în care să se facă selecția (un ideal de om spre care selecționăm) și aceste direcții nu pot fi sociale până când, pentru întreaga omenire, nu vor domina în societate motivele sociale. Aceasta în schimb presupune organizarea ei socializată. Cele mai importante obiective genetice, dintr'un punct de vedere social, sunt: ameliorarea acelor caractere genice care determină a) sănătatea, b) complexul numit inteligență și c) acele calități temperamentale care favorizează altruismul și comportamentul social mai mult decât acele (astăzi cel mai mult apreciate de mulți) care determină „succesul personal“ așa cum succesul este înțeles în prezent.

„O mai largă înțelegere a principiilor biologice va aduce convingerea că trebuie să urmărim mult mai mult decât prevenirea deteriorării genetice, și că ridicarea nivelului mediu al populației aproape de cel mai înalt nivel actual existent la indivizi izolați, atât în ceea ce privește sănătatea, cât și ca inteligență și temperament, este o realizare care, din punct de vedere genetic, este fizic posibilă într'un număr relativ redus de generații. Astfel fiecare va putea considera „geniul“, combinat cu stabilitatea, ca un drept congenital. Și, după cum cursul evoluției ne arată, aceasta nu va reprezenta un stadiu final, ci abia, un avans asupra posibilității evoluției viitoare.

„Eficacitatea unui astfel de progres însă va cere cercetări din ce în ce mai extinse și intensive în genetica umană și în numeroasele ramuri științifice corelate cu ea. Această implică o cooperare a specialiștilor în variatele ramuri ale medicinei, psihologiei, chimiei și mai ales ale științelor sociale, având ca temă centrală ameliorarea constituției interne a omului însuși. Organizarea corpului omenesc este minunat intricată și studiul geneticii este plin de dificultăți speciale care cer ca urmărirea cercetărilor în acest câmp să se facă pe o scară mult mai largă și mult mai exactă și analitică decât cum a fost concepută până acum. Aceasta nu poate totuși să se facă decât când sufletul omului s'a depărtat de războiu și de ură și când lupta pentru mijloacele elementare de viață este dusă în comun.

„Ziua în care reconstrucția economică va atinge un stadiu în care astfel de forțe umane vor putea fi eliberate, nu este astăzi, dar este misiunea acestei generații să o prepare, și fiecare pas pe această cale va reprezenta un câștig nu numai pentru posibilitățile ameliorării genetice a omului la un grad arareori visat până acum, ci, în acelaș timp, mai direct, pentru stăpânirea umană asupra acelor rele mai imediate care amenință atât de mult civilizația noastră modernă“.

(După: *The Lancet*. Sept. 1939 și *Journ. of Heredity* Sept. 1939).

S. P. C.

PENTRU D-L CONF. UNIV. Dr. V. PREDĂ

În vol. VII, Nr. 1—1944 al Revistei de Psihologie, a apărut recenzia unui studiu al D-lui Predă, recenzie semnată de D-l Gh. Oancea. Recenzentul constată că D-l V. Predă lucrează cu coeficienți de colerație a căror valoare este, fără excepție mai mare de 2.00, valori necunoscute în statistică, limita maximă a unui coeficient de corelație fiind 1.00 Domnul V. Predă a fost invitat să lămurească această chestiune. Domnia sa a răspuns în Revista Lucăfărilor susținând că a utilizat un procedeu personal, fără să spună în ce constă acest procedeu și atacând persoana recenzentului.

În vol. VII Nr. 2 din 1944 al Revistei de Psihologie Domnul V. Predă a fost solicitat din nou să răspundă la obiecțiunile ce i s'au adus. Recenzentul Gh. Oancea fiind mobilizat, conducerea Revistei de Psihologie a adâncit și mai mult obiecțiunile și a precizat pe puncte întrebările la care Domnul Predă ca om de știință era obligat să răspundă. În acest scop Revista noastră i-a pus la dispoziție coloanele sale. Întru cât până la apariția acestui număr Domnul Predă n'a dat nici un răspuns nici în Revista noastră și nici în altă publicație, îl rugăm încă odată pe Domnul Predă să binevoiască să răspundă la întrebările puse în numărul trecut al Revistei de Psihologie, întrebări cu caracter științific, privitoare la metoda utilizată. Domnia Sa, ca om de știință este obligat să dea publicității metoda utilizată de Domnia Sa, întâi pentru că după cum Domnia Sa bine știe, controlul unei cercetări de felul celei întreprinse de Domnia Sa nu se poate face decât prin repetarea cercetării, iar pe de altă parte cel care ar dori să extindă cercetările Domniei Sale nu o poate face necunoscând procedeul utilizat și neavând deci un criteriu la care să raporteze rezultatele obținute. A nu răspunde la întrebările puse însemnează a evita controlul și a nu avea suficientă încredere în procedeul utilizat încât să-l poată pune și la dispoziția altora.

În lipsa răspunsului pe care Domnul V. Predă îl datorează vom fi nevoiți să descifrăm noi înșine, în numărul viitor al Revistei de Psihologie, procedeele statistice utilizate de Domnia Sa pentru a nu lăsa nelămurii și nedumeriți pe cetitorii acestei Reviste într-o importantă problemă de metodologie și de conduită științifică.

Revista de Psihologie